

Національна академія педагогічних наук України
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
Національний університет «Острозька академія»
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
КДНЗ «Южненський міський ясла-садок № 4 „Казка“»

Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку на християнських цінностях

Навчальна програма та календарно-тематичний план

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

№ 22.1/12-Г-1115 від 02.12.2019

для використання в дошкільних навчальних закладах

Київ – Одеса – 2019

УДК 27-42:373.2.016
ББК 86.37
Д85

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
№ 22.1/12-Г-1115 від 02.12.2019
для використання в дошкільних навчальних закладах*

Керівник проекту:

Новікова Д. П. – директор ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія», магістр менеджменту організацій.

Рецензенти:

Хіміч Н. Є. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти, завідувач лабораторії духовного розвитку особистості ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»;
Андрушків Г. Ф. – завідувач ДНЗ № 36 «Пролісок» м. Добропілля Донецької області;
Дубіна Л. К. – завідувач дошкільного навчального закладу (ясла-садок) комбінованого типу «Казка» № 3 Веселівської селищної ради Запорізької області.

Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку на християнських цінностях: навч. прогн. та календарно-темат. план / А. М. Богуш, І. Л. Сіданіч, В. Є. Сучок [та ін.]. – К. : ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія», 2019. – 164 с.

© Богуш А. М., Жуковський В. М., Сіданіч І. Л., Саннікова Т. В., Скрипник В. В., Сучок В. Є., Оборіна Т. В., Біда О. М., Яременко Т. І., 2019

Якщо немає інших вказівок, усі біблійні посилання наводяться за Біблією у перекладі проф. Івана Огієнка.

ISBN 978-617-7400-31-7

Навчальна програма та календарно-тематичний план є самодостатнім комплектом християнської літератури Всеукраїнського благодійного фонду «Східноєвропейська гуманітарна місія». Програма використовується в дошкільних навчальних закладах і має позаконфесійний характер.

Призначається для керівників дошкільних навчальних закладів, методистів, вихователів дошкільних навчальних закладів, науково-педагогічних працівників, викладачів християнської етики та всіх, хто цікавиться проблемами духовно-морального виховання дітей дошкільного віку на християнських цінностях.

Ця книга – подарунок Східноєвропейської Місії.
Вона видана завдяки пожертвам віруючих з усього світу.
Не для продажу.

ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія»
03148 Київ, а/с 80

www.eemukraine.org • www.eemeurope.org

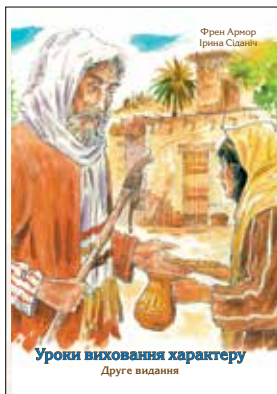
UKPRECIR4

Склад комплекту літератури для ДНЗ

Біблія для юних читачів

Книга призначена для дітей 7-10 років. Вона містить 92 біблійні історії, що оживають завдяки веселим та жвавим ілюстраціям. Це правдиві оповідання про те, як склалися відносини між Богом та людиною. Книга допоможе дитині зробити перший захоплюючий крок до світу Біблії. Українською або російською мовами.

Уроки виховання характеру

Збірка з десяти практичних уроків, які розглядають десять позитивних рис характеру людини. До складу уроків входять приклади, вправи, головоломки, практичні завдання, питання тощо. Для дітей середнього шкільного віку, а також широкого кола читачів. Українською або російською мовами.

Розфарбуй Біблію

Серія книжок-розмальовок, що містять по одному віршу з кожної книги Біблії. У Святому Письмі 66 книг, які навчають мудрості. Діти можуть вписувати відсутні слова і розфарбовувати картинки, щоб дізнатись більше про Творця.

Безкоштовно замовити примірник навчальної програми "Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку на християнських цінностях" та комплект додаткової літератури, ви можете за посиланням:

<http://www.eemukraine.org/література/>

Зміст

Вступ.....	5
Навчальна програма.....	11
Молодший дошкільний вік.....	12
Середній дошкільний вік.....	15
Старший дошкільний вік.....	17
Календарно-тематичний план.....	21
Конспекти занять для дітей молодшого дошкільного віку.....	51
Розділ 1. Світ – чудовий задум Творця.....	52
Заняття 1. Тема: Біблія – особлива книга.....	52
Заняття 2. Тема: Рослини – зелене вбрання Землі.....	53
Заняття 3. Тема: Сонце, місяць, зорі – небесні світила.....	54
Заняття 4. Тема: Риби – мешканці водоймищ, пташки – мешканці неба.....	55
Заняття 5. Тема: Тваринки – брати наші менші.....	57
Заняття 6. Тема: Божі творіння є прикладом для людей.....	58
Розділ 2. Дитина – Боже творіння.....	59
Заняття 7. Тема: Вдячність за життя. Людина – творіння Боже.....	59
Заняття 8. Тема: Пізнай своє тіло.....	61
Заняття 9. Тема: Про здоров'я треба дбати.....	63
Заняття 10. Тема: Батьківська турбота про дітей.....	65
Заняття 11. Тема: Ми всі важливі та потрібні.....	67
Розділ 3. Любов – найвища заповідь Христа.....	68
Заняття 12. Тема: Любов Ісуса до дітей.....	68
Заняття 13. Тема: Вияв любові до батьків.....	69
Заняття 14. Тема: Вчимося любові на прикладах Ісуса Христа.....	71
Заняття 15. Тема: Сіємо зернятка любові.....	72
Розділ 4. Моральні закони Святого Письма.....	73
Заняття 16. Тема: Пошанування батьків – Божа настанова.....	73
Заняття 17. Тема: Не обманювати і не брати чуже – Боже повеління.....	75
Заняття 18. Тема: Винагорода за працю.....	76
Заняття 19. Тема: Що таке добре і що таке погане.....	78
Розділ 5. Моральні чесноти у старозавітних образах.....	81
Заняття 20. Тема: Працелюбність та лінощі.....	81
Заняття 21. Тема: Працелюбність і турботливість.....	83
Заняття 22. Тема: Старанність та наполегливість.....	84
Заняття 23. Тема: Доброзичливість не доводить до сварки.....	87
Розділ 6. Любов і милосердя в земному житті Ісуса Христа.....	88
Заняття 24. Тема: Відкритість для людей, народження Ісуса Христа.....	88
Заняття 25. Тема: Своєчасна допомога Ісуса рибалкам.....	90
Заняття 26. Тема: Турботливість Ісуса про народ.....	91
Розділ 7. Християнські свята в культурі українського народу.....	93
Заняття 27. Тема: Святий Миколай.....	93
Заняття 28. Тема: Святкування Різдва Христового.....	96
Заняття 29. Тема: Великдень – свято життя.....	97

Розділ 8. Відданість Батьківщині на прикладах національної духовної культури	98
Заняття 30. Тема: Моє місто (село). Цільова прогулянка містом (селом).....	98
Заняття 31. Тема: Т. Г. Шевченко в дитинстві.....	100
Заняття 32. Тема: Мій рідний край	102
Заняття 33. Тема: Любов до Батьківщини.....	103
Конспекти занять для дітей середнього дошкільного віку	107
Розділ 1. Світ – чудовий задум Творця	108
Заняття 1. Тема: Хто створив світ?	108
Заняття 2. Тема: Різноманітність Божого творіння.....	110
Заняття 3. Тема: Закономірності в природі – Божа мудрість	114
Заняття 4. Тема: Тварини вчать трудитися.....	117
Заняття 5. Тема: Природа говорить про Бога.....	117
Розділ 2. Дитина – Боже творіння.....	119
Заняття 6. Тема: Я дивно утворений. Пізнай себе	119
Заняття 7. Тема: Ми – оригінальні та неповторні	120
Заняття 8. Тема: Здоровим бувай, про здоров'я своє дбай.....	122
Заняття 9. Тема: Ми створені для добра.....	124
Заняття 10. Тема: Вчимося мудрості	126
Розділ 3. Любов – найвища заповідь Христа	128
Заняття 11. Тема: Люби Господа Бога свого. Бог є любов.....	128
Заняття 12. Тема: «Люби ближнього, як самого себе»	130
Заняття 13. Тема: Піклування про близьких	133
Заняття 14. Тема: Скажи людині: «Здрастуйте!».....	133
Розділ 4. Моральні закони Святого Письма	133
Заняття 15. Тема: Заповідь Божа «Шанування батьків»	133
Заняття 16. Тема: Заповідь «Не заздри і не бажай чужого».....	136
Заняття 17. Тема: День для служіння Богові	138
Заняття 18. Тема: Турбота про друзів. Друг пізнається в біді.....	140
Розділ 5. Моральні чесноти у старозавітних образах.....	143
Заняття 19. Тема: Послух та впертість. Ной та Йона	143
Заняття 20. Тема: Працелюбність і турботливість	145
Заняття 21. Тема: Старанність. Будівництво Храму Соломоном	148
Заняття 22. Тема: Добррозичливість. «Дівчинка та Нааман»	151
Розділ 6. Любов і милосердя в земному житті Ісуса Христа	151
Заняття 23. Тема: Чуйність та милосердя Ісуса Христа. Зцілення сліпих	151
Заняття 24. Тема: Доступність Ісуса. Історії з Закхеєм	153
Заняття 25. Тема: Турботливість Ісуса про народ. Насичення їжею 5 тисяч людей	155
Розділ 7. Християнські свята в культурі українського народу	156
Заняття 26. Тема: Святий Миколай.....	156
Заняття 27. Тема: Різдво Христове	158
Заняття 28. Тема: Благовіщення Діви Марії.....	159
Заняття 29. Тема: Великдень	161
Розділ 8. Відданість Батьківщині на прикладах національної духовної культури	162
Заняття 30. Тема: Моя мала батьківщина	162
Заняття 31. Тема: Твори для дітей Т. Г. Шевченка та Лесі Українки	162
Заняття 32. Тема: Державні символи.....	163
Заняття 33. Тема: Любов до Батьківщини.....	163
Рекомендована література.....	164

Вступ

Спрямування дошкільної освіти на реалізацію нової редакції Базового компонента визначає вимоги до рівня розвитку, вихованості та підготовки дитини 6 (7) років перед вступом до першого класу загальноосвітньої школи. Актуальність нової редакції Базового компонента дошкільної освіти України зумовлена соціальною необхідністю зміни навчально-виховного процесу в дошкільному закладі на особистісно-ціннісний розвиток дитини під час організації педагогічного процесу та його узгодження з новим Державним стандартом початкової освіти. Інваріантну складову змісту дошкільної освіти, яка є обов'язковою для дошкільних закладів, систематизовано за певними освітніми лініями відповідно до структури Базового компонента дошкільної освіти. Основою кожної освітньої лінії обрано дитину, її особистісний розвиток, що і є головною метою дошкільної освіти. Невід'ємною складовою дитини як особистості є її духовна складова, яка реалізується в дошкільному закладі в процесі духовно-морального виховання.

Проблема духовно-морального виховання особистості на християнських цінностях є надзвичайно актуальною як для батьків і педагогів, так і для суспільства в цілому, оскільки в процесі засвоєння християнських моральних цінностей діти навчаються добра, милосердя, добротності, відповідальності, співчуття, турботливості. Саме на християнських моральних цінностях ґрунтується європейська цивілізація.

Тема духовного розвитку і виховання молодого покоління є центральною у вітчизняній педагогіці і в працях багатьох відомих педагогів-класиків: Г. Ващенко, І. Огієнка, С. Русової, К. Ушинського, В. Сухомлинського, Г. Сковороди та ін., а також у працях сучасних педагогів: А. Богуш, О. Вишневського, В. Жуковського, М. Євтуха, Л. Москальової, Т. Саннікової, І. Сіданіч, Г. Шевченко. Принципи духовної педагогіки, які поєднують моральні ідеали та загальнолюдські цінності, пріоритет духовного виховання над інтелектуальним, цілісність особистості, значення душі та духовного виховання є особливо актуальними сьогодні в нашій державі. Потреба віри, духовного самовдосконалення, на переконання К. Ушинського, є вродженою і особливо виразно спостерігається в дітей. Саме тому ці потреби слід розвивати, наповнювати християнським змістом.

На необхідності формування духовності в молодого покоління акцентується увага в державних нормативних документах, зокрема в Законі України «Про освіту», Національній програмі «Діти України», Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Метою національно-патріотичного виховання дітей в Україні є становлення громадянина-патріота, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і національно-культурних надбань українського народу. Історично український народ завжди вирізнявся релігійністю та високою духовністю. Виховання духовності започатковується з раннього і дошкільного віку в родині та в дошкільному закладі. Це виховання можливо проводити різними засобами та в різних напрямках, бо поняття «духовність» є багатозначним і багатозмістовним.

У різних культурних і релігійних традиціях це поняття розуміється по-різному, і залежно від контексту воно наповнюється різним змістом. Наприклад, загальнолюдське поняття духовності найчастіше осмислюється з позиції загальнокультурного й інтелектуального розвитку людини. У різних релігійних традиціях поняття духовності трактують також неоднозначно, але найчастіше під цим терміном розуміють здатність контактувати з духовним світом і змінюватися під впливом певних духовних посилів.

Поняття морально-етичних норм також сприймалося людством на різних етапах його становлення по-різному, і відомо, що далеко не у всіх спільнотах моральність пов'язувалася з духовністю. Наприклад, морально-етичні системи греко-римського світу і його духовні практики

абсолютно не були пов'язані між собою. І все ж таки грецька філософія, і насамперед стоїцизм, зробили вагомий внесок у розвиток загальнолюдських цінностей. Старозавітна мораль юдейської традиції принесла світу обґрунтування поняття справедливості й рівнозначної відплати, суфійська духовність ісламу навчила переживати духовність у повсякденному житті, але саме християнські принципи радикальної любові до ближнього підняли загальнолюдську систему цінностей до сучасного рівня. Саме тому автори цієї програми, яка призначається для факультативного використання у дитячих садках для дітей від 3 до 6 років, вирішили базувати духовно-моральне виховання на християнських чеснотах і цінностях.

У програмах дошкільної освіти «Дитина», «Соняшник», «Українське дошкілля» передбачено формування основ духовності з перших років життя. З-поміж програмних вимог – сприяння засвоєнню уявлень про духовний ідеал людини, збагаченню власного емоційного досвіду та формуванню певного ставлення до самого себе. Педагоги мають дати уявлення дітям дошкільного віку про те, що народ засуджує негативні вчинки людей, називаючи їх словом «гріх»; вчити дітей поводитися відповідно до норм моралі, давати оцінку власним негативним вчинкам, формувати негативне ставлення до поганих вчинків.

Дитина пізнає, що таке гріх, старається поводитися відповідно до норм християнської моралі. Сучасне виховання має всіляко сприяти збереженню здоров'я дітей, ставати на заваді його погіршенню, викликаному екологічними, генетичними та соціальними причинами. Складовою здорового способу життя є духовно-моральне здоров'я. Реалізація цього аспекту здоров'я передбачає наявність певної життєвої позиції.

Останні наукові дослідження свідчать, що організм людини – це складна система, кожен з елементів якої пов'язаний з усіма іншими і з довколишнім середовищем. Захворювання розглядається насамперед як процес, що виникає в результаті невідповідного способу життя і внаслідок порушення нормальних взаємин між організмом і довколишнім середовищем. Ці первинні причини більшості захворювань ґрунтуються на порушенні людиною етичних і моральних норм поведінки. Чинниками оздоровлення є духовне самовдосконалення, рівновага, краса тіла, душі і духу, любов.

Розвиток моральних якостей людини тісно пов'язаний із розвитком її духовності. Духовний потенціал особистості проявляється через її духовні потреби та цінності (інтелектуальні, моральні, естетичні), емоційну культуру, моральні й естетичні ідеали, світогляд, здатність до творчості. Основні шляхи формування духовності в дошкільному дитинстві лежать у площині соціально-морального, емоційно-ціннісного, пізнавального, художньо-естетичного й етичного розвитку дитини. Щодо психологічного змісту поняття духовності, то найбільш вдало його окреслює християнська психологія: здатність людини розрізняти й вибирати для себе істинні християнські цінності та керуватися ними в щоденному житті – в діяльності, поведінці, спілкуванні.

Християнські цінності – це знання про Бога як першопричину Всесвіту, про походження життя на Землі, про створення людини, про ціль і зміст людського буття, про необхідність духовного відродження через віру в Ісуса Христа. Саме тому формування духовності людини повинно починатися насамперед з формування основ християнського світогляду, який ґрунтується на істині про Бога та сприяє формуванню в неї духовності і моральності, що є незмінною за будь-яких часів. Відсутність у людини духовності і моральності має негативний вплив на розвиток її особистості, на її духовне здоров'я. Виникає необхідність з ранніх років закласти в душу дитини позитивний християнський зміст не як щось зовнішнє і тимчасове, а як відповідь на власні найглибші запити її духу.

Навчальна програма «Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку на християнських цінностях» має християнське світоглядно-культурне та освітньо-виховне спрямування, яка вибудовується як фундамент буттєвих цінностей сучасної дитини. Вона не є вченням віри, не

включає релігійних обрядів, не ставить за мету залучення до певної конфесії і передбачає виховання в учнів поваги до свободи совісті, релігійних та світоглядних переконань інших людей, здатності до співжиття в полікультурному та поліконфесійному українському суспільстві.

Навчальна програма є результатом критичного осмислення попередніх програм та аналізу інших відомих програм аналогічного спрямування. Внесені зміни та доповнення зумовлені врахуванням зауважень і побажань, а також практикою роботи з певного предмета в дошкільних навчальних закладах різних регіонів України.

Метою навчальної програми «Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку на християнських цінностях» є ознайомлення з християнськими моральними цінностями, формування в дітей християнських моральних чеснот. У процесі досягнення мети передбачається реалізація таких завдань:

- створення належних морально-етичних умов для самопізнання, самореалізації дітей дошкільного віку;
- ознайомлення дітей з основами християнської моралі як фундаментом загальнолюдських цінностей;
- ознайомлення дошкільників із християнськими моральними цінностями: істини, благочестя, добра, любові, краси, гідності, обов'язку, совісті, честі;
- формування свідомої та відповідальної особистості дитини на основі християнських духовних, моральних та культурних цінностей;
- збагачення словника дітей словами, пов'язаними із засадами духовно-морального виховання;
- залучення дітей до активної діяльності на основі духовно-моральних цінностей;
- забезпечення взаємозв'язку сім'ї і дошкільного навчального закладу в духовно-моральному вихованні дітей.

Методологічною основою процесу духовно-морального виховання дошкільників є система наукових підходів, принципів, форм і методів, які допомагають належно реалізувати мету та завдання виховання. Ці наукові підходи, принципи, форми і методи перебувають у тісному діалектичному зв'язку. Так, підходи конкретизуються у принципах, принципи реалізуються у певних формах через відповідні методи.

Провідні підходи побудови програми:

- аксіологічний підхід до духовно-морального виховання дітей дошкільного віку передбачає, що джерелом християнських моральних цінностей є Десять заповідей, дві Заповіді любові, Нагірна проповідь Ісуса Христа, «Золоте правило християнської етики», моральне вчення книг Старого і Нового Заповіту;
- культурологічний та соціокультурний підходи мають на меті, з одного боку, сприймати дитину як спадкоємця і носія вітчизняної та світової культури, що має глибоке християнське коріння, а з іншого – готувати дошкільника до самостійного життя;
- особистісний підхід передбачає сприйняття кожного дошкільника як унікальну особистість, творіння Боже;
- діяльнісний підхід має активізувати навчальні зусилля дитини через ігрову, навчальну та комунікативну діяльність, через виконання конкретних практичних завдань тощо;
- комунікативний підхід передбачає організацію комунікативної взаємодії між дитиною та вихователем на основі християнських моральних цінностей;
- системний підхід орієнтує на організацію духовно-морального виховання дошкільників як цілеспрямованої творчої діяльності його суб'єктів: дітей, сім'ї та дошкільного закладу в рамках різних видів роботи;

- компетентнісний підхід передбачає аксіологічну, мотиваційну, рефлексивну, когнітивну, операційно-технологічну та інші складові результатів духовно-морального виховання дошкільників, що відображають набуття не лише знань, навичок і вмінь, а й досвіду емоційно-ціннісного ставлення до себе, батьків, інших людей, навколишнього світу з погляду Біблії;
- синергетичний підхід бере за провідний принцип самоорганізацію, саморозвиток особистості на основі взаємодії дитини із зовнішнім середовищем, що призводить до змін, виникнення нових якостей тощо.

Провідні принципи побудови програми:

- принцип доступності навчання, що виявляється у дозуванні матеріалу для духовно-морального виховання дошкільників;
- принцип свідомості й активності дітей виходить із того, що позитивний результат виховної діяльності дошкільників визначається активністю дитини;
- принцип наочності навчання передбачає використання різних видів наочності: натуральної (рослини, тварини, зоряне небо, явища природи), образної (образи, ікони, картини, репродукції, таблиці, моделі, муляжі), символічної (географічні карти, схеми), аудіопродукції (музичні твори, аудіофрагменти Біблії, пісні духовно-морального змісту) та відеопродукції (екранізація біблійних сюжетів, документально-публіцистичні фільми);
- принцип науковості використовує наукові знання в різних галузях для підтвердження біблійних істин та базується на досягненнях психолого-педагогічної, історико-культурологічної та теолого-філософської наук;
- принцип систематичності та послідовності досягається послідовним викладом навчального матеріалу, виокремленням основного, логічним переходом від попереднього до нового матеріалу;
- принцип міцності знань, умінь і навичок передбачає формування відповідної поведінки у щоденному житті на основі набутих етичних знань, умінь і навичок;
- принцип індивідуального підходу до дітей означає врахування рівня розумового розвитку, релігійного та духовно-морального досвіду, вольового розвитку, набуття знань та вмінь, працездатності, пізнавальної та практичної самостійності, особливостей пізнавальних інтересів.

Разом із дидактичними принципами використовуються педагогічні принципи виховання:

- цілеспрямованості виховання;
- зв'язку виховання з життям;
- єдності свідомості та поведінки;
- виховання у праці;
- комплексності;
- поєднання поваги до особистості вихованця з розумною вимогливістю до нього;
- індивідуального підходу до дітей у духовно-моральному вихованні;
- системності, послідовності й наступності у вихованні;
- єдності педагогічних вимог сім'ї, дитячого садка та громадськості;
- народності;
- природовідповідності;
- демократизму;
- національного самоусвідомлення.

У процесі духовно-морального виховання використовуються спеціальні принципи:

- Принцип теоцентризму означає, що джерелом духовно-моральних цінностей є Бог. Ці цінності є об'єктивними, вічними й незмінними, переданими людям Богом через Біблію.

Боголюдина Ісус Христос виконав і доповнив ці моральні принципи, завдяки чому вони називаються християнськими.

- Принцип біблійної основи навчання бере за основу духовно-морального виховання моральні цінності Біблії, які є спільними для всіх християнських конфесій.
- Принцип міжконфесійності скеровує учителя й учня до вивчення християнських моральних цінностей. Не допускається пропаганда окремої конфесії та приниження іншої.
- Принцип толерантності до релігійних відмінностей і особливостей передбачає шанобливе й терпиме ставлення до представників різних конфесій, а також до атеїстів та людей з іншими переконаннями.
- Принцип добровільності полягає у добровільному виборі духовно-морального виховання батьками та дітьми.

Сукупність цих принципів забезпечує успішне визначення завдань, змісту, методів, засобів і форм виховання. Єдність принципів навчання і виховання потребує від педагога вміння використовувати їх у взаємозв'язку з урахуванням конкретних можливостей і умов.

Основою навчальної програми «Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку на християнських цінностях» є Біблія та інші християнські джерела, які відповідають Святому Письму.

Програма побудована за лінійно-концентричним принципом, який містить такі складові:

- світоглядну, що сприяє цілісному світосприйманню, визначенню вихованцем власної добротворчої життєвої позиції;
- історико-культурологічну, що спирається на високі зразки християнської духовної культури та традиції;
- науково-пізнавальну, яка розширює дошкільний навчально-виховний матеріал в етично-естетичному просторі.

Програма «Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку на християнських цінностях» скерована на формування характеру та світогляду дитини, що складається з уявлення про першопричину буття, походження природи та людини, сім'ї та суспільства відповідно до християнського віровчення. В ній виділено вісім тематичних розділів, які є загальними для молодшого, середнього та старшого дошкільного віку, але які доповнюють і поширюють інформацію згідно з віковими можливостями дошкільняти сприймати матеріал.

Кожний тематичний розділ у зазначеній програмі висвітлює окремий напрям, а саме: розповідає про походження природи, людини, сім'ї, суспільства, людських чеснот; ознайомлює із засновником християнства, показує вплив християнських свят та виховання патріотизму на прикладах національної духовної культури. Наприклад, тематичний розділ «Любов – найвища заповідь Христа». У молодшій групі – вчити виявляти любов до мами, тата, сестрички, братика, бабусі та дідуся. В середній групі – практикувати поширення любові не лише на родину, а й на довколишніх людей, друзів, сусідів тощо. У старшій групі вчити – виявляти любов до Бога та до ближніх (одиноких, сиріт, знедолених, інвалідів, безпритульних тощо).

Програма складається з таких тематичних розділів:

- Світ – чудовий задум Творця.
- Дитина – Боже творіння.
- Любов – найвища заповідь Христа.
- Моральні закони Святого Письма.
- Моральні чесноти у старозавітних образах.
- Любов і милосердя в земному житті Ісуса Христа.
- Християнські свята в культурі українського народу.
- Відданість Батьківщині на прикладах національної духовної культури.

Очікувані результати реалізації програми:

1. Сформованість гуманного ставлення до довкілля, працелюбності, морально-вольових якостей (чесності, скромності, відповідальності тощо).
2. Здатність розуміти іншу людину, її настрій, потреби, особливості поведінки; вміння поважати людей, допомагати, дбати про них; обирати відповідні ситуації спілкування та спільної діяльності, бути толерантними, справедливо ставитися до людей.
3. Оволодіння етичними нормами поведінки, вміння пропонувати, надавати й приймати допомогу, внутрішня потреба здійснювати моральні вчинки. Розуміння емоцій та почуттів інших, вміння керувати своїми почуттями у процесі спілкування.

Під час організації освітнього процесу за Програмою доцільно урізноманітнити форми і методи цілеспрямованого навчально-виховного впливу на особистість дитини через інтеграцію в різних галузях знань завдяки організації індивідуальних занять, проведення гурткової роботи, застосування сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій навчання і виховання дітей дошкільного віку. Програму рекомендовано впроваджувати у навчально-виховний процес дошкільного навчального закладу за бажанням батьків дітей після письмової згоди (заяви) батьків.

Навчальна програма

Молодший дошкільний вік

№ Занягъ	Тема	Завдання духовно-морального виховання	Результати освітньої роботи
			<i>Дитина:</i>
1	Світ – чудовий задум Творця	<p><i>Дати уявлення про природу, світло, воду, повітря як творіння Боже.</i></p> <p><i>Ознайомити з Біблією для дітей, викликати інтерес до її ілюстрацій, розвивати здатність адекватно реагувати на зміст біблійних текстів, ілюстрації, віршовані тексти духовного змісту.</i></p> <p><i>Створити позитивні умови для сприймання дітьми текстів Біблії.</i></p> <p><i>Вчити берегти книгу Біблію.</i></p> <p><i>Збагачувати словник дитини словами: Бог, Творець, створив, Біблія, Боже Слово, Господь</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>має уявлення про природу, світло, воду, повітря як творіння Боже;</i> • <i>знайома з Біблією для дітей;</i> • <i>виявляє інтерес до ілюстрацій;</i> • <i>здатна адекватно реагувати на зміст біблійних текстів, ілюстрації, віршовані тексти духовного змісту;</i> • <i>знає, що треба берегти книгу Біблію, брати чистими руками, гортати обережно за правий нижній кут</i>
2	Дитина – Боже творіння	<p><i>Дати уявлення, що людина є творінням Божим.</i></p> <p><i>Виховувати почуття вдячності за дар життя.</i></p> <p><i>Виховувати бережливе емоційно-ціннісне та відповідальне ставлення до предметного та природного довкілля.</i></p> <p><i>Відтворювати естетичну своєрідність природи у різних видах діяльності (грі, праці, малюванні, ліпленні, аплікації та ін.).</i></p> <p><i>Виховувати пізнавальну активність, допитливість щодо засвоєння змісту природничого характеру.</i></p> <p><i>Збагачувати словник дитини словами: створив, Творець, любов, вдячність</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>має поняття, що людина є творінням Божим;</i> • <i>відчуває та виказує почуття вдячності Творцеві за дар життя;</i> • <i>бережливо та відповідально ставиться до предметного та природного довкілля;</i> • <i>емоційно реагує на дидактичний матеріал;</i> • <i>охоче відтворює естетичну своєрідність природи у різних видах діяльності (грі, праці, малюванні, ліпленні, аплікації та ін.);</i> • <i>проявляє пізнавальну активність, допитливість щодо засвоєння змісту природничого характеру</i>

3	Любов – найвища заповідь Христа	<p><i>Вчити</i> виявляти любов до мами, тата, сестрички, братика, бабусі та дідуся.</p> <p><i>Виховувати</i> навички спілкування з близькими людьми на християнській основі, формувати уявлення про родину, близьких людей.</p> <p><i>Виховувати</i> у дітей доброту, чуйність, любов до ближнього на прикладі біблійних історій.</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: шанувати, батько, ненька, ввічливість</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>проявляє</i> любов до мами, тата, сестрички, братика, бабусі та дідуся; • <i>вміє</i> вітатися, співчуває, слухає старших, має уявлення про родину, близьких людей; • <i>ставиться</i> до рідних, однолітків та дорослих з повагою, доброзичливістю; • <i>вміє</i> поводитися в колективі
4	Моральні закони Святого Письма	<p><i>Виховувати</i> чесність, правдивість, пошану до батьків.</p> <p><i>Ознайомити</i> із заповідями пошанування батьків: «Шануй свого батька та матір!» (Еф. 6:2,3), «Любіть один одного» (Ів. 13:34).</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: правила, Біблія, чесність, пошана, ближній</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>розуміє</i>, що таке чесність, правдивість, пошана до батьків; • <i>знайома</i> із Заповідями – «Шануй свого батька та матір!» (Еф. 6:2,3), «Любіть один одного» (Ів. 13:34); • <i>розуміє</i> важливість любові та підтримки в родині

5	Моральні чесноти у старозавітних образах	<p><i>Дати поняття</i> гідності. Виховувати пізнавальний інтерес до біблійних текстів.</p> <p><i>Стимулювати</i> позитивне сприйняття матеріалу духовного змісту. (Історія про Адама, що давав назви тваринам – старанність, творчість).</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: гідність, день творіння, Біблія</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що <i>гідність</i> – це вміння тримати себе та свої думки чистими, що допомагає чинити правильно, навіть якщо для цього доведеться боротися з особистими емоціями та переступати через свої слабкості; • <i>використовує</i> дидактичний матеріал під час ігор та виконання завдань
6	Любов і милосердя в земному житті Ісуса Христа	<p><i>Ознайомити</i> з історією народження Ісуса Христа, розповісти про Його відкритість та доступність людям.</p> <p><i>Стимулювати</i> емоційно-позитивні відчуття, пов'язані з обставинами народження Ісуса Христа.</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: Ісус Христос, воскрес</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> історію народження Ісуса Христа, впізнає Його на ілюстраціях, емоційно позитивно реагує на дії, пов'язані зі святкуванням Різдва Христового
7	Християнські свята в культурі українського народу	<p><i>Формувати</i> позитивне сприйняття святкових заходів до Різдва Христового, Великодня, Дня Святого Миколая.</p> <p><i>Виховувати</i> схильність до доброчинності, шанобливе ставлення до християнських свят.</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: ангели, Різдво Христове, Великдень. Великодне вітання – «Христос воскрес – воістину воскрес!»</p>	<ul style="list-style-type: none"> • позитивно <i>сприймає</i> проведення святкових заходів до Різдва Христового, Великодня, Дня Святого Миколая, з інтересом бере участь в іграх, підготовці до свят (виготовлення подарунків); • <i>знає</i> християнські привітання та використовує їх за призначенням
8	Відданість Батьківщині на прикладах національної духовної культури	<p><i>Формувати</i> уявлення, що люди, які мають спільну Батьківщину, – це народ, а ті, що народилися і живуть в Україні, – український народ. Т. Г. Шевченко – український поет.</p> <p><i>Формувати</i> чуйність, турботливість.</p> <p><i>Вчити</i> користуватися етикетною українською лексикою, виховувати інтерес до українських національних ігор, традицій, елементів мистецтва.</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: рідний край, місто, Україна, прапор, віночок, вишиванка</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>виявляє</i> інтерес, дбайливе ставлення до довкілля, природи рідного краю; • <i>використовує</i> етикетну українську лексику, цікавиться українськими національними іграми, традиціями, елементами мистецтва, з інтересом та задоволенням носить вишиванку, дівчатка – віночки; • <i>знає</i>, що Т. Г. Шевченко – український поет, читає його твори

Середній дошкільний вік

№ Занягть	Тема	Завдання духовно-морального виховання	Результати освітньої роботи
			<i>Дитина:</i>
1	Світ – чудовий задум Творця	<p><i>Ознайомити</i> дітей з біблійною хронологією створення світу.</p> <p><i>Виховувати</i> дбайливе ставлення до природи.</p> <p><i>Формувати</i> уявлення про закономірності створення світу: день, ніч, зима, весна, літо, осінь.</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: творіння, Всевишній, працелюбність, приклад</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>виявляє</i> інтерес до матеріалу з розділу Біблії про створення світу; • <i>показує</i> дбайливе ставлення до природи; має уявлення про закономірності створеного Богом світу: день, ніч, зима, весна, літо, осінь; • зацікавлено <i>пізнає</i> природу, із захопленням висловлює враження від контакту з нею; • <i>виявляє</i> позитивно-емоційне ставлення до її об'єктів та явищ; • <i>виявляє</i> шанобливе ставлення до всіх проявів життя в природі, вміє бути обережною, щоб не зашкодити довкіллю
2	Дитина – Боже творіння	<p><i>Ознайомити</i> з розділом Біблії про створення перших людей – Адама та Єви, любов Бога до людей.</p> <p><i>Вчити</i> розуміти оригінальність та досконалість Божого творіння.</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: Едем, рай, людина, оригінальний, неповторний</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>обізнана</i> з оповіданням про створення перших людей – Адама та Єви, знає про любов Бога до людей, про оригінальність, неповторність кожної людини
3	Любов – найвища заповідь Христа	<p><i>Виховувати</i> вміння спілкуватися; формувати поняття про християнські чесноти.</p> <p><i>Дати</i> уявлення про заповідь любові – «Люби ближнього свого, як самого себе» (Лк. 10:27).</p> <p><i>Практикувати</i> поширення любові не лише на родину, а й на навколишніх людей, друзів, сусідів тощо.</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: доброзичливість, стриманість, повага, щедрість, старанність, лагідність</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>вміє</i> поступатися, поважати думку інших людей, виконувати ті справи, які вона може виконати; • <i>має поняття</i> про християнські чесноти – доброчесність, стриманість, щедрість, старанність, лагідність, намагається їх дотримуватися

4	Моральні закони Святого Письма	<p><i>Ознайомити</i> дітей із Заповідями Божими як джерелом моральних правил життя, отриманих через Мойсея на скрижалях.</p> <p><i>Презентувати</i> заповіді «Не говорити неправди», «Не заздрити».</p> <p><i>Виховувати</i> чесність, правдивість, відкритість, вміння прощати, поважати чужу власність, радіти за іншого.</p> <p><i>Вчити</i> використовувати знання Божих заповідей у житті.</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: скрижалі, Заповіді, заздрість, неправда</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> про Заповіді Божі як джерело моральних правил життя; • <i>розуміє</i> значення понять про чесність, правдивість, відкритість; • <i>вміє</i> поважати чужу власність, радіє за добробут іншого, вміє прощати; • <i>знає</i> про необхідність використовувати знання Божих заповідей у житті, намагається їх дотримуватись
5	Моральні чесноти у старозавітних образах	<p><i>Ознайомити</i> з чеснотами: слухняність, працелюбність, вірність на прикладі біблійного персонажа Ноя, з оповіданнями про Великий потоп.</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: Святе Письмо, буття, безперечний послух, вірність, працелюбність</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>обізнана</i> з біблійним оповіданням про Великий потоп та з чеснотами, притаманними Ною; • <i>виявляє</i> пізнавальну активність, допитливість щодо засвоєння змісту духовного характеру та намагається демонструвати слухняність, працелюбність, вірність
6	Любов і милосердя в земному житті Ісуса Христа	<p><i>Формувати</i> чесноти чуйності та милосердя на прикладах вчинків земного життя Ісуса Христа, який вчив і лікував людей, любив дітей та дорослих; стимулювати інтерес до подій, пов'язаних з життям Христа серед людей.</p> <p><i>Довести до свідомості</i> дітей, що добро й милосердя чиняться безкорисливо; викликати у дітей бажання творити добро, бути чуйними та милосердними й уникати злих вчинків.</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: чуйність, милосердя, Син Божий, Вчитель</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>обізнана</i> з Господом Ісусом Христом як Вчителем людей, виявляє інтерес до подій, пов'язаних з життям Христа серед людей; • <i>знає</i> історії про зцілення хворих людей, про Нагірну проповідь, про те, як Ісус нагодував 5000 людей п'ятьма хлібами та двома рибами

7	Християнські свята в культурі українського народу	<p><i>Ознайомити</i> зі святами Різдва Христового, Великодня, Дня Святого Миколая, Стрітення, щоб сформувані такі чесноти: радість, віру, надію, добротність, довготерпіння.</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: храм, церква, Стрітення, добротність, довготерпіння, нужденність</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>обізнана</i> з християнськими святами Різдва Христового, Великодня, Дня Святого Миколая, Стрітення; • з інтересом <i>бере участь</i> в іграх, підготовці до свят, виготовленні святкових подарунків для привітання нужденних
8	Відданість Батьківщині на прикладах національної духовної культури	<p><i>Виховувати</i> інтерес до української культури, дбайливе ставлення до довкілля, природи рідного краю. На прикладі навертання до християнства княгині Ольги та Володимира <i>показати</i> відданість Батьківщині.</p> <p><i>Виховувати</i> любов до свого народу, рідної мови, інтерес до історії, звичаїв та традицій.</p> <p><i>Стимулювати</i> емоційно-позитивне ставлення до національної культури, мови, свят, побуту.</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: Батьківщина, народ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що Україна – рідна земля, Батьківщина, в якій живуть українці та інші народи; • <i>проявляє</i> почуття любові до рідної мови, звичаїв, традицій, історії; • <i>намагається</i> робити корисні справи; • емоційно-позитивно <i>ставиться</i> до підготовки та участі у виховних заходах до державних та церковних свят, до національних елементів культури та побуту

Старший дошкільний вік

№ Занягь	Тема	Завдання духовно-морального виховання	Результати освітньої роботи
			<i>Дитина:</i>
1	Світ – чудовий задум Творця	<p><i>Поглибити</i> уявлення про природне довкілля, створене і подароване людям Всевишнім для користування і піклування.</p> <p><i>Виховувати</i> екологічне світосприйняття, ціннісне ставлення до природи.</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: Всевишній, турбота, піклування, довкілля</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>має уявлення</i>, що природне довкілля створене Богом і подароване людям для користування й піклування; • <i>знає</i> про взаємовідносини людини та природи, виявляє дбайливе ставлення до природи; • <i>вміє</i> доглядати за рослинами та домашніми тваринами

2	Дитина – Боже творіння	<p><i>Ознайомити</i>, що людина – творіння Боже, є образом та подобою Його. За християнським віровченням людина – трихотомічна істота, яка складається з духу, душі та тіла.</p> <p><i>Виховувати</i> ціннісне ставлення до свого життя та здоров'я.</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: дух, душа, повага, цінність, Боже творіння</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що людина – творіння Боже; • <i>знає</i>, що за християнським віровченням людина складається з духу, душі та тіла; • <i>проявляє</i> ціннісне ставлення до свого життя й здоров'я
3	Любов – найвища заповідь Христа	<p><i>Вчити</i> виявляти любов до Бога та до ближніх (одиноких, сиріт, знедолених, інвалідів, безпритульних тощо).</p> <p><i>Формувати</i> навички спілкування у соціумі за християнськими принципами; виховувати ціннісне ставлення до життя й здоров'я ближніх на прикладі заповіді Христа «Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою. Люби свого ближнього, як самого себе» (Мт. 22:37–39).</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: християнський, ближній, цінність, довіра</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>виявляє</i> інтерес до праці дорослих, бажання допомогти; • <i>працює</i> старанно та чесно; • <i>поважає</i> та <i>цінує</i> життя й здоров'я ближніх; • <i>виявляє</i> любов до Бога та до ближніх через намагання поспівчувати та допомогти одиноким, сиротам, знедоленим, інвалідам, безпритульним
4	Моральні закони Святого Письма	<p><i>Формувати</i> духовно-моральні якості на основі Божих заповідей.</p> <p><i>Розповісти</i> про заповідь «День для служіння Богові».</p> <p><i>Пояснити</i> заповідь «Не вбивай! Не кради! Не свідчи неправдиво на свого ближнього!» (Вих. 20:12–16).</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: Боже Слово, Заповіт</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>має</i> уявлення про Божі заповіді – моральні правила життя для людей, намагається їх дотримуватись; • <i>проявляє</i> пізнавальну активність, допитливість щодо засвоєння змісту Божих заповідей, формує свій характер
5	Моральні чесноти у старозавітних образах	<p><i>Виховувати</i> чесноти: вірність, терплячість, милосердя, патріотизм через ознайомлення із життям та вчинками біблійних персонажів: Даниїла, Йосипа, Давида.</p> <p><i>Формувати</i> бажання наслідувати зазначені чесноти.</p> <p><i>Показати</i>, що ці чесноти формуються через випробування, прощення, витривалість.</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: терплячість, випробування, прощення, витривалість</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>обізнана</i> з моральними якостями та чеснотами біблійних персонажів: Даниїла, Йосипа, Давида; • <i>намагається</i> проявляти чесноти: вірність, терплячість, милосердя, патріотизм через власні вчинки; • <i>вміє</i> оцінювати прояви зазначених чеснот у житті інших людей

6	Любов і милосердя в земному житті Ісуса Христа	<p><i>Проілюструвати</i> любов і милосердя через притчі Ісуса про блудного сина та милосердного самарянина.</p> <p><i>Формувати</i> вміння прощати та проявляти милосердя на прикладі земного життя Ісуса Христа.</p> <p><i>Ознайомити</i> з проявом любові та відданості людству Ісусом Христом через Його смерть і воскресіння.</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: Євангеліє, притчі Ісуса Христа, людство, смерть і воскресіння</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>обізнана</i> з проявом любові та відданості людству Ісусом Христом через його смерть і воскресіння; • <i>виявляє</i> емоційний відгук на події Нового Заповіту; • <i>застосовує</i> в життєвих ситуаціях навички любові та милосердя до однолітків
7	Християнські свята в культурі українського народу	<p><i>Виховувати</i> повагу до національних та християнських свят, залучати дітей та батьків вихованців до підготовки та участі у святкових заходах до Різдва Христового, Великодня, Дня Святого Миколая, Стрітєння, Трійці.</p> <p><i>Формувати</i> найкращі моральні чесноти, притаманні українському народу (воля, гідність, побожність, правдолюбство, пошанування, поважливність, витривалість).</p> <p><i>Збагачувати</i> словник дитини словами: псалом, Трійця, воля, гідність, побожність, правдолюбство, співучість, поважливність, витривалість, талановитість</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>обізнана</i> з християнськими святами Різдва Христового, Великодня, Дня Святого Миколая, Стрітєння, Трійці; • з інтересом <i>бере</i> участь в іграх, підготовці до свят (виготовлення подарунків); • <i>розуміє</i>, що свято Різдва – народження Надії; святий Миколай робить таємну добродієність; свято Великодня – радість перемоги добра над злом; • <i>поширює</i> інформацію про українські свята серед людей іншої національності, • <i>використовує</i> форми святкових вітань

**Виховання патріотизму на прикладах
духовної національної культури**

Виховувати повагу до національної культури, традицій (особливостей святкування державних, церковних свят, форми вітання), державних національних символів (Гімну України, Духовного Гімну України), предметів культури, побуту.

Стимулювати інтерес, позитивне ставлення до участі у підготовці та проведенні заходів із святкування державних, церковних свят.

Формувати уявлення про любов до Батьківщини за допомогою духовних творів Т. Г. Шевченка.

Вчити висловлювати своє ставлення до національних цінностей та мотивувати його.

Збагачувати словник дитини словами: Духовний Гімн, держава, Батьківщина, патріот, громадянин

- *знає* назву рідного міста, (села), де живе; назву вулиці та адресу, де мешкає, шанобливо ставиться до державних національних символів, предметів культури, побуту;
- з інтересом та позитивним ставленням *бере* участь у підготовці та проведенні заходів із святкування державних, церковних свят;
- *вміє* висловлювати своє ставлення до національних цінностей та мотивувати його;
- *розуміє* такі поняття, як держава, Батьківщина, патріот, громадянин

Календарно-тематичний план

Молодший дошкільний вік

№ Занять	Розділи	Тема	Мета	Показники компетентності дитини
1	Світ-чудовий задум Творця	Біблія – особлива книга, що говорить про Творця	<p><i>Познайомити</i> дітей з кольоровою та яскравою Дитячою Біблією.</p> <p><i>Дати поняття</i> про те, що ця Книга особлива. В ній йдеться про Бога та правила життя для людей.</p> <p><i>Виховувати</i> духовність, моральні почуття.</p> <p><i>Вчити</i> розрізняти поняття «багато» та «один»</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>має уявлення</i> про Біблію як особливу Книгу; • <i>поважливо</i> ставиться до Творця та Його творіння; • <i>проявляє</i> допитливість до Божого творіння; • <i>може пояснити</i> значення слів «один», «багато»
2		Рослини – зелене вбрання Землі	<p><i>Звернути увагу</i> дітей на те, що гармонія в природі вказує на мудрість Творця.</p> <p><i>Виховувати</i> через красу природи вдячність до Того, Хто її створив.</p> <p><i>Розвивати</i> сенсорне сприйняття.</p> <p><i>Закріпити</i> навички рахувати предмети, утворення множин та порівняння їх методом зіставлення</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що в природі все відбувається закономірно, посіяне в землю зернятко виросте рослиною, яка також дасть подібне зернятко; • <i>вміє</i> розрізняти фрукти та овочі на смак та колір; • <i>намагається</i> культурно споживати їжу; • <i>може поррахувати</i> до трьох, утворює та порівнює множини
3		Сонце, місяць, зорі – небесні світила	<p><i>Вчити</i> усвідомлювати значення природи в житті людей.</p> <p><i>Дати поняття</i> про природні явища.</p> <p><i>Виховувати</i> любов і дбайливе ставлення до довкілля.</p> <p><i>Закріпити</i> знання про сенсорні еталони (колір), навички рахування, малювання</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>може пояснити</i> час доби: ранок, день, ніч, вечір та пов'язані із ними світила; • <i>розуміє</i> необхідність існування світил у житті людини та довкілля; • <i>прагне</i> самостійно зображувати їх у своїх малюнках

4	Світ-чудовий задум Творця	Риби – мешканці водоймищ, пташки – мешканці неба	<p><i>Продовжувати знайомити з Біблією, про створення світу.</i></p> <p><i>Акцентувати увагу на красі навколишнього світу.</i></p> <p><i>Виховувати позитивне ставлення до створеної Богом природи.</i></p> <p><i>Розвивати увагу, сприйняття, уяву та дрібну моторику</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що пташки і риби є Божим творінням і пояснює їхнє призначення; • <i>називає</i> різновиди птахів та риб, відтворює голоси окремих птахів; • <i>підкується</i> про домашніх улюбленців
5		Тварини – брати наші менші	<p><i>Продовжувати знайомити з Біблією.</i></p> <p><i>Виховувати</i> дбайливе ставлення до природи.</p> <p><i>Розвивати</i> спостережливість.</p> <p><i>Розвивати</i> навички самостійності</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>називає</i> диких та свійських тварин, пояснює їхній характер та користь для людини; • відповідально <i>ставиться</i> до свійських та диких тваринок, обґрунтовує свої дії
6		Божі творіння є прикладом для людей	<p><i>Звернути увагу</i> на природні закономірності, що вказують на мудрість Творця.</p> <p><i>Виховувати</i> вдячність до Того, Хто її створив, через споглядання природи.</p> <p><i>Виховувати</i> почуття турботливості, співчуття</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>усвідомлює</i>, що навколишній світ створений мудро і закони його не порушуються; • <i>дбайливо</i> ставиться до створеної Богом природи; • <i>проявляє</i> вдячність до Творця

7	Дитина – Боже творіння	Вдячність за життя. Людина – творіння Боже	<i>Пояснити</i> , що людина є творіння Боже. <i>Виховувати</i> почуття вдячності Богові за дар життя. <i>Розвивати</i> пам'ять, увагу, мислення	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що перші люди були створені Богом; • <i>розуміє</i>, що життя – це дарунок, вміє дякувати за життя; • <i>висуває</i> цікаві ідеї щодо покращення життя
8		Пізнай своє тіло	<i>Ознайомити</i> з будовою людського організму. <i>Допомогти досліджувати</i> дитині власне тіло за допомогою спостережень й нескладних експериментів над своїми м'язами	<ul style="list-style-type: none"> • <i>може</i> пояснити, як утворена людина, назвати призначення окремих органів; • <i>знає</i>, що в тілі людини є дух і душа
9		Про здоров'я треба дбати	<i>Пояснити</i> дітям важливість чергування фізичних вправ і відпочинку, а також значення загартовування для людини. <i>Розповісти</i> про необхідності здорового харчування та запобігання шкідливим звичкам	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> про окремі системи організму; • <i>вміє турбуватися</i> про своє тіло, загартовуватися; • <i>виявляє</i> інтерес до будови свого тіла та однолітків протилежної статі; • <i>формує</i> вправність та витривалість
10		Батьківська турбота про дітей	<i>Вчити</i> розуміти значення родини. <i>Виховувати</i> пошану та любов до батьків. <i>Розвивати</i> пам'ять, увагу, мислення	<ul style="list-style-type: none"> • <i>усвідомлює</i> значення родини та піклування в ній; • <i>проявляє</i> турботливість і лагідність до членів родини
11		Ми всі важливі та потрібні	<i>Вчити</i> бути слухняними, ввічливими, доброзичливо ставитись один до одного. <i>Пояснити</i> , що кожна людина є важливою і значимою для Бога. <i>Формувати</i> поважливе ставлення до будь-якої людської особистості	<ul style="list-style-type: none"> • <i>розуміє</i>, що кожна людина є важливою і значимою для Бога; • <i>вміє</i> проявляти повагу до оточуючих

12	Любов – найвища заповідь Христа	Любов Ісуса до дітей	<p><i>Пояснити</i>, що Бог любить усіх людей, особливо дітей. <i>Виховувати</i> почуття поваги, довіри та любові до Ісуса Христа та однолітків. <i>Розвивати</i> увагу, пам'ять та бажання поділитись пізнанням з іншими</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що Бог любить дітей та дорослих; • <i>вміє</i> розповісти про любов Господню; • <i>проявляє</i> свою любов до інших людей
13		Вияв любові до батьків	<p><i>Виховувати</i> почуття поваги та любові до членів своєї родини. <i>Розповісти</i> про прояви любові через турботливість та пошанування батьків</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>проявляє</i> свою любов та повагу до всіх членів родини; • <i>використовує</i> в активному мовленні слова вдячності батькам
14		Вчимося любові на прикладах Ісуса Христа	<p><i>Закріпити</i> знання, що Бог любить всіх людей. <i>Розвивати</i> прояви любові у повсякденному житті та безкорисливо дарувати любов рідним, близьким людям</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>вміє</i> проявляти любов до рідних та близьких людей; • <i>використовує</i> словниковий запас слів, які відображають почуття
15		Сіємо зернятко любові	<p><i>Налаштувати</i> дітей на добре ставлення одне до одного, викликати бажання дружити, любити ближніх, бути ввічливими, чуйними, добрими. <i>Розвивати</i> пам'ять, увагу та рухову активність</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що на добро слід відповідати добром; • <i>демонструє</i> прояви товаришування; • <i>використовує</i> позитивну емоційну міміку

16	Моральні закони Святого Письма	Пошанування батьків	<p><i>Пояснити</i> значення слів «Божа заповідь».</p> <p><i>Ознайомити</i> дітей із заповіддю Бога про пошанування батьків.</p> <p><i>Виховувати</i> слухняність та поважливе ставлення до батьків</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> значення слів «Божа заповідь»; • <i>виявляє</i> незаперечну слухняність батькам; • <i>може</i> пояснити зміст заповіді; • <i>демонструє</i> повагу до батьків через слухняність; • <i>розуміє</i> важливість любові та підтримки у родині
17		Не обманювати і не брати чуже – Боже повеління	<p><i>Познайомити</i> дітей із моральними законами «не обманювати» та «не брати чуже».</p> <p><i>Уточнити</i> поняття «своє», «чуже».</p> <p><i>Пояснити</i> наслідки порушення цих духовних законів: будь-яка неправда відкривається, чуже потрібно повертати.</p> <p><i>Виховувати</i> чесність та правдивість</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>розуміє</i> наслідки порушення моральних законів «не обманювати» та «не брати чуже»; • <i>вміє</i> озвучити та пояснити зазначені закони; • <i>практикує</i> правдивість та утримується від брехні; • <i>знає</i>, що будь-яка неправда відкриється
18		Винагорода за працю	<p><i>Показати</i>, що будь-яка праця має винагороду.</p> <p><i>Вчити</i> поважати та цінити працю.</p> <p><i>Викликати</i> бажання працювати старанно та чесно.</p> <p><i>Виховувати</i> повагу до людей праці</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що будь-яка праця має винагороду; • <i>долучається</i> до посильної праці та самообслуговування; • <i>старанно виконує</i> доручення дорослих; • <i>отримує задоволення</i> від самостійної праці
19		Що таке «добре» і що таке «погане»	<p><i>Познайомити</i> з поняттями «добре» та «погане» як оцінним чинником будь-якої дії.</p> <p><i>Формувати</i> уявлення того, що добрі та погані вчинки мають свої наслідки.</p> <p><i>Виховувати</i> почуття вдячності та бажання робити добро</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>обізнана</i> з поняттями «добре» та «погане»; • <i>вміє оцінити</i> власні вчинки та поведінку інших; • <i>робить добрі вчинки та пояснює</i> погані; • <i>використовує</i> слова «вибачте», «дякую», «будь ласка»

20	Моральні чесноти у старозавітних образах	Працелюбність та лінощі (Розглядати на основі нар. казок)	Познайомити з героями казки «Про двох мишенят та Півника». Закріпити поняття працелюбності та лінощі. Розвивати мислення	<ul style="list-style-type: none"> • усвідомлює необхідність працювати; • пояснює наслідки лінощів; • переказує за допомогою питань відомі казки; • проявляє наполегливість та старанність при виконанні доручень; • розуміє моральний зміст лінощів
21		Працелюбність і турботливість (Розглядати на основі нар. казок)	Дати уявлення про значення слова «турботливість». Пояснити ці поняття на прикладі казки «Котик та Півник». Закріпити поняття працелюбності та турботливості	<ul style="list-style-type: none"> • намагається відповідально ставитися до доручень старших; • виявляє турботливість про молодших братиків та сестричок; • має задоволення від праці із батьками
22		Старанність і наполегливість (Розглядати на основі нар. казок)	Дати уявлення про значення слова «старанність» на прикладах нар. казки «Ріпка». Розвивати діалогічне мовлення, мислення	<ul style="list-style-type: none"> • може пояснити слово «старанність»; • усвідомлює потребу старанно виконувати свої обов'язки; • докладає зусиль бути старанним
23		Доброзичливість не доводить до сварки (Розглядати на основі нар. казок)	Пояснити значення поняття «доброзичливість». Розвивати вміння налагоджувати стосунки між людьми на прикладі літературного твору. Розвивати діалогічне мовлення, мислення	<ul style="list-style-type: none"> • знає і розуміє важливість робити добро й уникати сварки; • вміє виявляти доброзичливість у спілкуванні; • знає віршовані мирилки та використовує їх у спілкуванні

24	Любов і милосердя в земному житті Ісуса Христа	Відкритість для людей. Народження Ісуса Христа	<i>Дати</i> уявлення про обставини народження Ісуса Христа. <i>Пояснити</i> , що цей день має назву Різдво і його святкують багато людей в Україні	<ul style="list-style-type: none"> • <i>може переповісти</i> про обставини народження Ісуса Христа; • <i>може пояснити</i> назву свята Різдва; • <i>розуміє</i>, що немовлятка потребують любові та захисту; • <i>виявляє</i> почуття любові до молодших
25		Своєчасна допомога Ісуса рибалкам	<i>Дати поняття</i> значення дружби між людьми. <i>Виховувати</i> пошану та любов до всіх людей	<ul style="list-style-type: none"> • <i>розуміє</i> своєчасність допомоги іншим; • <i>виявляє</i> посильну допомогу друзям; • <i>вміє</i> прийняти та подякувати за допомогу
26		Турботливість Ісуса про народ	<i>Пояснити</i> дітям, що Бог любить усіх людей, особливо дітей. <i>Виховувати</i> любов до Ісуса Христа. <i>Розвивати</i> мислення, слухове сприйняття та дрібну моторику	<ul style="list-style-type: none"> • <i>називає</i> приклад турботливості, проявленої Ісусом Христом; • <i>проявляє</i> турботливість про рідних; • <i>демонструє</i> турботливість до живої природи

27	Християнські свята в культурі українського народу	Святий Миколай	<p><i>Розповісти</i> історію про святого Миколая.</p> <p><i>Викликати бажання</i> у дітей бути чемним та слухняним.</p> <p><i>Пояснити</i> значення благодійної діяльності.</p> <p><i>Вчити</i> дарувати іграшки іншим дітям з добрими намірами</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>переповідає</i> історію про святого Миколая; • <i>розуміє</i> значення безкорисливої допомоги; • <i>виявляє</i> чемність та слухняність; • <i>намагається</i> робити приємне іншим; • <i>має бажання</i> дарувати подарунки; • <i>отримує</i> задоволення від благодійної діяльності
28		Різдво Христове	<p><i>Пояснити</i>, чому свято має назву Різдво.</p> <p><i>Розповісти</i> про особливості святкування Різдва в Україні.</p> <p><i>Ознайомити</i> із колядками.</p> <p><i>Сприяти</i> вивченню їх</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> події, пов'язані із народженням Ісуса Христа; • <i>може розповісти</i> про традиції святкування Різдва; • <i>знає</i> про особливі страви, які готують на Різдво
29		Великдень – свято життя	<p><i>Ознайомити</i> з подією Воскресіння Ісуса Христа.</p> <p><i>Розповісти</i> про святкування Великодня за народними звичаями.</p> <p><i>Виховувати</i> почуття радості від свята Воскресіння</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>може переповісти</i> про сутність свята Великодня; • <i>знає і використовує</i> великодні привітання; • <i>долучається</i> до підготовки святкування Великодня у родині

30	Відданість Батьківщині на прикладах національної духовної культури	Моє місто (село) (цільова прогулянка)	<i>Закріпити</i> знання про рідний край, місто. <i>Виховувати</i> любов та дбайливе ставлення до створеної Богом природи, рідного краю	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> назву свого міста (села); • <i>може</i> назвати свою вулицю та розповісти про сусідів; • <i>пояснює</i>, чим займаються люди у їхньому містечку
31		Т. Г. Шевченко в дитинстві	<i>Познайомити</i> з дитячими роками Т. Г. Шевченка та творами «Весна», «Встала весна». <i>Виховувати</i> любов та дбайливе ставлення до природи, до творчості Т. Г. Шевченка	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> про дитячі роки Т. Г. Шевченка; • <i>може переказати</i> зміст окремих творів; • <i>пояснює</i>, чому поет любив Україну
32		Мій рідний край	<i>Продовжувати виховувати</i> позитивне ставлення до створеної Богом природи. <i>Спостерігати</i> за довкіллям: за сонечком, погодою, рослинами, птахами. <i>Прищеплювати</i> любов до рідного краю	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> назву свого рідного міста, країни; • <i>вміє</i> шанобливо ставитися до створеної Богом природи; • <i>відтворює</i> у малюнках красу рідного краю
33		Любов до Батьківщини	<i>Розкрити зміст</i> поняття великої та малої Батьківщини. <i>Прищеплювати</i> любов до рідного краю, до Батьківщини	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що Батьківщину не вибирають; • <i>наводить приклади</i> любові до Батьківщини; • <i>розповідає</i> про особливості рідного краю

Середній дошкільний вік

№ заняття	Розділи	Тема	Мета	Показники компетентності дитини
1	Світ – чудовий задум Творця	Хто створив Світ?	<p><i>Знайомити</i> дітей зі змінами в природі залежно від пори року, часу доби й погодних умов.</p> <p><i>Виховувати</i> любов до природи, прагнення зберігати її в чистоті; пояснити, що природне довкілля створене Богом і подароване людям для користування й піклування. (Пс. 103:24, Псін. 2:12)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> про зміни, які відбуваються у природі відповідно до пори року; • <i>підкується</i> про збереження довкілля; • <i>наводить приклади</i> дбайливого ставлення до природи; • <i>отримує</i> позитивні враження від перебування на природі
2		Різноманітність Божого творіння. Квіти – промінчики Божої краси	<p><i>Прищеплювати</i> дітям любов до Творця, до Його творінь (природи, людини тощо).</p> <p><i>Виховувати</i> у дітей дбайливе ставлення до природи, любов до всіх творінь Божих.</p> <p><i>Вчити</i> берегти та піклуватися про рослини і тварини.</p> <p><i>Виховувати</i> почуття вдячності за все.</p> <p><i>Закріпити</i> назви квітів</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>називає</i> джерела знань про людину та світ; • <i>розрізняє</i> речі, створені людиною, і творіння Божі; • <i>долучається</i> з родиною до проєктів уквітчення свого міста; • <i>знає</i>, що квіти бувають кімнатні, польові та садові • <i>називає</i> деякі з них
3	Світ – чудовий задум Творця	Закономірності в природі – Божья мудрість	<p><i>Познайомити</i> дітей з творінням Божим – світлом, водою, повітрям, природою.</p> <p><i>Дати</i> поняття мудрості.</p> <p><i>Закріпити</i> знання про сенсорні еталони (колір), орієнтацію в просторі (спереду, ззаду, зліва, справа).</p> <p><i>Пояснити</i>, що навколишнє середовище створене Богом для повноцінного існування людини.</p> <p><i>Виховувати</i> турботливе ставлення до довкілля, відповідальність за його збереження (Ів. 5:39, 1 Сол. 5:18)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i> Божу мудрість у створенні світла, води та повітря як повноцінного середовища існування природи та людини; • <i>наводить приклади</i> своєї турботи про довкілля; • <i>свідчить</i> про деякі явища у природі: веселка з'являється після дощу, вода на морозі замерзає тощо; • <i>називає</i> пори року та наводить їх прикмети; • <i>відтворює</i> у малюнках красу природи

4	Світ – чудовий задум Творця	Тварини вчать трудитися	<p><i>Виховувати</i> в дітей дбайливе ставлення до природи, до тварин.</p> <p><i>Виховувати</i> любов до праці, пошану до працелюбних людей.</p> <p><i>Розвивати</i> уважність, спостережливість, логічне мислення</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що тваринки докладають багато зусиль для свого існування; • <i>наводить приклади</i> кропіткої праці тваринок; • <i>пам'ятає</i>, що брати наші менші потребують піклування і вчать нас трудитися
5		Природа говорить про Бога	<p><i>Виховувати</i> дбайливе ставлення до природи; закріпити знання про повітря, світло, сонячні промінці, воду.</p> <p><i>Закріпити</i> прикмети осені.</p> <p><i>Розвивати</i> рухову активність дітей</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> прикмети осені; • <i>вміє</i> пояснити залежність всього живого від сонячного проміння; • <i>використовує</i> набуті знання для дбайливого ставлення до природи

6	Дитина – Боже творіння	Я дивно утворений. Пізнай себе	<p><i>Знайомити</i> із тим, що людина – найдосконаліше творіння Боже.</p> <p><i>Пояснити</i>, що за християнським віровченням людина – складна істота.</p> <p><i>Знайомити</i> з поняттями фізичного та душевного болю.</p> <p><i>Виховувати</i> самоповагу та повагу до інших людей</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що людина є вищим творінням Божим; • <i>уміє пояснити</i>, що душа – невидима частина людини; • <i>розуміє</i> значення понять «фізичний та душевний біль»; • <i>виявляє</i> повагу до людей; • <i>досліджує</i> свої фізичні можливості
7		Ми – оригінальні та неповторні	<p><i>Знайомити</i> з феноменом оригінальності і неповторності кожної людини.</p> <p><i>Пояснити</i>, що все в людині гармонійно: колір очей, шкіри, волосся, довжина носа тощо.</p> <p><i>Дати</i> уявлення про людську гідність</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що кожна людина оригінальна і немає їй подібної; • <i>дякує</i> Творцеві за свою неповторність; • <i>усвідомлює</i> себе особистістю; • <i>наводить приклади</i> неповторності людини; • <i>виявляє</i> людяність до всього живого
8		Здоровим бувай, про здоров'я своє дбай	<p><i>Пояснити</i> важливість чергування фізичних вправ і відпочинку, загартування для здоров'я людини.</p> <p><i>Наголосити</i> на необхідності здорового харчування та запобігання шкідливим звичкам (Бут. 2:15)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> про важливість чергування фізичних вправ і відпочинку; • <i>аргументує</i> необхідність здорового харчування та запобігання шкідливим звичкам; • <i>має</i> елементарні навички піклування про своє здоров'я
9		Ми створені для добра	<p><i>Вчити</i>, що справжнє добро безкорисливе.</p> <p><i>Формувати</i> уявлення, що людина не повинна робити добрі справи лише заради похвали від інших.</p> <p><i>Виховувати</i> скромність як уміння не вихвалитися добрими справами</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що справжнє добро безкорисливе; • <i>пояснює</i>, чому людина не повинна робити добрі справи лише заради похвали від інших; • <i>демонструє</i> скромність як уміння не вихвалитися добрими справами
10		Вчимося мудрості	<p><i>Вчити</i> дітей розуміти поняття мудрості.</p> <p><i>Виховувати</i> вміння поступатися, поважати думку інших людей, виконувати ті справи, які під силу виконати.</p> <p><i>Вчити</i> логічно мислити. Відповідати за свої вчинки</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>розуміє</i> поняття «мудрість»; • <i>вміє</i> поступатися, поважати думку інших людей, виконувати ті справи, які під силу виконати; • <i>використовує</i> науку батьків; • <i>відповідає</i> за свої вчинки

11	Любов – найвища заповідь Христа	«Люби Господа Бога свого»	<p><i>Поглиблювати</i> розуміння заповіді «любити Господа Бога».</p> <p><i>Вчити</i> не призивати Імення Боже та не згадувати Його Ім'я надаремно.</p> <p><i>Виховувати</i> повагу до Господа Бога</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i> зміст заповіді любові; • <i>наводить приклади</i> дієвої любові до Бога; • <i>свідчить</i> про святість Імення Божого; • <i>уникає</i> зайвий раз Його призивати
12		Люби ближнього, як самого себе	<p><i>Пояснити</i> значення слів «любити ближнього, як самого себе».</p> <p><i>Виховувати</i> в дітей любов та повагу до оточуючих людей, родини.</p> <p><i>Розвивати</i> вміння поступатися.</p> <p><i>Вчити</i> не сваритися та не наполягати на своєму</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i> значення слів «любити ближнього, як самого себе»; • <i>демонструє</i> свою любов та повагу до оточуючих людей, родини; • <i>обґрунтовує</i> необхідність поступатися своїм ближнім; • <i>дотримується</i> норм етикету в спілкуванні з іншими
13		Піклування про близьких	<p><i>Пояснити</i> значення слів «моральне добро», «матеріальне добро».</p> <p><i>Вчити</i> дітей розуміти важливість дбайливого ставлення до батьків та близьких людей.</p> <p><i>Виховувати</i> вміння прощати, любити, бажання допомагати, бути вдячними</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> про важливість дбайливого ставлення до батьків та близьких; • <i>вміє</i> прощати винуватця та надавати їм допомогу; • <i>пояснює</i>, чому моральне добро має переваги над матеріальним; • <i>піклується</i> про близьких
14		Скажи людині: «Здрастуйте!»	<p><i>Формувати</i> у дітей навички використання українських етикетних формул (вітання, звертання, прощання, подяка).</p> <p><i>Навчити</i> використовувати християнські вітання.</p> <p><i>Виховувати</i> у малюків справедливість, ввічливість, повагу, готовність прийти на допомогу</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>використовує</i> українські етикетні формули (вітання, звертання, прощання, подяка); • <i>знає</i> правила спілкування серед дітей та дорослих; • <i>виявляє</i> повагу до людей, готовність прийти на допомогу; • <i>вміє</i> бути ввічливим та виявляє повагу до старших

15	Моральні закони Святого Письма	Заповідь Божа «Шануван батьків»	<p><i>Ознайомити</i> дітей із Заповідями Божими.</p> <p><i>Нагадати</i> про заповідь пошанування батьків.</p> <p><i>Показати</i>, що дотримання цієї заповіді має обітницю довголіття.</p> <p><i>Виховувати</i> пошанування та любов до батьків</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i>, як заповідь пошани до батьків найкраще виконувати у повсякденному житті; • <i>пригадує</i>, чого навчили її батьки у дитинстві; • <i>шанобливо ставиться</i> до всіх членів сім'ї та радісно спілкується із ними
16		Заповідь «Не заздрити і не бажати чужого»	<p><i>Ознайомити</i> дітей із Заповідями Бога та морально-етичними цінностями.</p> <p><i>Пояснити</i> руйнівний характер заздрості та бажання чужого.</p> <p><i>Вчити</i> дотримуватись знання Заповідей Бога в житті</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що заздрість руйнує добрі стосунки; • <i>пояснює</i>, як позбутися заздрості й налагодити стосунки; • <i>демонструє</i> у поведінці відмову від чужого; • <i>намагається</i> стримувати свої бажання
17		День для служіння Богові	<p><i>Пояснювати</i> значення заповіді про святкування неділі.</p> <p><i>Закріпити</i> поняття «свято», «будень».</p> <p><i>Вчити</i> поважати свята та традиції інших народів.</p> <p><i>Дати</i> уявлення, що у неділю слід піклуватися про свою душу та уникати щоденної роботи</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i>, чому християни святкують неділю; • <i>розуміє</i> потребу поваги до свят інших народів; • <i>відвідує</i> з батьками у неділю богослужіння, • <i>вміє дякувати</i> Богові за день відпочинку; • <i>вибирає</i> активний спосіб відпочинку
18		Турбота про друзів. Друг пізнається в біді	<p><i>Пояснити</i>, що дружні стосунки слід підтримувати турботою.</p> <p><i>Нагадати</i>, що дружба завжди є безкорисливою.</p> <p><i>Виховувати</i> у дітей доброту, чуйність, любов до ближнього на прикладі біблійних історій</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>називає</i> своїх друзів; • <i>вміє</i> виявляти свої дружні стосунки словами та вчинками; • <i>переповідає</i>, як Ісус Христос вибирав друзів і як ставився до них; • <i>виявляє</i> турботливість про друзів

19	Моральні чесноти у старозавітних образах	Послух і впертість. Ной та Йона	<p><i>Показати</i> наслідки послуху та впертості на прикладі біблійних історій про Ноя та Йону.</p> <p><i>Пояснити</i>, що Бог негативно ставиться до непослуху і впертості.</p> <p><i>Формувати</i> якості слухняності та лагідності</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i> на прикладі історій Ноя та Йони, що послух і впертість завжди мають свої наслідки; • <i>демонструє</i> свій послух батькам та вихователям; • <i>усвідомлює</i>, що Бог негативно ставиться до непослуху і впертості
20		Працелюбність і турботливість. Давид піклується про свої отари	<p><i>Показати</i> на прикладі біблійної історії про Давида-пастушка моральні чесноти: працелюбність та турботливість.</p> <p><i>Навести приклади</i> Божої турботи про світ.</p> <p><i>Виховувати</i> вдячність Богові за піклування</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>переповідає</i> історію про Давида-пастушка та його працелюбність; • <i>оцінює</i> вчинки Давида та його сміливість; • <i>розуміє</i>, що Давид у всьому покладався на Бога
21		Старанність. Будівництво храму Соломоном	<p><i>Дати</i> визначення поняттю «старанність».</p> <p><i>Розповісти</i> про цю чесноту з біблійної оповіді про будівництво храму Соломоном.</p> <p><i>Формувати</i> старанність у щоденному житті.</p> <p><i>Мотивувати</i> дітей будь-яку справу виконувати старанно</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає і пояснює</i> поняття «старанність»; • <i>ілюструє</i> її на прикладі Соломона під час будівництва храму; • <i>розуміє</i>, що старанність високо оцінюється людьми і Богом
22		Доброзичливість. «Дівчинка та Нааман»	<p><i>Нагадати</i>, що доброзичливість є християнською чеснотою.</p> <p><i>Пояснити</i>, що доброзичливість – це надання доброї поради з метою допомогти людині.</p> <p><i>Формувати</i> доброзичливість для примноження добра у світі</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що доброзичливість – це надання доброї поради з метою допомогти людині; • <i>вміє</i> вчасно надати добру пораду; • <i>переповідає</i> біблійну історію про дівчинку та Наамана; • <i>усвідомлює</i> користь своєчасної поради

23	Любов і милосердя в земному житті Ісуса Христа	Чуйність та милосердя Ісуса Христа. Зцілення сліпих	<p><i>Познайомити</i> дітей із чуйністю та милосердям Ісуса Христа на прикладі зцілення сліпих.</p> <p><i>Показати</i>, що чуйність і милосердя полегшує тягар біди.</p> <p><i>Спонукаати</i> виявляти милосердя і бути чуйним до проблем однолітків і у власній сім'ї</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>переповідає</i> про чуйність та милосердя Ісуса Христа на прикладі зцілення сліпих; • <i>називає</i> випадки вияву співчуття та милосердя у сім'ї; • <i>оцінює</i> чуйність як важливу чесноту
24		Доступність Ісуса. Історії із Закхеєм	<p><i>Показати</i>, що Ісус Христос був доступним для всіх: і бідних, і заможних.</p> <p><i>Вчити</i> бачити в кожній особі, перш за все, людину, а не її посаду.</p> <p><i>Формувати</i> відкритість до людей.</p> <p><i>Проілюструвати</i>, як зустріч Закхея з Ісусом змінила якість його життя</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що Ісус Христос був доступним для всіх: і бідних, і заможних; • <i>намагається</i> бути відкритим до людей; • <i>розуміє</i>, що до Бога слід звертатися із чистими думками; • <i>вибирає</i> друзів без упередження
25		Турботливість Ісуса про народ. Насичення їжею 5 тисяч людей	<p><i>Виховувати</i> доброзичливість, чуйність, любов до ближніх.</p> <p><i>Познайомити</i> з євангельською історією про насичення Ісусом 5 тисяч людей.</p> <p><i>Показати</i>, що Ісус турбувався не лише про духовні, а й про фізичні потреби людей.</p> <p><i>Вчити</i> вчасно прийти на допомогу, виконати справу, покладену на вас</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>переповідає</i> історію про насичення Ісусом 5 тисяч людей; • <i>коментує</i>, чому вчасно потрібно прийти на допомогу нужденним; • <i>оцінює</i> вчинок хлопчика, згаданого в історії; • <i>практикує</i> вияв турботливості в житті

26	Християнські свята в культурі українського народу	Святий Миколай	<p><i>Ознайомити</i> з традиційним святом, історією святого Миколая.</p> <p>Виховувати співчуття, бажання допомагати, не потребуючи вдячності.</p> <p><i>Викликати</i> позитивні емоції від святкування</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> історію свята Миколая; • <i>розуміє</i>, що таке безкорислива допомога; • <i>долучається</i> до свята власною творчістю; • <i>робить</i> власноруч подарунки дітям-сиротам
27		Різдво Христове	<p><i>Закріпити</i> знання дітей про Різдво Христове, відтворюючи дії на фланелеграфі.</p> <p><i>Пояснити</i>, що Немовлятку Ісус народився у бідній сім'ї, щоб бути доступним кожній людині.</p> <p><i>Закріпити</i> знання традицій українського народу: вітання колядками, розказування віршів</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>переповідає</i> історію про Різдво Христове, відтворюючи дії на фланелеграфі; • <i>пояснює</i>, чому такі коштовні подарунки принесли мудреці Немовлятку Ісусу; • <i>шанобливо ставиться</i> до християнських свят, бере в них посильну участь
28		Благовіщення Діви Марії	<p><i>Закріпити</i> пройдений матеріал. <i>Надати</i> дітям уявлення про такі поняття, як «Благовіщення», «Діва Марія», «ангел».</p> <p><i>Сповістити</i>, що ця подія стала навесні.</p> <p><i>Виховувати</i> в дітей любов до Бога</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> про події, пов'язані із Благовіщенням Діви Марії; • <i>розуміє</i>, що завдяки якостям ввічливості та смирення Діва Марія була вибрана стати Матір'ю Ісуса Христа
29		Великдень	<p><i>Вчити</i> розуміти значення Воскресіння Христового для людей.</p> <p><i>Ознайомити</i> дітей з подіями Воскресіння Ісуса Христа.</p> <p><i>Нагадати</i> про народні звичаї святкування Великодня.</p> <p><i>Виховувати</i> почуття радості, милосердя</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>розуміє</i> значення Воскресіння Христового для кожної людини; • <i>переповідає</i> головні події, пов'язані з Воскресінням Ісуса Христа; • <i>знає</i>, що Бог і любов завжди перемагають зло

30	Відданість Батьківщині на прикладах національної духовної культури	Моя мала батьківщина	<p><i>Нагадати</i>, що в кожній людині є місце її народження, яке зветься батьківщиною.</p> <p><i>Уточнити</i>, що Батьківщину не змінюють, хоч жити можна далеко від неї.</p> <p><i>Виховувати</i> розуміння, що людина має представляти свою Батьківщину. Виховувати гордість за рідну землю і її народ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що у кожній людині є місце її народження, яке зветься батьківщиною; • <i>виявляє</i> гордість за рідну землю та її народ; • <i>розповідає</i> історію своєї маленької батьківщини; • <i>розуміє</i> значення маленької та великої Батьківщини
31		Твори для дітей Т. Г. Шевченка та Лесі Українки	<p><i>Ознайомити</i> з дитячим роками великого Кобзаря, його світоглядом та духовно-моральними якостями.</p> <p><i>Виховувати</i> естетичні почуття на основі поезії геніального поета.</p> <p><i>Виховувати</i> любов до культури України</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> про дитячі роки великого Кобзаря, його родину та моральні якості; • <i>цитує</i> коротенькі віршики поета про Україну; • <i>може назвати</i> окремі твори Лесі Українки про рідну землю
32		Державні символи	<p><i>Закріпити</i> матеріал щодо символів України.</p> <p><i>Спонукаати</i> розповідати про них друзям і рідним, відтворювати у малюнках.</p> <p><i>Розвивати</i> мислення, увагу, вміння спостерігати.</p> <p><i>Виховувати</i> у дітей дбайливе ставлення до оточуючого світу, вдячність Творцю за свою державу.</p> <p><i>Навчити</i> дітей нового способу малювання (за допомогою долонь)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> державні символи і пояснює їхнє значення; • <i>виявляє</i> гордість за Україну і вдячність Творцеві за рідну землю; • <i>одягає</i> синьо-жовту стрічку та вишиванку; • <i>зображує</i> у різний спосіб державні символи
33		Любов до Батьківщини	<p><i>Ознайомити</i> з поняттями «громадянин», громадянство», «Батьківщина».</p> <p><i>Розкрити</i> дітям славні сторінки вітчизняної історії; розповісти про унікальність нашої Батьківщини.</p> <p><i>Виховувати</i> любов до історії та культури рідного краю та своєї Батьківщини</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>розуміє</i> поняття «громадянин», громадянство», «Батьківщина»; • <i>виявляє</i> зацікавленість історією та культурою рідного краю та своєї Батьківщини; • <i>називає</i> прізвища славетних українців; • <i>розповідає</i> про свої почуття до Батьківщини

Старший дошкільний вік

№ заняття	Розділи	Тема	Завдання духовно-морального виховання	Показники компетентності дитини
1	Світ – чудовий задум Творця	Краса довкілля. Хронологія створення світу Творцем	<p><i>Закріпити</i> знання про хронологію створення Богом світу.</p> <p><i>Поглибити</i> уявлення про природне довкілля та його призначення для людини.</p> <p><i>Виховувати</i> здатність піклуватися про природу, розумно її зберігати та використовувати.</p> <p><i>Знайомити</i> зі змінами в природі залежно від пори року, часу доби й погодних умов</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає і може</i> прокоментувати хронологію створення Світу Творцем; • <i>розуміє</i> значення природи для людини; • <i>обґрунтовує</i> наслідки порушення природного довкілля; • <i>бере</i> посильну участь в акціях щодо збереження природного середовища; • <i>демонструє</i> навички екологічно безпечної поведінки
2		Світло, повітря та вода – необхідність для життя	<p><i>Пояснити</i> важливість сонячного світла, повітря та води для життя на Землі.</p> <p><i>Повідомити</i> про користь сонячного проміння та шкоду від надуживання ним.</p> <p><i>Виховувати</i> вдячність Творцеві за піклування про людину</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>може пояснити</i> значення світла, повітря та води у життєдіяльності людини; • разом з батьками <i>підтримує</i> екологічні проекти у своєму місті; • <i>знає</i> про різні стани води, які залежать від нагрівання або охолодження; • <i>пояснює</i> можливості використання світла, вітру та води на благо людини

3	Світ – чудовий задум Творця	Зв'язок дитини з природою. Природне довкілля свідчить про Творця	<p><i>Пояснити</i>, що навколишнє середовище створене Богом для повноцінного існування людини.</p> <p><i>Виховувати</i> турботливе ставлення до довкілля, відповідальність за його збереження</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>аргументує</i>, що навколишнє середовище створене Богом для повноцінного існування людини; • <i>демонструє</i> знання про природозберігаючі технології; • <i>відтворює</i> красу природи у малюнках; • <i>складає</i> подяку Творцеві за природу
4		Набуття мудрості через природу	<p><i>Пояснити</i>, як мудро Бог створив все у природі; розвивати спостережливність.</p> <p><i>Виховувати</i> дбайливе й відповідальне ставлення до довкілля; готувати до самостійного життя</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>усвідомлює</i> Божу мудрість у природних законах; • <i>пояснює</i> закономірності в природі та небезпеку порушення природних законів; • <i>має</i> уявлення про послідовність сезонних змін у природі, про зв'язок між зміною положення сонця, станом ґрунту, повітря, рослин
5		Тварини вчать мудрості	<p><i>Виховувати</i> дбайливе ставлення до природи.</p> <p><i>Формувати</i> навички догляду за рослинами та тваринами.</p> <p><i>Переконати</i>, що люди можуть навчитися корисного, мудрого від тварин</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>захоплюється</i> мудрістю тваринок і проєктує її на людське життя; • <i>має навички</i> догляду за окремими тваринками, допомагає беззахисним; • <i>знає</i> про особливості пристосування тварин до умов середовища

6	Дитина – Боже творіння	Я дивно утворений. Пізнай себе	<p><i>Знайомити</i> з кровообігом у людському організмі. <i>Виховувати</i> у дітей відповідальне ставлення до свого здоров'я. <i>Наголошувати</i> на шкідливості окремих звичок, які руйнують людське тіло – творіння Боже. <i>Розвивати</i> логічне мислення, уважність</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> про окремі системи в людському організмі: кровообіг, нервова система, їхнє призначення та умови нормального функціонування; • <i>досліджує</i> себе через аналоги: голова – це комп'ютер, серце – це душа; • <i>розуміє</i> вплив оточуючого середовища на самопочуття та діяльність людини
7		Захисники та шкідники нашого здоров'я. Цілющі рослини	<p><i>Знайомити</i> з цілющими рослинами краю. <i>Наголосити</i> на зв'язку здоров'я людей з природним довкіллям. <i>Розкрити</i> основи здорового способу життя. <i>Виховувати</i> почуття вдячності Богу за цілющі рослини, які можуть лікувати та зміцнювати наше здоров'я. <i>Пояснити</i> шкідливість вірусів, бактерій та отруйних речовин. <i>Наголосити</i> на шкідливості тютюну, алкоголю й наркотиків для людського організму і особливо для дітей. <i>Виховувати</i> бажання уникати спокуси скуштувати шкідливих речовин і прагнення тримати тіло – створене Богом – в чистоті та здоров'ї</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> про шкідливість вірусів, бактерій та отруйних речовин; • <i>пояснює</i> на прикладах шкідливість тютюну, алкоголю й наркотиків для людського організму і особливо для дітей; • <i>називає та вміє знайти</i> у природі цілющі рослини, які лікують та підтримують здоров'я людини; • <i>розрізняє</i> 3-4 види лікарських рослин певної місцевості, знає правила їх збирання та використання; • <i>прагне</i> дотримуватися екологічно безпечної поведінки

8	Дитина – Боже творіння	Їжа – сила для організму	<p><i>Знайомити</i> зі здоровою, поживною й корисною для людини їжею.</p> <p>Розповісти про користь різних продуктів харчування рослинного походження.</p> <p><i>Виховувати</i> культуру харчування через вживання овочів, фруктів та злаків.</p> <p>Наголошувати на турботі Творця про людину на прикладі різноманітності та корисності рослин у природі для харчування людини</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> про поживну та корисну для людини їжу рослинного походження; • <i>розповідає</i> про турботу Творця про людину на прикладі різноманітності та корисності рослин у природі; • <i>пояснює</i> значення їжі як сили для організму, <i>може</i> скласти просте меню; • <i>виявляє</i> інтерес до приготування корисної їжі, виконує посильні завдання
9		Людина – образ і подоба Бога	<p><i>Пояснити</i>, що за християнським віровченням людина – складна істота, яка складається з духу, душі та тіла</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що людина має дух, душу і тіло; • <i>наводить приклади</i>, як задовольнити всі три складові; • <i>пояснює</i>, у чому людина є образ Божий і як досягати подібності
10		Для чого я живу?	<p><i>Формувати</i> у дітей базові світоглядні уявлення про сенс життя.</p> <p><i>Виховувати</i> почуття необхідності бути корисними іншим і залишати добрий слід на землі.</p> <p><i>Підкреслювати</i> важливість відчуття зв'язку людини з навколишнім світом</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>розмірковує</i> над сенсом життя людини; • <i>покращує</i> світ через доброту; • <i>усвідомлює</i> свою залежність від середовища і намагається впливати на оточуючий світ; • <i>розуміє</i>, що призначення людини – робити добро

11	Любов – найвища заповідь Христа	Любов, турботливість, співчуття – риси Божого характеру	<p><i>Закріпити поняття «любов», «турботливість», «співчуття».</i></p> <p><i>Навести приклади біблійних історій, де було проявлено зазначені риси Божого характеру.</i></p> <p><i>Виховувати бажання наслідувати ці риси Божого характеру та вміти проявляти їх в життєвих ситуаціях</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>називає</i> риси Божого характеру: любов, турботливість, співчуття; • <i>переповідає</i> біблійні історії, де вони проявлені; • <i>розуміє</i> неможливість людського життя без любові; • <i>практикує</i> вияв любові та співчуття в життєвих ситуаціях
12		Батьківська любов і турбота про дітей	<p><i>Уточнити уявлення дітей про стосунки у сім'ї, вчити піклуватись про старших та молодших, бути до них уважними, цінувати працю батьків та рідних.</i></p> <p><i>Навести приклади турботливого ставлення у родині</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що сім'я – це Божа установа; • <i>піклується</i> про старших та молодших, проявляє увагу; • <i>цінує</i> працю батьків; • <i>допомагає</i> доглядати за господарством
13		Безкорислива турбота про нужденних як вияв любові Ісуса Христа	<p><i>Дати уявлення про нужденних, перелічити способи надання безкорисливої допомоги.</i></p> <p><i>Навести приклади вияву турботливості Ісусом Христом, наслідувати Його вчинки</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>вміє</i> назвати нужденних людей та їхні потреби; • <i>переповідає</i> історії про допомогу нужденним Ісуса Христа; • <i>аргументує</i> свої вчинки щодо нужденних прикладом Ісуса Христа
14		Моя любов до Бога та ближніх	<p><i>Дати розуміння, що прояв любові до ближніх є тим самим проявом любові до Бога.</i></p> <p><i>Формувати бажання допомогти та поспівчувати ближнім.</i></p> <p><i>Вчити проявляти любов до ближніх за будь-яких обставин</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>намагається виконувати</i> заповідь любові до Бога та ближнього; • <i>усвідомлює</i> взаємозалежність цієї любові; • <i>знає</i>, як надати термінову допомогу ближнім

15	Моральні закони Святого Письма	Заповідь Божа: «Повага до батьків та довголіття»	<p><i>Пояснити</i> дітям, що Бог хоче, аби вони слухалися своїх батьків і шанували їх.</p> <p><i>Виховувати</i> повагу до батьків, старших.</p> <p><i>Формувати</i> прагнення бути слухняними, вдячними, готовими допомагати</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i> значення заповіді; • <i>демонструє</i> приклади її виконання; • <i>наводить приклади</i> піклування батьків про бабусь та дідусів; • <i>аргументує</i> свою слухняність батькам
16		Заповідь «Не вбивай». Святість людського життя.	<p><i>Акцентувати</i> увагу на збереженні людського життя, показати його святість та недоторканність.</p> <p><i>Формувати</i> навички надання допомоги в різних екстремальних ситуаціях</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що життя є найціннішим даром Божим людині; • <i>аргументує</i>, за яких обставин можна втратити життя; • <i>усвідомлює</i>, що оберігати життя є важливим завданням людини
17		Праця та відпочинок – Божа настанова	<p><i>Вчити</i> дітей розуміти значення праці та відпочинку в житті людей.</p> <p><i>Уточнити</i> знання дітей про відпочинок.</p> <p><i>Продовжувати розвивати</i> вміння орієнтуватися у часі – повторити назви днів тижня.</p> <p><i>Виховувати</i> працелюбність та вміння відпочивати</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>розуміє</i>, що праця і відпочинок є установою Божою, як день і ніч; • <i>знає</i>, що надмірна праця виснажує людину; • <i>наводить приклади</i>, коли людина є співтворцем Божим; • <i>надає перевагу</i> активним формам відпочинку
18		Бути чесним і правдивим	<p><i>Закріпити</i> знання заповіді «не обманювати».</p> <p><i>Нагадати</i> про наслідки будь-якої неправди.</p> <p><i>Виховувати</i> чесність моральність, правдивість.</p> <p><i>Формувати</i> вміння визнавати власну неправоту</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> значення Божої заповіді «не обманювати»; • <i>практикує</i> правдивість у власному житті; • <i>називає</i> шлях виходу з неправди; • <i>розуміє</i>, що брехня шкодить взаємовідносинам

19	Моральні чесноти у старозавітних образах	Вірність Даниїла (не вклонявся іншим богам)	<p><i>Показати</i>, що вірність є моральною чеснотою, її дотримання робить людину поважливою.</p> <p><i>Вчити</i> на прикладі вірності Даниїла дотримуватись слова, обіцянки та своїх переконань</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> про моральну цінність вірності; • <i>пояснює</i>, у чому полягала вірність Даниїла; • <i>аргументує</i> поважливе ставлення до вірної людини; • <i>намагається</i> проявляти вірність, розчарування у разі зіткнення з невірністю
20		Гостинність. Авраам приймає гостей	<p><i>Формувати</i> якості гостинності та доброзичливості на прикладі гостинності Авраама.</p> <p><i>Закріпити</i> вміння приймати гостей та знання правил етикету.</p> <p><i>Виявляти</i> пошану до гостей</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>розуміє</i> значення гостинності; • <i>проявляє</i> поважливе ставлення до гостей; • <i>переповідає</i> про гостинність Авраама; • <i>пояснює</i>, чому слід бути гостинним і допомагає в цьому батькам; • <i>чемно ставиться</i> до гостей
21		Великодушність Йосипа (прощення братів)	<p><i>Показати</i> великодушність на прикладі прощення братів Йосипом.</p> <p><i>Вчити</i> прощати людей, не докоряючи їм.</p> <p><i>Вміти</i> вибачати без будь-яких умов.</p> <p><i>Формувати</i> дружелюбність у родині між братами та сестрами</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i> значення слова «великодушність» на прикладі прощення братів Йосипом; • <i>розуміє</i>, що великодушність – моральна чеснота; • <i>наводить</i> приклади прояву великодушності серед однолітків; • <i>проявляє</i> великодушність
22		Доброзичливість. Вирішення конфлікту між Авраамом і Лотом	<p><i>Вчити</i> робити добро безкорисливо.</p> <p><i>Показати</i>, що доброзичливість вгамовує пристрасті та є умовою під час вирішення конфліктів.</p> <p><i>Формувати</i> толерантність у відносинах</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що конфлікти слід вирішувати у мирний спосіб. Ілюструє це на прикладі Авраама і Лота; • <i>практикує</i> доброзичливість у власній сім'ї; • <i>пояснює</i>, чому потрібно бути доброзичливим

23	Любов і милосердя в земному житті Ісуса Христа	Прояв любові та відданості людству. Смерть і воскресіння Ісуса Христа	<p><i>Показати</i>, що смерть і воскресіння Ісуса Христа є проявом любові та відданості людству.</p> <p><i>Навчити</i> віддавати свій час, повагу, почуття іншим.</p> <p><i>Формувати</i> розуміння значення любові і відданості людству</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>переповідає</i> біблійну оповідь про смерть і воскресіння Ісуса Христа; • <i>розуміє</i> значення любові і відданості людству; • <i>наводить приклади</i> відданості в сім'ї; • <i>виявляє</i> любов і відданість до ближніх через вчинки
24		Вірність та відданість. Ісус та Його друзі	<p><i>Розповісти</i> про Ісуса Христа як найвищий людський ідеал та про Його учнів-апостолів.</p> <p><i>Сформувати</i> думку, що Ісус Христос є нашим найкращим другом.</p> <p><i>Спонукаати</i> дітей брати приклад із земного життя Ісуса Христа.</p> <p><i>Виховувати</i> у дітей прагнення дружити й бути вірними, чесними та надійними друзями</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що Ісус Христос мав друзів і проявляв до них вірність і відданість; • <i>наводить приклади</i> відданості Ісуса Христа своїм учням; • <i>проявляє</i> вірність у стосунках із друзями; • <i>дотримується</i> виконання даних обіцянок і очікує того самого від своїх друзів
25		Милосердя. Зцілення тещі Петра	<p><i>Показати</i> милосердя Ісуса Христа на прикладі зцілення тещі Петра.</p> <p><i>Формувати</i> невідкладність та обов'язковість у наданні допомоги.</p> <p><i>Вчити</i> виявляти милосердя до людей, незалежно від віку, статі, вподобань</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>розуміє</i>, що Ісус Христос був добрим і милосердним до всіх людей; • <i>переповідає</i> історію про зцілення Ісусом тещі Петра; • <i>має уявлення</i> про милосердя; • <i>наводить приклади</i> милосердя у власному житті

26	Християнські свята в культурі українського народу	Святий Миколай	<p><i>Ознайомити</i> з традиційним святом, історією святого Миколая.</p> <p><i>Виховувати</i> співчуття, бажання допомагати, не потребуючи вдячності.</p> <p><i>Викликати</i> позитивні емоції від святкування</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> про потаємну добродійність святого Миколая; • <i>розповідає</i> про особливості святкування цього свята; • <i>розуміє</i>, що світ потребує добродійності; • <i>шанобливо ставиться</i> до християнських свят; • <i>приєднується</i> до добродійних вчинків своєї родини
27		Різдво Христове (Розвага)	<p><i>Закріпити</i> знання дітей про Різдво Христове, відтворюючи дії на фланелеграфі.</p> <p><i>Закріпити</i> знання традицій українського народу: вітання колядками, розказування віршів.</p> <p><i>Викликати</i> в дітей позитивні емоції, виховувати чуйність, милосердя, бажання нести добро у світ, любов до Христа</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>переказує</i> біблійну історію народження Ісуса Христа; • <i>називає</i> людей, які привітали новонародженого Ісуса; • <i>розповідає</i> про святкування Різдва у родині; • <i>пояснює</i>, чому люди радіють народженню Спасителя; • <i>долучається</i> до приготування різдвяних страв; • <i>бере участь</i> у святкових вертепах
28		Стрітення	<p><i>Ознайомити</i> зі святом Стрітення.</p> <p><i>Виховувати</i> чуйність, дружелюбність.</p> <p><i>Викликати</i> позитивні емоції від святкування</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>переповідає</i> про зустріч старця Симеона та Немовляти Ісуса Христа в храмі; • <i>має уявлення</i> про значення Ісуса Христа у житті християнина; • <i>виявляє</i> позитивні емоції від святкування

29	Християнські свята в культурі українського народу	Великдень – свято життя	<p><i>Вчити</i> дітей розуміти радість Воскресіння Христового.</p> <p><i>Виховувати</i> любов до Бога, до природи у весняній красі, до ближнього.</p> <p><i>Викликати</i> позитивні емоції від святкування</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>розкриває</i> значення слова «Великдень», називає християнське вітання у великодній час; • <i>усвідомлює</i>, що Воскресіння Христа – перемога над смертю; • <i>долучається</i> до Великодніх святкувань
30		Трійця	<p><i>Дати</i> уявлення про триєдність Бога: Бог-Отець, Бог-Син, Бог-Дух Святий.</p> <p><i>Розповісти</i> про традиції святкування Трійці</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>називає</i> найголовніші християнські свята; • <i>пояснює</i> значення свята; • <i>розповідає</i> про традиції святкування Трійці; • <i>бере участь</i> у святкуванні

31	Відданість Батьківщині на прикладах національної духовної культури	Україна – країна благословенна	<p><i>Пояснити</i> слово «благословенна», тобто країна, яку любить Господь.</p> <p><i>Розповісти</i> про благословення апостолом Андрієм слов'янських земель.</p> <p><i>Виховувати</i> гордість за рідну землю</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i> слово «благословенна»; • <i>переповідає</i> передання про благословення апостолом Андрієм Київських пагорбів; • <i>виявляє</i> почуття любові до України
32		Відданість Батьківщині у творах Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка	<p><i>Показати</i> у творах Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка відданість Батьківщині.</p> <p>На їхньому прикладі <i>виховувати</i> патріотизм та покращувати свою країну</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i>, чому Т. Шевченко, Леся Українка та І. Франко з любов'ю пишуть про Україну; • <i>демонструє</i> свою відданість Батьківщині через спів, малюнки, участь у святах
33		Служіння в ім'я Бога. Кирило та Мефодій	<p><i>Пояснити</i>, що служіння в ім'я Бога – добровільна і безкорислива праця.</p> <p><i>Розповісти</i> про місіонерське служіння Кирила та Мефодія на слов'янських землях, створення ними абетки</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i>, що служіння в ім'я Бога – добровільна і безкорислива праця; • <i>переповідає</i> про служіння Кирила та Мефодія на слов'янських землях; • <i>вивчає</i> абетку для вміння читати та осягати інформацію
34	Узагальнююче заняття року	Моя Батьківщина. Духовний гімн України	<p><i>Перевірити</i> розуміння змісту слів-понять «громадянин», «громадянство», «Батьківщина».</p> <p><i>Узагальнити</i> знання про славні сторінки вітчизняної історії, про унікальність нашої Батьківщини.</p> <p><i>Виховувати</i> любов до історії і культури рідного краю та своєї Батьківщини</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>пояснює</i> значення слів «громадянин», «громадянство», «Батьківщина»; • <i>називає</i> імена славетних українців; • <i>передає</i> свої почуття до України через пісні, поезію одягання вишиванок; • <i>знає</i>, що духовний гімн України – це молитва до Бога за Батьківщину і народ

Конспекти занять для дітей молодшого дошкільного віку

Розділ 1. Світ – чудовий задум Творця

Заняття 1

Тема: Біблія – особлива книга

Мета: познайомити дітей з кольоровою та яскравою Дитячою Біблією; виховувати духовність, моральні почуття; вчити розрізняти поняття «багато» та «один».

Матеріал: Дитяча Біблія, інші дитячі книги, ілюстрація «Ісус Христос з дітьми».

Словник: Біблія – особлива книга, Бог, Боже Слово, Господь, Ісус Христос.

Приказка: «Книжка вчить, як на світі жить».

Хід заняття

Вихователь: Діти, ви, напевно, любите розглядати яскраві книжечки. Подивіться, як багато у нас книжечок. Дуже багато.

Показує кілька яскраво ілюстрованих книжок.

- Серед цих книжок у мене є одна особлива книжка. Вона називається «Дитяча Біблія». Давайте ми її розглянемо.

Діти розглядають ілюстрації.

- У цій книжці написано про Бога, Який усе створив, та Його Сина – Ісуса Христа. Ось Він з дітьми на цьому малюнку. Ісус любить дітей. (Зачитує вірш.)

Все, що бачиш ти навколо, –

Це Господь нам дарував,

Й Боже Слово – Біблію

Бог з небес нам дав.

- А хто з вас уже бачив таку книжку? Може, вона є у когось вдома?

Діти розглядають ілюстрації.

Запитання:

- Скільки книжок у нас є?
- А скільки книжок я вам сьогодні дала подивитись?
- Як називається ця книжка?
- Про кого в ній написано?
- Як звати Сина Божого?
- А як ви гадаєте, чи знає Бог, як звать кожного з вас?

Рухлива гра «Як тебе звати?» Гра з м'ячем. Діти ловлять м'яч та називають своє ім'я.

Дидактична гра «Багато, один» Вихователь називає предмет, а діти визначають його кількість словами «багато», «один».

Розробила В.Є. Сучок

Заняття 2

Тема: Рослини – зелене вбрання Землі

Буття 1:10–12¹

Мета: звернути увагу дітей на те, що гармонія в природі вказує на мудрість Творця. Через красу природи виховувати вдячність до Того, Хто її створив. Розвиток сенсорного сприйняття; закріплення навичок рахувати предмети.

Матеріал: Дитяча Біблія, ілюстрації чи фланелеграф, букет квітів, фрукти.

Словник: засіяти зернятка, суходіл, духмяні яблучка.

Хід заняття

Вихователь: Діти, якщо вам цікаво, про що розповідається в книзі Біблії, то сідайте біля мене на килимку. В Біблії написано, що Бог створив світ за 7 днів – це стільки днів, скільки кілець на пірамідці. Ви ще не вмієте рахувати, тому ми один Божий день будемо позначати кільцем з пірамідки. Після кожного Божого дня ми будемо нанизувати по одному кільцю. Коли дізнаємося про те, як Бог створив світ, у нас будуть всі кільця на пірамідці. Подивіться на пірамідку з кільцями. Давайте пригадаємо, хто створив світ? Так, Бог створив світ. В перший день Бог створив... (світло). На другий – повітря. На третій – воду та сушу. (Нанизує кільця одне за одним по ходу розповіді.)

Це виглядає ось так (показує на фланелеграфі) – небо блакитне, суша жовта.

Подивився Бог і подумав, що настав час засіяти землю. І посіяв на суші квіти, насадив дерева і кущі. (Вихователь пропонує дітям, щоб вони самі виклали зображення на фланелеграфі.)

Як стало гарно та весело! А потім на деревах з'явилися духмяні яблучка, смачні грушки, сливи.

- Отже, на третій день Господь створив сушу та рослини.

Квіти всюди пишні

В. Паронова

Квіти всюди пишні,
На деревах – вишні.
У ліску – травиця,
Ягоди, суниці.
У бабусі на городі
Гарно полуниці родять.

Дидактична гра «Угадай на смак» – вихователь пригощає фруктами, а діти відгадують назву фруктів.

- Який люблячий та добрий наш Господь. Дякуємо Тобі, Боже, за все.

Рухлива гра «Зберемо врожай». Під музику діти збирають у кошики розсіпані на підлозі муляжі плодів. Коли музика зупиняється, «врожай» порівнюють за кількістю методом зіставлення та визначають переможця. Гра повторюється.

Коли врожай зібрано, його везуть на базар продавати. Ось послухайте вірш Алли Кириченко.

1. І назвав Бог суходіл: Земля, а місце зібрання води назвав: Море. І Бог побачив, що добре воно. І сказав Бог: Нехай земля вродить траву, ярину, що насіння вона розсіває, дерево овочеве, що за родом своїм плід приносить, що в ньому насіння його на землі. І сталося так. І земля траву видала, ярину, що насіння розсіває за родом її, і дерево, що приносить плід, що насіння його в нім за родом його. І Бог побачив, що добре воно.

Ми йдемо на базар

А. Кириченко

Ми йдемо на базар –
Покажіть-но ваш товар.
Он – морковка і салат,
Ось – капусти цілий ряд.
Дві найбільші відберем,
До корзини покладемо.
Ось червоні помідори –
На прилавках цілі гори,
Огірочки-їжачки,
Молоденькі бурячки.
Ми корзину докладемо
І варити борщ підемо.
Борщ наваристий, духмяний...
Хто іде обідать з нами?

Для середньої групи можна зробити театралізовану гру на основі вірша.

Розробила В.Є. Сучок

Заняття 3

Тема: Сонце, місяць, зорі – небесні світила

Буття 1:14–16²

Мета: вчити дітей усвідомлювати значення природи в житті людей; уточнити знання дітей про природні явища; виховувати любов і дбайливе ставлення до довкілля; закріпити знання про сенсорні еталони (колір), навички рахування, малювання. Розвиток мислення, сенсорного сприйняття та дрібної моторики, закріплення навичок малювання.

Матеріал: Дитяча Біблія, фланелеграф, ілюстрації, заготовки для малювання.

Словник: сонце, місяць, зорі.

Хід заняття

На початку заняття повторюється попередній матеріал: світло, повітря, вода, суша, рослини.

Вихователь: Коли настав четвертий день, Бог наказав, щоб з'явилися два світила на небі: одне – вдень (сонце), інше – вночі (місяць, зорі).

Тепер ми можемо вдень виходити на прогулянку під сонячними промінчиками, а вночі нам світять місяць та зірки.

(Показує все на фланелеграфі.)

– А тепер, діти, домалюйте малюнки. (Роздає заготовки.)

Діти домальовують на заготовках сонце, зірки, місяць.)

Запитання:

- Що Господь створив на четвертий день?
- Коли світить сонечко?

2. І сказав Бог: Нехай будуть світила на тверді небесній для відділення дня від ночі, і нехай вони стануть знаками, і часами умовленими, і днями, і роками. І нехай вони стануть на тверді небесній світилами, щоб світити над землею. І сталося так. І вчинив Бог обидва світила великі, світило велике, щоб воно керувало днем, і світило мале, щоб керувало ніччю, також зорі.

- А коли світить місяць і зорі?
- Що ми робимо вдень?
- А що ми робимо вночі?

Вихователь доручає одній дитині додати кільце до піраміди та назвати кольори вже нанизаних кілець.

Сонце

В. Паронова

В небі сонечко гуляє,
Нашу землю зігріває.
Тільки вийшло із-за хмарки –
Враз надворі стало жарко.

Рухлива гра «День, ніч». Вихователь піднімає білий квадратик: це – день, дітки «гуляють». На чорний квадратик – ніч, дітки присідають, закривають очі і кладуть складені долоньки під щічку.

Розробила В.Є. Сучок

Заняття 4

Тема: Риби – мешканці водоймищ, пташки – мешканці неба

Буття 1:20–21³, Буття 1:22⁴

Мета: продовжувати знайомити дітей з Біблією. Ознайомити з розділом Біблії про створення світу, саме створення риб та птахів. Вчити бачити красу навколишнього світу. Виховувати позитивне ставлення до створеної Богом природи. Розвиток у дітей мислення, сенсорики, дрібної моторики.

Матеріал: Дитяча Біблія, ілюстрації, фланелеграф, акваріум, ілюстрації із зображенням птахів (горобець, ластівка, соловейко), звукозапис голосів різних птахів.

Словник: улов, акваріум, соловейко, дзьобик, крильця, мошка.

Хід заняття

Вихователь:

- Діти, хто створив наш світ? (Бог.)
- А де про це написано? (У Біблії.)
- Хто пам'ятає, в який день Бог створив світло, повітря, суходіл та рослини, світила?
- Добре, діти, а чиєю домівкою є водичка? (Там живуть риби.)

Рибок створив Бог на п'ятий день. Великих, маленьких, яскравих – різних!

- А в яких водоймищах живуть риби? (У морі, океані, річці, озері, ставку.)
- А де ще? (В акваріумі.)
- У нас також є акваріум, підійдіть до нього. Розглянемо рибок та погодуємо їх.
- А тепер пограємо в гру «Спіймай рибку».

3. І поблагословив їх Бог, кажучи: Плодіться й розмножуйтеся, і наповнюйте воду в морях, а птаство нехай розмножується на землі!

4. І сказав Бог: Нехай вода виройть дрібні істоти, душу живу, і птаство, що літає над землею під небесною твердю. І створив Бог риби великі, і всяку душу живу плазуючу, що її вода виройла за їх родом, і всяку пташину крилату за родом її. І Бог побачив, що добре воно.

Гра «Спіймай рибку»

Блакитне полотно – «озеро» – розстеляють на килимі; рибки з магнітом «плавають» в озері. Діти вудками «ловлять» рибку та складають їх у цеберко.

- Порівняємо улов. У кого найбільше, той переможець.

(Розглянути «улов».) Що ми скажемо нашому Творцю? Дякуємо Тобі, Боже!

- А ще послухайте, кого Бог створив.

(Вихователь вмикає запис голосів птахів.)

Бесіда

- Хто так розмовляє? (Птахи.)
- Відгадайте, про кого йдеться:

Сіренький, маленький
На соняшник сів,
Надзьобався добре
І далі полетів. (Горобчик.)
Швидко скрізь цей птах літає,
Безліч мошок поїдає,
За вікном гніздо будує,
Тільки в нас він не зимує. (Ластівка.)
Маленький, сіренький,
По гаях літає,
Пісні співає. (Соловейко.)

Вихователь:

- Діти, ми сьогодні поговоримо про птахів, яких теж створив Бог.

(Діти розглядають ілюстрації із зображенням птахів.)

- А яких ви ще пташок знаєте? (Сорока, голуб.)

Птахи такі гарні, співучі... Але вони ще й корисні! Вони знищують комах, гусінь. А дятел навіть лікує дерева. Його так і називають – лікар лісу.

Рухлива гра «Плаває, літає»

Вихователь по черзі називає то назву птаха, то назву риби, а діти зображають птахів – «літають», риб – «плавають». Повторюється 4–5 разів.

- Діти, хто створив птахів, риб? Так, Бог. Наш Господь – премудрий Творець!

За все Йому дякуємо. (Вихователь доручає одній дитині нанизати ще одне кільце на пірамідку.)

Розробила В.Є. Сучок

Заняття 5

Тема: Тваринки – брати наші менші

Буття 1:25⁵

Мета: продовжувати знайомити дітей з Біблією, виховувати в них дбайливе ставлення до природи, розвивати спостережливість, готувати дітей до самостійного життя.

Матеріал: набір іграшкових домашніх та диких тварин, ілюстрації, Дитяча Біблія, фланелеграф.

Словник: свійські та дикі тварини.

Хід заняття

Вихователь:

- Сьогодні ми будемо говорити про дуже відомих нам тварин. Відгадайте загадки:

Кінь

Г. Бойко

Я веселий, я красивий.
Як біжу, то в'ється грива,
Хвіст у мене довгий-довгий.
Хвіст у мене як шовковий! (Кінь.)
Сірий, та не вовк,
Довговухий, та не заєць,
З копитами, та не кінь. (Віслук.)
Не дід, а з бородою,
Не бик, а з рогами,
Не корова, а бодається. (Коза.)
Хто в гарячий день на лузі
Випасається в кожусі? (Вівця.)

Про цих та про багато інших тварин написано в Біблії. Бог створив тварин для людей. І це відбулося на шостий день сотворіння світу Богом.

Запитання:

- Яку користь приносить коза?
- Чим корисний кінь?
- Яку користь приносить віслук?
- А чим корисна вівця?

Так, ці тварини допомагають людям, а люди турбуються про них. Вони називаються свійськими тваринами.

А є ще тварини, які живуть в дикій природі і ховаються від людей. Це дикі тварини.

- Яких диких тварин ви знаєте? (Лев, ведмідь, слон тощо.)

Навіть якщо вони не живуть поруч з людьми, люди мають берегти та захищати диких тварин, бо їх теж створив Господь.

Серед Божого творіння
Є маленький їжачок.
Мов ялинка, він одягся

5. І вчинив Бог земну звірину за родом її, і худобу за родом її, і все земне плазуюче за родом його. І бачив Бог, що добре воно.

У кожух із голочок.

Вихователь доручає одній дитині нанизати кільце на пірамідку та назвати кольори всіх кілець на пірамідці.

Дидактична гра «Хто де живе?»

Вихователь: А тепер, діти, розташуйте свійських та диких тварин за тим, де вони живуть.

Діти працюють з фланелеграфом, розташовуючи відповідно навколо нього намальованих та іграшкових тварин: свійських тварин – біля житла людини, а диких – у лісі, полі.

Розробила В.Є. Сучок

Заняття 6

Тема: Божі творіння є прикладом для людей

Приповіді 30:24–28⁶

Мета: звернути увагу дітей на те, що раціональність природи вказує на мудрість Творця. Через споглядання природи виховувати вдячність до Того, Хто її створив.

Розвиток мислення та вміння орієнтуватися у часі – повторення назв пір року та їхніх ознак.

Матеріал: малюнки з пінгвінами, Дитяча Біблія, оповідання В. Сухомлинського «Акація і Бджола», «Бджілка».

Прислів'я: «Бджола мала, та й та працює».

Словник: заготовляють нектар, хутро.

Хід заняття

Попередньо повторюють пори року та їхні ознаки.

Вихователь:

- Діти, скажіть, ви любите тварин?
- Яких тварин ви маєте у себе вдома?
- А чи можуть тварини нас, людей, чомусь навчити?

Біблія каже, що ми маємо навчатись у тварин мудрості, бо вони поведуться завжди так, як їм наказав Господь. Ось послухайте віршик з Біблії (Пр. 30:24–28)*

Зараз у нас зима, багато тварин сплять. А восени тварини готувалися до зими: утепляли домівки, заготовляли їжу, міняли своє хутро на більш тепле, пухнасте.

Ось послухайте історію про бджіл.

Оповідання В. Сухомлинського «Акація і Бджола», «Бджілка».

Бджілка

В. Сухомлинський

Виручив Василько з біди бджілку. Бджілка хотіла напитися і впала в бочку з водою. «Тону-у! – дзижчить. – Тону!» Василько кинув на воду листочок. Вилізла на нього бджілка, обсушила крильця та й полетіла...

Покликала мама Василька вечеряти. Поставила на стіл молоко, мед, хліба нарізала.

6. Оці ось чотири малі на землі, та вони вельми мудрі: мурашки, не сильний народ, та поживу свою заготовляють літом; борсуки, люд не сильний, та в скелі свій дім вони ставлять; немає царя в сарани, але вся вона в строї бойовім виходить; павук тільки лапками пнеться, та він і в палатах царських!

Їсть Василько, а мама й каже:

- Це меду тобі назбирала бджілка, що ти її врятував.
- Одна бджілка – й стільки меду! – здивувався Василько.
- А вона всім-всім бджілкам розповіла, от вони й настаралися.

Добра звістка швидко по світу лине.

(Обговорити.)

Акація і Бджола

В. Сухомлинський

Вилетіла Бджола ранесенько з вулика й згадала: учора вона брала нектар на гречці. А гречка далеко в полі. А що як піде дощ? Полетиш до гречки по скляночку нектару – попадеш під зливу.

Подумала Бджола, подзиччала та й каже:

– Полечу спитаю в Акації. Вона знає. Перед дощем у неї багато нектару. А перед сухою погодою – нема.

От прилітає Бджола – повні кухлики. Отже, дощ буде.

Не можна летіти далеко. Та й чого летіти, коли Акація перед дощем пригощає солодким нектаром! Так, є чому повчитися людям у тварин та рослин.

Розробила В.Є. Сучок

Розділ 2. Дитина – Боже творіння

Заняття 7

Тема: Вдячність за життя. Людина – творіння Боже

Буття 1:26–27⁷

Мета: продовжувати знайомити дітей з Біблією, з біблійним поглядом на створення людини. Допомогти дітям зрозуміти, що люди створені за образом Бога.

Матеріал: Дитяча Біблія, ілюстрації, фланелеграф, диск із записом дитячих псалмів.

Хід заняття

Вихователь: Діти, тепер ви знаєте, скільки чудес створив Бог.

І Бог вирішив, що створить людину за Своїм образом і подобою.

(Розглядаються портрети людей, створені відомими художниками.)

Чудо

Бруно Ферреро

- Ти віриш у чудо?
- Вірю.
- Справді? Ти бачив яке-небудь чудо?
- Звичайно.

7. І сказав Бог: Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою, і хай панують над морською рибою, і над птаством небесним, і над худобою, і над усею землею, і над усім плазуючим, що плазує по землі. І Бог на Свій образ людину створив, на образ Божий її Він створив, як чоловіка та жінку створив їх.

– Яке?
– Тебе.
– Мене?
– Хіба я чудо?
– Так.
– ???
– Ти дихаєш. Маєш ніжну теплу шкіру. В тобі б'ється серце. Ти бачиш, чуєш, бігаєш, їси, співаєш, смієшся, любиш, плачеш...
– Так. І це чудо?
Очки, носик, ротик, щічки
Бог чудові тобі дав,
Щоб ти щирі посмішки
Людям дарував.

- Ось чому ми всі такі гарні, бо створені за подобою Божою.
- Бог створив людей на шостий день створення світу.
- Бог вирішив, щоб люди жили в цьому чудовому світі, насолоджувалися його красою, дружили з Богом, спілкувалися з Ним, дякували Йому за турботу про них. Служили Йому своїм життям. І були володарями всіх тварин та рослин.
- Сонечко на сході сходить,
Пташка десь співає.
Хай тобі в житті-дорозі
Слово Боже сяє.

Моїй донечці

С. Загорулько

Моя любя донечко,
Моє миле сонечко,
Зайченя пухнате,
Кошеня кирпате,
Щирий Бог із неба
Дарував нам тебе,
Наказав любити,
Пестити, ростити,
Смачно годувати,
І добра навчати.
А головніше всього –
Слухатися Бога.
Та за все дякувати!

Прослуховування запису дитячих християнських псалмів, поспівати самим (Диск В. Петровського «Сонячний дощ», «Дорога добра»).

Розробила В. Є. Сучок

Заняття 8

Тема: Пізнай своє тіло

Буття 1:26, 27

Мета: допомогти дітям зрозуміти, що людина є творіння Боже. Ознайомити з будовою людського організму; допомогти досліджувати дитині власне тіло за допомогою спостережень й нескладних експериментів над своїми м'язами. Виховувати почуття вдячності Богові за дар життя. Розвивати пам'ять, мислення.

Матеріал: фланелеграф, ілюстрації, Дитяча Біблія, дзеркало.

Словник: образ, подоба, Адам, Єва.

Хід заняття

Вихователь:

Скажіть мені, любі діти,
Хто посіяв в лузі квіти?
Хто ластівку навчив гніздо будувати,
Хто сказав лелекам у вирій відлітати?
Хто поскладав камінь у високі гори?
Хто налив води у широке море?

Подивіться, малята, який чудовий світ створив Бог. (Вихователь показує ілюстрації або фланелеграф із сюжетом про створення світу.) Але комусь потрібно було доглядати за рослинами, тваринами на землі. І вирішив Бог створити людину за Своїм образом і подобою. І назвав першого чоловіка Адам, а першу жінку – Єва. Бог створив людей на шостий Божий день творення світу. Бог і вас створив: Дмитрика, Оленку, і Він вас любить.

Хороводна гра

Де є Оленка,
Де є Дмитрик?
Тут вони є, тут вони є.
Бог наш створив їх,
Бог наш дуже любить їх.
Так, так, Амінь!

Вихователь: Бог створив кожного з нас. І кожна людина прекрасна, неповторна. Коли Бог створював нас, людей, дав нам руки.

- Для чого нам руки?
- Для чого Бог дав нам ніжки?

(Вихователь називає різні частини тіла, звертаючи увагу на добрі вчинки, які діти можуть робити завдяки своєму тілу.)

Рука

Це рука. П'ять пальців має.
Ложечку вона тримає,
По голівці гладить брата,
Обіймає маму й тата.

Ноги

Ось дві ніжки невеличкі,
Взуті в гарні черевички.
Туп-туп-туп – вони тупочуть,
Бо гуляти дуже хочуть.

Голова

В мене кругла голова:
Ока два і вуха два,
Ніс один і рот маленький,
І волоссячко тоненьке.

Дидактична гра «Наше тіло»

Діти стають в коло. Вихователь називає різні частини тіла, а діти їх показують.
– Хто створив вас і любить вас?

Гра «Дзеркало»

Діти передають одне одному дзеркало і промовляють: «Подивись, Бог створив тебе».
– Бог любить людей, Він створив нас, щоб ми жили, любили один одного, пізнавали і турбувалися про цей чудовий світ та дякували Богові за Його любов.

Пісня-гра (рухи пропонує вихователь)

Г.Добош

Плескай ручками для Бога,
Плескай ручками.
Тупай ніжками для Бога,
Тупай ніжками.
Дивись очками на Бога,
Дивись очками.
Слухай вушками про Бога,
Слухай вушками.
Співай пісеньку про Бога,
Співай пісеньку.
Подякуй за усе Богу,
Богу подякуй.

Розробила Л. Мамалиженко

Заняття 9

Тема: Про здоров'я треба дбати

1 До коринтян 6:19⁸

Мета: пояснити дітям, що Бог створив тіло людини таким, що воно потребує здорового способу життя, фізичних вправ і відпочинку, здорового харчування та загартування. Формувати бажання та вміння доглядати за своїм тілом.

Матеріал: картини із зображенням диких тварин.

Словник: м'язи, фізичні рухи.

Хід заняття

Вихователь: Дітки, скажіть мені, будь ласка, чим більш за все ви любите займатися? (Відповіді дітей: бігати, стрибати, гратися, їсти цукерки, дивитись телевизор...)

Ви повинні знати, що не все те, що ви назвали, корисне для нашого здоров'я. А що корисне для вашого здоров'я, ми дізнаємось від природи. Для цього спочатку давайте згадаємо диких тварин. (Діти розглядають малюнки із зображенням тварин та називають їх.)

Як вони живляться? Хто їх годує?

Як вони поведуться у своєму оточенні?

Ось, наприклад, лев. Його вважають царем звірів – він любить дивитись телевизор? А тигр любить грати на комп'ютері? Ведмідь, напевно, сидить увесь день та грає у настільні ігри. Вовк дуже любить солодощі.

(Відповіді дітей. Запитання до дітей, як ці та інші тварини добувають собі їжу.)

Тварини самі про себе дбають. Вони майже весь час займаються спортом:

Щоб попити води – їм треба довго йти до річки або озера.

Щоб поїсти – треба добути собі їжу. Наприклад, жираф, слон, мавпа – вони зривають собі їжу з дерев. А білочка цілими днями стрибає по деревах, щоб зірвати горішки і скласти в дуплі, або повішати сушити грибочки собі на зиму. Ведмідь або мурахоїд риють лапою землю, щоб знайти якусь личинку або корінець. Тому звірі такі спритні, швидкі. В народі кажуть: «Вовка ноги годують».

Якщо тварини будуть займатися чимось не корисним для себе, як ми, люди, то вони помруть з голоду.

Людина – це найрозумніша істота на землі. Але чим більше люди проводять своє життя сидячи, тим більше вони хворіють, бо їхні м'язи починають слабнути.

Давайте ми з вами проведемо таке дослідження:

Покладіть руку на серденько та відчуйте, як воно б'ється. Тук-Тук.

Станьте на ніжки, нахиліться уперед. (5 р.)

Пострибали. (10 р.)

І знову поклали руку на ваше серденько й відчули, як воно швидко б'ється зараз.

Ви помітили різницю після того, як виконали фізичні вправи?

Ваше серденько почало швидше працювати. Ваші м'язи поки що слабкі, але для того, щоб були міцними, треба виконувати якнайбільше фізичних вправ.

Ось зараз ми з вами зробимо фізхвилинку, щоб наші м'язи були сильними, а ми спритними.

8. Хіба ви не знаєте, що ваше тіло то храм Духа Святого, що живе Він у вас, якого від Бога ви маєте, і ви не свої?

Фізхвилинка

Дружно всі ми піднялись, (Встати.)
Вліво, вправо подивись, (Нахилити голову ліворуч, праворуч.)
Потім хутко повернись, (Руки на пояс, зробити поворот.)
Всім навколо посміхнись.
Поплескали в долоні (Плещемо в долоні.)
І побігали, як поні. (Біг на місці.)
Хай лунає всюди сміх,
Ми, малята, краще всіх. (Останні слова промовляють всі разом.)
Рухи – це не тільки фізичні вправи, але й праця, допомога дорослим. Якщо ви будете допомагати дорослим, то ваші м'язи будуть також трудитись, тобто будуть сильнішими.

Питання до дітей:

- Як ви можете допомагати дорослим своєю маленькою силою?
- А чим можна зайнятися на прогулянці, щоб м'язи ставали сильнішими?

А зараз послухайте вірш, в якому розповідається, що потрібно робити, щоб бути здоровим.

Читання вірша «Здоровим будь»

Вийшла курочка на грядку,
Кличе діток на зарядку:
Куд-куди? На доріжку!
Починаємо пробіжку!
З фізкультурою ми дружим,
Різні вправи любим дуже.
Раз, два, три, чотири! –
Чути з нашої квартири.
Глянь: без мила і водиці
умиваються дві киці.
Язичком вмиваються,
Лапками втираються.
Я до крана сам дістану,
Умиваюсь біля крана.
Милю милом щоки, шию
І водою добре мию.
Кроленята – глянуть любо:
Об морквини чистять зуби,
І тому в них зубки цілі –
Гострі-гострі, білі-білі.
В мене щіточка зубна,
Подивіться: ось вона!
Зверху вниз і навпаки
Чищу зубки залюбки.
Носить півник-співунець
На голівці гребінець.
Гребінцем тим – знає кожний –
Причесатися не можна.
А у мене, а у мене
Є гребіночка зелена.
Я нікого не прошу –

Сам голівку причешу!
Поросяткам у корито
Їжі свіжої наливо.
Нечепури лізуть прямо
У корито із ногами.
Коли я сідаю їсти,
На столі у мене чисто.
Скатертину не заллю,
Бо порядок я люблю.

Грицько Бойко

Отже, для того, щоб бути сильним та здоровим, потрібно про здоров'я дбати, а як дбати:

- слідкувати за чистотою тіла,
- робити зарядку та займатися спортом,
- споживати здорову їжу
- та Богу дякувати за те, що наставляє.

Розробила В. В. Скрипник

Заняття 10

Тема: Батьківська турбота про дітей

Лк. 8:40⁹

Мета: вчити розуміти значення родини. Виховувати пошану та любов до батьків. Розвиток мислення, пам'яті, уваги.

Матеріал: Дитяча Біблія, оповідання О. Грачова «Вчимося любові», вірш «Наша сім'я», вірш К. Перелісної «Гарне слово».

Словник: сім'я, родина, родичі, піклуватися, турбуватися.

Хід заняття

Вихователь пропонує дітям послухати вірш «Наша сім'я».

В мене є: дідусь, бабуся,
І сестричка – звать Настуся,
Тато, мама, котик, я –
Отака у нас сім'я.

- А у вас в родині хто є? (Діти називають родичів.)
- Діти, а що таке родина? Родина – це родичі, які піклуються одне про одного, хвилюються, допомагають.
- Особливо батьки люблять своїх діточок. Бог повелів усім людям мати діточок, піклуватися про них і виховувати їх в любові та слухняності до Бога. Коли діти маленькі, батьки турбуються про них, вони їх годують, одягають, навчають, лікують.
- Є така приказка: «Дитина плаче, а матері боляче». Чому так кажуть? Бо мати відчуває біль своєї дитини, як свій.

9. А коли повернувся Ісус, то люди Його прийняли, бо всі чекали Його.

«Гарне слово»

К. Перелісна

Мама! Мама – гарне слово!
Тільки скажеш – все готове!
«Мамо, кашки» – кашка є.
«Мамо, чаю» – вже налле!
«Мамо, спатки!» – вже роздітий,
І у ліжку, і укритий.
«Мамо, ніжку зав’яжи!»
«Мамо, казку розкажи!»
Мама! Мама! – гарне слово,
Тільки скажеш – все готове!

У батьків ми вчимося, як потрібно піклуватися про інших людей.

Читання оповідання «Вчимося Любові» (за О. Грачовим).

Маленька Наталочка прибігла до татка задоволена, що може розповісти йому дуже важливу новину:

«А Андрійкова рукавичка на землі валяється, і він її не підняв». Разом пішли по коридору. Під вішалкою і справді лежала шерстяна рукавичка, яка була злегка вологою: напевно, Андрійко по дорозі зі школи грав з однокласниками у сніжки. Друга рукавичка стирчала з кишені куртки, комір якої ще покривали краплі розталого снігу. «Ой, ой, ой! – сказав тато. – У твого братика мокрі рукавички. Як же він завтра до школи піде? Давай за ним доглянемо. Нічого йому не скажемо, покладемо рукавичку на батарею. Андрійко завтра прокинеться, а рукавичка суха». «Як же він зрадіє», – заплескала в долоні Наталочка. Здавалося, сімейна дрібничка, а скільки теплоти, уваги й любові вкладено в неї».

Запитання до дітей:

- Що сталося з рукавичкою Андрійка?
- Що зробив татусь?
- Чому він так зробив?
- Як Наталочка засвоїла заповідь про любов до ближнього?

Вихователь пропонує дітям згадати оповідання В. Сухомлинського «Мурашина хатка».

У мурашнику багато малят. Ось мурашка біжить, поспішає додому. Несе крихітку солодкого кавуна. Входить до своєї хатки. У ліжечку лежить мале. Мурашка їсть солодкий кавун. Потім випускає з рота солодкий сік і дає малому. Воно їсть, смакує. Сік дуже добрий. Наївшись, мале спить. А мурашка біжить до лісу. Треба заготувати побільше харчів на зиму.

- Як піклуються мурахи про своїх малюків?
- Як птахи годують своїх пташенят?

Дітки, давайте вивчимо вірш-лічилочку «Наша сім'я».

Рухлива гра «Знайди маму» для закріплення назв дитинчат-звірят

Шапочки: коза – козенятко;
корівка – телятко;
кішка – кошенятко та інші.

Обираються мами, одягають шапочки. «Діти» за сигналом вихователя знаходять свою маму. Гра повторюється декілька разів.

Розробила В.Є. Сучок

Заняття 11

Тема: Ми всі важливі та потрібні

Приповіді 14:16¹⁰

Мета: вчити бути слухняними, ввічливими, доброзичливо ставитись один до одного, пояснити, що кожна людина є важливою і значимою для Бога; формуємо поважливе ставлення до будь-якої людської особи та живої істоти.

Матеріал: ілюстрації, Дитяча Біблія, оповідання В. Сухомлинського «Хай будуть і Соловей, і Жук», картки з малюнками тварин, комах, птахів тощо.

Словник: гордість, мудрість.

Хід заняття

Читання оповідання В. Сухомлинського «Хай будуть і Соловей, і Жук».

(Вихователь читає оповідання, показуючи ілюстрації, або інсценівка.)

У садку співав Соловей. Його пісня була дуже гарна. Він знав, що його пісню люблять люди. Того й дивився з погордою на квітучий сад, на синє небо й на маленьку дівчинку, що сиділа в саду й слухала його пісню.

А коло Соловейка літав великий рогатий Жук. Він літав і гудів.

Соловей припинив свою пісню та й каже:

– Перестань гудіти. Ти не даєш мені співати. Твоє гудіння нікому не потрібне. Та й краще, аби тебе, Жуче, зовсім не було.

Жук гідно відповів:

– Ні, Солов'ю, без мене, Жука, неможливий світ, як і без тебе, Солов'я.

– Ну й мудрець! – всміхнувся Соловей. – Виходить, що й ти потрібен людям? Ось запитаємо дівчинку, вона скаже, хто потрібен людям, а хто ні.

Полетіли Соловей і Жук до дівчинки та й питають:

– Скажи, дівчинко, кого треба залишити у світі – Солов'я чи Жука?

– Хай собі будуть і Соловей і Жук, – відповіла дівчинка. Тоді подумала й додала: – Як же можна без Жука?

Питання до дітей:

- Чим гордився Соловейко?
- Що він сказав Жукові?
- Що відповів Жук?
- Як вирішила вчинити дівчинка?

10. Мудрий боїться й від злого вступає, нерозумний же гнівається та сміливий.

Рухлива гра «Хто де живе»

Вихователь показує малюнок із зображенням тварини, діти роблять вправи:

- На дереві – стають на носочки, руки догори.
- На землі (в норі) – присідають, руки вперед.
- У воді – стоячи, руки в сторони.

Гра «Ми всі потрібні»

Роздати дітям картки з малюнками пташок, тварин, комах, дерев, моря, сонця, квітів, риб, дощика тощо. На один сигнал вихователя всі кружляють, на другий – всі зупиняються. Діти по черзі розповідають, чому вони важливі та потрібні.

Проблемні ситуації

Вихователь говорить дітям:

- Уявіть, що відбудеться, якщо раптом:
На планеті зникли тварини – що станеться?
На планеті зникли всі рослини – що станеться?
На планеті зникли люди – що станеться?

Висновок

У Біблії є такі слова: «Все створив Ти мудро» (Пр. 14:16). Бог створив світ і людей мудро, щоб усе на землі було: і сонце, і земля, і вода, і рослини, і тварини. Нічого немає зайвого, ми всі потрібні одне одному. Бог створив так, що дорослі виховували маленьких діточок, а дітки були слухняними. Коли діти виростають, то допомагають старшим та доглядають за меншими. Всі для Бога важливі та потрібні. Він всіх любить.

Розробила В. В. Скрипник

Розділ 3. Любов – найвища заповідь Христа

Заняття 12

Тема: Любов Ісуса до дітей

Матвія 18:1–5¹¹

Мета: пояснити дітям, що Бог любить усіх людей, особливо дітей. Виховувати в дітей любов до Ісуса Христа.

Матеріал: фланелеграф, ілюстрації, Дитяча Біблія.

Словник: Любов, Ісус Христос.

Хід заняття

Вихователь: Діти, хто такий Ісус Христос?

11. Підійшли до Ісуса тоді Його учні, питаючи: Хто найбільший у Царстві Небеснім? Він же дитину покликав, і поставив її серед них, та й сказав: По правді кажу вам: коли не навернетесь, і не станете, як ті діти, не ввійдете в Царство Небесне! Отже, хто впокориться, як дитина оця, той найбільший у Царстві Небеснім. І хто прийме таку дитину одну в Моє Ім'я, той приймає Мене.

Ви пам'ятаєте, що коли Він був на Землі, то був дуже зайнятий. В Нього було багато справ та обмаль часу. Але незважаючи на це, Він знаходив час, щоб побути з дітьми, бо дуже їх любив.

(Вихователь розповідає або читає із Святого Письма Євангеліє від Матвія 18:1–5 з викладанням на фланелеграфі або показом ілюстрацій.)

Виконання пісеньки з рухами «Стук-стук-стук»

Стук, стук, стук, хтось стукає до мене,
Стук, стук, стук, хтось хоче увійти.
Це Ісус, що хоче місця в серці.
О, Ісусе, до мене Ти прийди.
Стук, стук, стук, хтось стукає до мене,
Стук, стук, стук, хтось хоче увійти.
Це є зло, що хоче місця в серці.
Ні, ні, ні – ти не можеш увійти.

Бог показує вам свою любов кожної хвилини. Бог дав вам батьків, вони люблять вас, опікуються вами. Подивіться, який чудовий світ Він нам подарував.

- Скажіть, як ви відчуваєте любов Бога до себе?
- Які дари Він вам подарував? (Міркування дітей.)

Бог подарував вам добре сердечко і хоче, щоб ви любили Його так, як і Він вас любить.

Гра «Серце».

Діти стоять в колі, передають одне одному іграшкове серце і промовляють: «Бог любить тебе».

Виконання дитячих псалмів за вибором вихователя.

Розробила Л. Мамалиженко

Заняття 13

Тема: Вияв любові до батьків

Мета: виховувати почуття поваги та любові до членів своєї родини, розповісти про прояви любові через турботливість та пошанування батьків, вчити дякувати.

Матеріал: фланелеграф, демонстраційні малюнки чоловіка, жінки, дитини, бабусі, дідуся. Сімейні фотографії вихованців, на яких зображена сім'я, заготовка «Сердечко».

Словник: дякую, пробачте, будь ласка, щиро, щирість, родина, батьки, фотовиставка.

Хід заняття

Вихователь звертається до дітей, читаючи віршик:

Хто вас, дітки, щиро любить,
Обіймає та голубить?
Хто вас добре розуміє,
Все на світі знає, вміє?
Хто турбується про вас,
В Бога просить кожен час,
Щоб здорові ви були,
В радості, в мирі жили?
Хто найрідніший за всіх на світі?
Про них піклуються і діти.

Ну звичайно, ви добре знаєте,
Їх батьками називаєте:
Так це Мама, Тато!!!
Дяку щиро їм давайте,
Все життя про них ви дбайте!

В.Скрипник

Бесіда з дітьми

- Діти, а як ви виявляєте свою любов до мами і тата? (Відповідь дітей.)
- Чи слухаєте їх, адже один з проявів любові – це і вміння слухати та чути один одного!
- Чи допомагаєте своїм батькам, якщо так, то що саме ви робите? (Відповідь дітей.)
- Так, і це є проявом любові та турботи до батьків!

Батьки та дорослі люди, вони вам допомагають, а ви не забувайте їм дякувати. Якщо вам потрібна допомога, то потрібно казати «допоможіть, будь ласка»; якщо щось зробили таке, що засмутить когось, то потрібно вибачитись, тобто сказати «пробачте, будь ласка».

Гра з м'ячем «Ввічливі слова»

Діти стають у коло, а вихователь – у центрі та промовляє слова: «Ввічливі слова ми знаємо, їх ми промовляємо».

Вихователь кидає м'яч вихованцю, вихованець ловить м'яч та відповідає. При потребі допомоги – Допоможіть, будь ласка.

Після отриманої допомоги – Дякую.

При потребі вибачитись – Пробачте, будь ласка. Або вибачте, будь ласка.

При потребі подяки – Дякую!

Фотовиставка

Вихователь: Давайте з вами розглянемо нашу фотовиставку, і кожен знайде фотографію своєї родини та розповість, хто на ній зображений. Діти знаходять фотографії своєї сім'ї та розповідають, хто там зображений, називаючи імена мами, тата, братиків, сестричок, і чи люблять вони їх та за що?

Молодці, діти, я бачу, що ви всі говорили про своїх рідних з любов'ю, з ніжністю. І я впевнена, що батьки вас також дуже люблять.

Ось я вам пропоную для батьків зробити маленькі «сердечка любові» та подарувати їх батькам.

Виготовлення поробки «Сердечка любові»

Кожна дитина отримує заготовку «Сердечко» та розфарбовує її в кольори любові: червоний або в інші веселі кольори.

Дидактична гра «Назви одним словом»

Мама і тато – це... (батьки)

Мама, тато і дитина – це уже ... (сім'я)

Для дитини тато мами чи тата – це... (дідусь)

Для дитини мама тата чи мами – це... (бабуся)

Поглиблення уявлення про родину (вихователь за допомогою демонстраційного матеріалу на фланелеграфі викладає велику родину з поясненням):

А чи знаєте ви, як сім'ю можна розширити, зробити великою родиною?

Так, потрібно додати близьких родичів.

До близьких родичів належать:

- рідна тітка – це мамина чи татова рідна сестра;
- рідний дядько – це мамин чи татів рідний брат;
- двоюрідні брати та сестри – це діти рідної тітки та дядька;
- дідусів, бабусь додали.

Ось яка велика родина.

Домашнє завдання: розпитати у батьків про родину і дізнатися, з кого вона складається.

Розробила В. В. Скрипник

Заняття 14

Тема: Вчимося любові на прикладах Ісуса Христа

Мета: закріпити знання, що Бог любить всіх людей; розвивати прояви любові у повсякденному житті та безкорисливо дарувати любов рідним та близьким людям.

Матеріал: ілюстрації картин із життя Ісуса.

Словник: нужденні, виражає, прощення.

Хід заняття

Вихователь: Діти, ми з вами вже знаємо, що Бог любить всіх людей і ця любов проявляється у тому, що Бог дав вам батьків, які люблять вас, опікуються вами.

Подивіться навкруги, який чудовий світ Він нам подарував.

У вірші «За словом Господа» Степана Загорулька це описується так:

За словом Господа ураз
Засяяли у небі зорі,
Земля вся квітами вбралась,
І хвилями заграло море.
Бог світ для тебе змайстрував,
Живий, чудовий і мінливий,
Життя тобі подарував,
Дав розум, очі, дух чутливий.
Дитино, серцем відчувай
Навколо себе Боже чудо.
Під захистом Його зростай,
А Він тобі хай Батьком буде.

Любов Його сина, Ісуса Христа, до людей виявлялась у допомозі нужденним. Він прощав людям докори та образи, і незважаючи на це, турбувався про них. (Показати ілюстрації з життя Ісуса Христа.)

Бесіда з дітьми

- Як ви відчуваєте, чи вас люблять мама, тато, бабуся, дідусь?
- Як вони це показують?
- Як розмовляють з вами?
- Скільки проводять часу з вами?

- Якими пестливими словами вони вас називають?
- У чому полягає турбота про вас?
- Діточки, я хочу запитати вас сьогодні, за що ви любите своїх батьків і як ви показуєте свою любов до них.

(Вихователь слухає відповіді дітей та допомагає їм додатковими запитаннями.)

Гра «Ми тебе любимо»

Вихователь пропонує дітям стати в коло.

– Я зараз по черзі викликатиму дітей у середину кола, і ми будемо лагідно називати її ім'я, промовляючи: «Ми тебе любимо».

Наприклад:

– Миколко, іди в коло. Яким лагідним ім'ям ще можна його назвати? Давайте всі до нього лагідно торкатися, промовляючи: «Миколайчику, ми тебе любимо».

Слідкувати, щоб доторкнулися до всіх дітей.

Розробила В. В. Скрипник

Заняття 15

Тема: Сіємо зернятка любові

Мета: налаштувати дітей на добре ставлення одне до одного, викликати бажання дружити, любити ближніх, бути ввічливими, чуйними, добрими. Розвиток мислення, уваги та рухової активності.

Матеріал: стаканчики з землею, насіння, поливалка із водою.

Словник: ближній, насіння, піклуватися.

Хід заняття

Вихователь: Діти, сьогодні прийшов новий день. Бог вітає нас гарним сонячним ранком. Одна із заповідей Божих звучить так: «Любіть один одного». Повторіть, будь ласка.

Мені хочеться побажати, щоб ви дружили, не сварилися, не ображались один на одного.

Візьміться, будь ласка, за руки. Яке у нас вийшло гарне коло! Коло друзів. І ми у своїх долоньках відчуваємо долоньки своїх друзів.

А зараз послухайте віршик – звернення до найкращого нашого друга, якого ми любимо, до Бога.

Сонечко з ранку проміння роздає,
Дякую, Господи, що Ти в мене є!
Відкриває Молитва сердечко моє,
Тішитися Господь, що ми в Нього є.

- Діти, ви хочете разом гратися, дружити? А для того, щоб бути друзями, потрібно говорити один одному тільки приємні, гарні, ввічливі слова.
- Які ви знаєте гарні слова? (Дякую, доброго ранку, добрий день тощо.)
- Від хороших слів стало всім радісно. А від поганих – люди інколи плачуть. Є таке прислів'я: «Добре слово краще за цукор і мед».
- Діти, уявіть собі, що слово стало зернятком (показує зерня у горнятку). Ми говоримо дуже-дуже багато. Дуже важливо, щоб наші слова були гарні, розумні, добрі. Люди кажуть: «Що посієш, те й пожнеш».

- Давайте зараз пограємо у гру «Зернятко», будемо сіяти зернятко любові.

Промовляють діти:

Сієм зернятко, сієм зернятко –
Зернятко любові в мені (2 рази). (Показують на себе.)
В морі хвилі, в морі хвилі –
Як в мені любов (2 рази). (Показують на себе.)
Сходить зернятко. Сходить зернятко –
Зернятко любові в мені (2 рази). (Показують на себе.)

- Діти, зараз у нас весна. А навесні люди сіють різне насіння на полі. Давайте, ми теж з вами посіємо наші зернятка. У нас насіння чорнобривців.

Коли вони підростуть, ми висадимо їх на клумбах у садочку.

- Підійдіть до столу, я вам у долоньку покладу насіння. А тепер посійте це насіння у землю та полийте водичкою. Стаканчики ми розмістимо у куточку природи і будемо доглядати за ними.
- Чи радісно вам від того, що ви посадили квіти? Так.

Сьогодні малята сіють зернята.
Уперше в житті вони садять квіти.
Від цього і радість у них на лиці,
І сонце вітає малих: «Молодці!»

- Це насіння проросте, коли ми будемо про нього піклуватися, доглядати та поливати.

А щоб у нашому серці «проростали» добрі справи, будемо любити один одного та говорити тільки добрі слова.

Розробила Т. І. Яременко

Розділ 4. Моральні закони Святого Письма

Заняття 16

Тема: Пошанування батьків – Божа настанова

До ефесян 6:2, 3¹²

Мета: ознайомити дітей із заповідями Бога; виховувати поважливе ставлення до батьків.

Матеріал: Дитяча Біблія, вірш Е. Скачкова «Заповідь», вірш К. Перелісної «Любій матусі», оповідання А. Косар «Найпотрібніша бабуся», сердечко зі штучного хутра.

Словник: шанувати, піклуються.

Хід заняття

Вихователь читає дітям вислів з Біблії: «Шануй свого батька та матір... щоб добре жилося тобі, і щоб ти був на землі довголітній!».

- Що таке шанувати людину? Слухатися її, не ображати, поважати, допомагати.

12. Шануй свого батька та матір – це перша заповідь з обітницею, – щоб добре велося тобі, і щоб ти був на землі довголітній!

- Добре. Діти, чому треба слухатися батьків? Батьків треба слухатися тому, що так велів робити Господь.

Читання вірша Е. Скачкова «Заповідь»

Слухай маму, слухай тата –
Житимеш років багато.
Обіцяв благословити
Бог усіх слухняних діток.
Це є заповідь Творця –
Бога нашого Отця!

- Діти, чому ми так любимо і шануємо батьків? Тому, що нема у світі рідніших людей, як батьки. Вони піклуються про вас, вони вам допомагають, не сплять, коли ви хворієте, все найкраще віддають дітям. Вони цілують вас на ніч, купують іграшки, ласощі, граються з вами.

Дидактична гра «Скажи приємне слово...»

Вихователь пропонує дітям передавати по колу сердечко зі штучного хутра (попереднє обговорення «велике, м'якеньке, тепле») з приємними словами про батьків: «мама добра», «тато ласкавий», «тато грає зі мною у футбол» тощо.

Читання вірша К. Перелісної «Любій матері»

Гарна ти, матусю,
Люба дуже, мила!
Ти мене ще змалку
Звичаю навчила.
І щодня навчаєш,
Як любить родину,
Мову нашу гарну,
Рідну Україну.
Буду українка,
Як і ти, матусю,
І за ту науку
Я тобі вклонюся.

Фізкультхвилинка

Діти встають у коло, беруться за руки.	
Мама – сонечко в сім'ї,	(Йдуть по колу.)
Ми – промінчики її.	(Зупиняються, піднімають руки вгору.)
Якщо сонечко в оселі,	(Відпускають руки.)
То промінчики веселі	(Стрибають, граються, сміються.)

- І ще, діти, не можна забувати про батьків наших батьків, тобто про дідуся і бабусю. Вони теж люблять вас, онуків, і чекають від вас ласки та уваги.

Читання оповідання «Найпотрібніша бабуся» (за А. Косар).

Четверо хлопчиків сиділи на лаві під березою і сперечались, чия бабуся найпотрібніша.

– Моя бабуся дуже потрібна, – сказав перший хлопчик. – Вона – кухарка в нашому дитсадочку і пече дуже смачні пиріжки. Її всі діти люблять.

– Ні, моя потрібніша, – заперечив другий хлопчик. – Вона – лікарка. Її возять на машині «швидкої допомоги». Бабуся всіх хворих лікує.

– А моя, – сказав третій хлопчик, – працює у філармонії. Вона грає на скрипці. Її концерти транслюють по радіо.

Четвертий слухав, слухав цю суперечку та й каже:

– А моя бабуся мене з братиком доглядає. В неї теж багато роботи. І для нас вона найпотрібніша.

Отже, пам'ятаєте, чого нас навчає Бог? Шанувати і любити батьків.

Розробила В.Є. Сучок

Заняття 17

Тема: Не обманювати і не брати чуже – Боже повеління

Мета: ознайомити дітей із заповідями Бога; виховувати подільчивість, чесність, моральність, вдячність. Розвиток уваги, пам'яті, мислення, дрібної моторики.

Матеріал: казка «Два скупі ведмедики» або «Два півники» О. Орача; два іграшкові півники (пальчиковий театр).

Прислів'я: «Своє віддай, а чуже не чіпай!».

Словник: двір, горох, поділити.

Хід заняття

Вихователь: Діти, до нас на гостини прийшли два півники. (Діти вітаються з півниками.)

Вони хочуть розповісти нам свою дуже повчальну історію. Отже, слухайте.

«Два півники»

О. Орач

Півник з півником дружили,
У однім дворі жили,
З однієї миски їли,
З одного коритця пили...
Там, де соняхи цвіли,
Чималий стручок гороху
Несподівано знайшли.
– Нум, поділимо горох.
– Так, щоб порівну, на двох!
– Мені – горошина,
– Тобі – горошина,
– Мені – горошина,
– Тобі – горошина.
– Тобі – на,
– Мені – на.
– Тобі – одна,
– Мені – одна...
Ділили по правді.
Та що за причина?
Лишається зайва одна горошина.

Ніяк не поділять її між собою.
І діло доходить до лютого бою.
Націлено шпори.
Іще тільки мить –
І кинуться в бійку, і пух полетить.
Аж тут нагодився мудрець-горобець:
– Стривайте, – гукає, –
Ось сварці кінець:
– Ви цю горошину одну
Посадіть,
А вродить горох –
Урожай поділіть.
Послухались півники мудреця,
Тепер їхній дружбі не буде кінця:
Щоліта вони висівають горох
І знають, як треба ділити на двох.

- Діти, чи сподобалася казочка?

Запитання (задають дітям півники):

- Що ми знайшли на городі?
- Як ми ділили горох?
- Чому ми з другом посварилися?
- Що порадив нам горобець?
- Чому тепер нашій дружбі не буде кінця?
- А ви вмієте ділитися?

В Біблії написано, що не можна бути жадібними чи брати чуже. Це дуже погано, і Бог не любить, коли так роблять.

Обговорення прислів'я: «Своє віддай, а чуже не чіпай».

Домашнє завдання: намалювати, як два півники горох ділили. Зробити виставку малюнків наступного разу.

Розробила В.Є. Сучок

Заняття 18

Тема: Винагорода за працю

Приповіді 6:6–8¹³

Мета: вчити дітей поважати та цінити працю; виховувати бажання трудитись старанно та чесно, виховувати повагу до людей праці.

Матеріал: Дитяча Біблія.

Словник: дитинчатко, гостинець, прудконоге, скибочка хліба.

Хід заняття

Вихователь: Вранці наші батьки пішли на роботу. А чи знаєте ви, де працюють ваші батьки? (Відповіді дітей.)

13. Іди до мурашки, лінюху, поглянь на дороги її й помудрій: нема в неї володаря, ані урядника, ані правителя; вона заготовлює літом свій хліб, збирає в жнива свою їжу.

- А хто працює у нас в дитячому садку? Вихователі, няні, кухарі тощо.
- Це все дорослі люди? А діти працюють? Ні, але вони можуть трудитися вдома чи в групі, допомагати дорослим.
- Хто там стукає до нас у двері? У нас сьогодні гість. Це моя знайома дівчинка Марійка. Вона живе в селі. Скажи, Марійко, а ти допомагаєш дорослим?
- Так. У нас велике подвір'я, і ми з братиком завжди допомагаємо батькам. Наприклад, влітку ми пасемо малих козеняток. Це так весело – допомагати дорослим!

Вихователь пропонує дітям послухати віршик «Козенятко»:

У кози-дерези –
 Дитинчатко,
 Народилося мале
 Козенятко,
 Козенятко швидке,
 Прудконоге
 І не має бороди,
 Ані рогів.
 Кожний ранок мене зустрічає,
 Бо для нього гостинця
 Я маю.
 Вріжу скибочку хліба
 М'якеньку.
 Пригощу козенятко
 Маленьке.

Марійка: Коли виростуть наші козенята, вони будуть дорослими кізочками і дадуть смачне корисне молочко. Оце – нагорода за нашу працю, бо ми з братом дуже любимо таке молоко.

- Марійко, а коли ми з дітками посадили цибульку в куточку природи, потім будемо її споживати і пригощати інших – це буде наша винагорода за труд?
- Так, звісно. Батьки кажуть, що тому, хто трудиться, завжди винагорода буде. А ледарі нічого не отримують.
- Правильно кажуть твої батьки, Марійко! Послухайте вірш, який називається «Стук».

Стук

за Т. Жембровською

Якщо в двері раптом стука
 Лінь, образа, гнів чи страх –
 Ворог їх приніс підступний,
 Прилетів, мов хижий птах.
 Не пускай їх, сину,
 У свою хатину.
 Якщо стукають у двері
 Милість, правда та любов,
 Це, немов той птах небесний,
 Сам Господь в твій дім прийшов.
 Тож поквапся, сину,
 Відчиняй хатину!

- Кого потрібно пускати до хатини?
- А кого не слід пускати?

- А як ви можете допомогти своїм батькам? (Відповіді дітей.)
- Добре, діти. Робіть добро, допомагайте дорослим, не забувайте їм дякувати за все.

Подяка

В. Зибкін

А коли столи накриті,
 Ручки чисті, личка вмиті,
 Треба тихо помолитись,
 Сісти, добре підкріпитись.
 Потім – «Дякую» сказати,
 Це не треба забувати.
 Діти дякують Марійці за те, що завітала до них у гості, і запрошують заходити ще.

Розробила В.Є. Сучок

Заняття 19

Тема: Що таке добре і що таке погане

Матвія 5:3–12¹⁴

Мета: ознайомити з поняттями «добре» та «погане» як оцінними чинниками будь-якої дії; формувати уявлення, що добрі та погані вчинки мають свої наслідки; вчити дітей давати пояснення добрим та поганим вчинкам з позиції Святого Письма; виховувати почуття вдячності та бажання робити добро.

Матеріал: ілюстрації скрижалей з Десятьма заповідями, Дитяча Біблія, ілюстрації «Мойсей із скрижалями», таблиця із заповідями Ісуса Христа, ілюстрації до оповідання В. Сухомлинського «Дуб під вікном».

Словник: заповіді Бога, скрижалі.

Хід заняття

Вихователь: Діти, ми з вами вели бесіду про те, як потрібно поводитися: бути ввічливими, чемними, лагідними, говорити правду, не робити зла іншим, не заздрити. Пригадайте, будь ласка, прислів'я про те, як повинні поводитися люди. (Діти пригадують знайомі прислів'я.

Прислів'я:

- «Кому Бог допоможе, той все перемаже»;
- «Не радій чужому горю»;
- «Без «вибач» і «прости» до любові не дорости»;
- «Добре слово краще за цукор і мед» .

Хто навчив людей розуміти, що добре, а що погане? Про це наша розповідь.

(Вихователь показує ілюстрацію із зображенням Мойсея і скрижалей).

- Діти, подивіться, будь ласка, на цей малюнок: тут зображено пророка Мойсея, як він несе людям із гори скрижалі, це кам'яні плити з вирізьбленими на них заповідями-настановами.

14. Блаженні вбогі духом, бо їхнє Царство Небесне. Блаженні засмучені, бо вони будуть утішені. Блаженні лагідні, бо землю впадкують вони. Блаженні голодні та спрагнені правди, бо вони нагодовані будуть. Блаженні милостиві, бо помилувані вони будуть. Блаженні чисті серцем, бо вони будуть бачити Бога. Блаженні миротворці, бо вони синами Божими стануть. Блаженні вигнані за правду, бо їхнє Царство Небесне. Блаженні ви, як ганьбити та гнати вас будуть, і будуть облудно на вас наговорювати всяке слово лихе ради Мене. Радійте та веселіться, нагорода бо ваша велика на небесах! Бо так гнали й пророків, що були перед вами.

- Бог дав людям через Мойсея правила для життя, головні з них написані на цих скрижалях, щоб люди знали, як їм треба ставитися до Бога та поводитися один з одним.
- Є заповіді, які наголошують, що треба поважати Бога, шанобливо ставитися до Нього та Його настанов, які викладені у Біблії; намагатися робити добрі справи та хоч один день у тиждень присвячувати служінню Богові та людям.
- Є настанови, що говорять про шанування батьків та старших людей, а також заповіді, що забороняють говорити неправду, красти, вбивати, чинити зло іншим, заздрити добру інших людей.

Послухайте оповідання:

«Розбитий вазон»

М. Онисько

Біля вікна стояв великий гарний вазон із червоними квітами. Він злякано спостерігав за Сергійком та Мар'янкою, які бігали по кімнаті.

Навколо все здригалось. Здавалося, що сервант от-от впаде – розлетиться ущент. Але діти не зважали на це. Вони бігали одне за одним, стрибаючи, то на диван, то на крісло і галасували на всю хату. Коли батьки від'їжджали в село до хворої бабусі, то наказували поводитися добре, прибрати в квартирі та виконати домашні завдання. Але Сергійко та Мар'янка не послухалися їх і вирішили погратися, відклавши все на потім. Галас і грюкіт не припинялися. Діти раділи, що батьки їх не бачать, але забули, що за ними спостерігав Господь і хотів зупинити їх. Коли Сергій ловив Мар'янку, то зачепив ногою вазон і він перекинувся. Горщик розбився, земля розсипалася по килиму, відламалася велика гілка. Перелякані діти підбігли до вазона і немовби відчули, що він плаче.

– Що ти зробив? – закричала Мар'янка.

– Я не хотів! – плачучи, відказав хлопчик.

– Що нам скаже мама? – запитала дівчинка.

– Не знаю... Давай щось придумаємо, – мовив Сергійко.

Вони придумували різні історії, і нарешті Сергійко вирішив сказати, що вазон перекинувся сам. І раптом розум Мар'янки просвітила думка: «Усяка неправда – гріх». Дівчинка пригадала ці слова зі Святого Письма, які вчила на занятті з християнської етики. Сергійкові не хотілось цього робити, але сестричка переконала його в тому, що Богу не подобається, коли ми обманюємо або не слухаємося батьків. Хлопчик погодився, і вони в молитві попросили Господа, щоб Він їх вибачив і допоміг завжди казати правду.

До приїзду батьків у квартирі було прибрано, домашні завдання виконано. Діти розповіли правду, вибачилися та пообіцяли надалі бути слухняними. Вони були вдячні Богові, що Він через Своє Слово зупинив їх і не допустив до ще більшого гріха.

Обговорення оповідання

Вихователь дає пояснення мотивам поведінки Сергійка та Мар'янки.

Дітки керувалися заповіддю «Не говори неправду» та тому про свою поведінку і розбитий вазон розповіли батькам. Надайте оцінку вчинку дітей і тому, як вони вийшли із складної ситуації. Як би ви вчинили на місці Сергійка та Мар'янки?

Слухання віршика «Бог не спить»

С. Рачинець

Бог не спить –
Усе Він бачить;
Хто сміється, а хто плаче,
Тата з мамою не слуха,
Смика котика за вуха,
Галасує без потреби...
Видно все Йому із неба.
Тільки ніде правди діти –
Любить Бог слухняних діток.

- Малята, дуже добре, коли біля нас є справжній друг, який може нагадати нам про Божі заповіді поведінки та наслідки їх порушення. Разом краще гратися, вчитися, працювати. Коли ми разом – нас багато, і ми схожі на велике міцне дерево.

Гра «Велике дерево»

Діти стоять у колі, побравшись за руки, утворюючи велике, сильне дерево. Прислухаються, як шелестять його листочки, коли дме вітер (діти разом розгойдуються). Відчувають, як воно живе, дихає (дихають разом: крок уперед – вдих, піднімають руки; крок назад – видих, опускають руки).

Читання казки В.О. Сухомлинського «Дуб під вікном»

Молодий лісник побудував у лісі велику кам'яну хату й посадив дуба під вікном. Минули роки, виростили у лісника діти, розростався дубок, старів лісник. І ось через багато літ, коли лісник став дідусем, дуб розрісся так, що затуливі вікно. Стало темно в кімнаті, а в ній жила красуня – лісникова внучка.

– Зрубайте дуба, дідусю, – просить внучка, – темно в кімнаті.

– Завтра вранці почнемо, – відповів дідусь.

Настав ранок. Покликав дідусь трьох синів і дев'ятьох внуків, покликав внучку-красуню і сказав:

– Будемо хату переносити в інше місце.

І пішов з лопатою копати рівчак під фундамент. За ним пішли три сини, дев'ять внуків і красуня внучка.

Обговорення казки:

- Чому дідусь вирішив переносити хату?
- Яку Божу заповідь не порушив дідусь? (Не вбивай.)
- А як би ти вчинив на місці дідуся?

Малювання. Запропонувати дітям намалювати велике дерево і маленьку хатинку під ним.

Розробила Т. В. Саннікова

Розділ 5. Моральні чесноти у старозавітних образах

Заняття 20

Тема: Працелюбність та лінощі

Приповіді 6:6

Мета: познайомити з героями казки «Півник і двоє мишенят» (Колосок); закріпити поняття «працелюбність» та «лінощі»; розвивати мислення.

Матеріал: настільний театр: герої казки Мишеня та Півник; солоне тісто.

Словник: працелюбність, лінощі, лінивий, коровай, «що як хто працювати не хоче, нехай той не їсть!».

Хід заняття

Вихователь: пропонує дітям послухати або переглянути театралізовану виставу української народної казки «Півник і двоє мишенят».

Жили собі двоє мишенят – Круть та Верть і півник Голосисте Горлечко. Мишеня було тільки й знають, що танцюють та співають. А півник удосвіта встане, всіх піснею збудить та й до роботи береться. Ото якось підмітав у дворі та й знайшов пшеничний колосок.

– Круть, Верть, – став гукати півник, – а гляньте-но, що я знайшов!

Поприбігали мишеня та й кажуть:

- Коли б це його обмолотити...
- А хто молотитиме? – питається півник.
- Не я! – одказує одне мишеня.
- Не я! – каже й друге мишеня.
- Я обмолочу, – каже до них півник. І взявся до роботи.

А мишеня та й далі граються.

От вже й обмолотив півник колосок та й знов гукає:

– Гей, Круть, гей, Верть, а йдіть гляньте, скільки зерна я намолотив!

Поприбігали мишеня.

- Треба, – кажуть, – зерно до млина однести та борошна намолоти.
- А хто понесе? – питає півник.
- Не я! – гукає Круть.
- Не я! – гукає Верть.
- Ну, то я однесу, – каже півник. Узав на плечі мішок та й пішов.

А мишеня собі одно скачуть – у довгої лози граються. Прийшов півник додому, знов кличе мишенят:

- Гей, Круть, гей, Верть! Я борошно приніс. Поприбігали мишеня, порадили:
- Ой півничку! Вже тепер тісто треба замісити та пиріжечків спекти.
- Хто ж міситиме? – питає півник. А мишеня та й знов своє:
- Не я! – пищить Круть.
- Не я! – пищить Верть. Подумав, подумав півник та й каже:
- Доведеться мені, мабуть.

От замісив півник тісто, приніс дрова та й розпалив у печі. А як у печі нагоріло, посадив пиріжки. Мишенята й собі діло мають: пісень співають, танцюють. Аж ось і спеклися пиріжки, повиймав їх півник, виклав на столі. А мишенята вже й тут. І гукати їх не треба.

- Ох, і голодний я! – каже Круть.
- А я який голодний! – каже Верть. Та й посідали до столу.

А півник і каже:

- Стривайте-но, стривайте! Ви мені перше скажіть, хто знайшов колосок.
- Ти, – кажуть мишенята.
- А хто його обмолотив?
- Ти, – вже тихіше відказують Круть із Вертем.
- А тісто хто місив? Піч витопив? Пиріжків напик?
- Ти, – вже й зовсім нищечком кажуть мишенята.
- А що ж ви робили?

Що мали казати мишенята? Нічого. Стали вони тут вилазити з-за столу, а півник їх і не тримає. Хто ж отаких лінюхів пиріжками пригощатиме?

Обговорення вистави провести за допомогою питань до дітей:

- Хто з героїв їм сподобався та чому?
- Як до праці ставилися герої казки: Півник, мишенята?
- Чому так поводитися мишенята? Як їх можна назвати за ставленням до праці? (Вони ліниві.)
- Чому Півник не дав пиріжки мишенятам?

Отже, потрібно бути працьовитим, щоб мати їжу.

Подивіться, яка гарна книга є в мене, це Книга книг, Біблія, де записані правила життя для людей, що їх дав нам Бог, бо Він нас любить та захищає. Відкриємо та прочитаємо.

У Святому Письмі, Біблії написано: «Іди до мурашки, лінюху, поглянь на дороги її й помудрій: нема в неї володаря, ані урядника, ані правителя; вона заготовлює літом свій хліб, збирає в жнива свою їжу. Аж доки, лінюху, ти будеш вилежуватись, коли ти зо сну свого встанеш? Ще трохи поспати, подрімати ще трохи, руки трохи зложити, щоб полежати, і прийде, немов волоцюга, твоя неможливість».

А зараз пограємо у гру «Кую, кую чобіток».

Гра-імітація «Кую, кую чобіток»

- Кую, кую чобіток, (Діти тупають ніжками.)
- Подай, бабо, молоток. (Виставляють ручки вліво, вправо.)
- Не даси молотка. (Діти повертають шиєю вліво, вправо.)
- Не підкую чобітка. (Діти плигають та хлопають в долоні.)

Вихователь:

Дітки, мені хочеться розповісти вам казочку про одного хлопчика, який спочатку був лінивим, а потім... дізнайтесь, що з ним сталося.

Казка «Коровай»

Був собі лінивий хлопчик, йому навіть ліньки було бігати і ходити. Одного разу на столі з'явився коровай. Коровай був чарівний. Лінюх зголоднів і підійшов до хліба. Але коровай не дозволив взяти себе в руки ледарю, впав зі столу і покотився. Син-лінюх хоче схопити хлібець, а коровай тікає. Так і бігав лінивий хлопчик, доки коровай раптом зовсім не зник. Зате синок бігати навчився, почав багато ходити, вправно працювати. І виріс працювитою людиною.

Обговорення казки:

- Хто є головними героями казки?
- Як коровай навчив хлопчика бігати?
- Завдяки чому хлопчик виріс працювитою людиною?
- Чого навчила вас казочка?

Ліплення короваю

Запропонувати дітям зліпити з солоного тіста коровай.

Розробила В. В. Скрипник

Заняття 21

Тема: Працелюбність і турботливість

Мета: дати уявлення про значення слова «турботливість»; пояснити це поняття на прикладі життя пінгвінів; проілюструвати твором В. Сухомлинського «Мурашка-мандрівниця»; закріпити поняття «працелюбність» та «турботливість».

Матеріал: ілюстрації пінгвінів та мурах.

Словник: турботливість, піклування.

Хід заняття

Вихователь: Діточки, подивіться на ці малюнки. Хто тут намальований? Так, пінгвіни. Вони живуть там, де завжди зима і немає літа. Які це чудові та розумні птахи! (Діти розглядають будову та колір пінгвінів.)

Під час лютого морозу вони захищають своїх дітей: стають у коло, діточок ховають усередину, гріють їх своїм тілом. А яйця (це майбутні пінгвінятка) татки-пінгвіни тримають весь час на своїх лапах, щоб вони не замерзли. Ось так пінгвіни турбуються про своїх діточок.

І ми маємо навчитися на їхньому прикладі турбуватися про слабших і молодших за нас, про батьків та про всіх людей, що нас оточують. А як це ми можемо робити? Що значить турбуватися про батьків?

Очікувані відповіді дітей:

- Любимо їх, не засмучуємо.
- Не ображаємо грубими словами.
- Завжди допомагаємо, працюємо разом із ними.
- Намагаємося старанно виконувати їхні доручення.

Молодці, отже, ви зрозуміли, що допомагаючи батькам в роботі своєю посильною працею, ви одночасно показуєте і своє ставлення до них, тобто проявляєте турботливість про них.

Фізхвилинка

У країні казочок
Жив веселий їжачок.
Разом з ним усі звірята
Шикувались на зарядку.
Похитали головою,
Раз – притупнули ногою,
Руки вгору піднесли,
Трішки ними потрясли,
Нахилились вліво, вправо,
Та цього іще замало.
Руки вгору, руки вниз,
Раз – присіли, піднялись.
Головою похитали
Й працювати знов почали.

Вихователь пропонує послухати ще одне оповідання.

Мурашка-мандрівниця

В. Сухомлинський

У мурашнику вирує життя. Тисячі мурашок щось роблять. Одні будують кімнати малесенькі, в яких ховаються від негоди. Другі несуть додому крихітки картоплі, буряків, зернинки, насінини, – все, що знайдуть у полі. Треті полюють на комах – жучків, мух.

Аж тут до мурашника прибігла Мурашка-мандрівниця. Вона втекла зі свого мурашника, бо не хотіла працювати. Думас: «Піду в чужий мурашник, мене там нагодують».

Мурашки зараз же впізнали чужу. Бо кожна трудівниця чимось пахне – хлібом, картоплею, буряком... А Мурашка-мандрівниця нічим не пахла.

Нероба! – закричали десятки мурашок і збіглися до Мандрівниці. – Іди геть від нас.

Ледве втекла волоцюга від трудівниць. Побігла до свого мурашника, але й там її прийняли за чужу, бо лапки її не пахли працею.

Вихователь: Працьовиті і турботливі мурашки і бджілки. Їх працелюбності може позаздрити будь-яка людина.

І я знаю, що ви працьовиті діти, вмiєте турбуватися про батьків, а саме: самі вдягаєтеся, прибираєте за собою іграшки, допомагаєте по господарству, виконуєте батьківські доручення.

Розробила В. В. Скрипник

Заняття 22

Тема: Старанність та наполегливість

Мета: дати уявлення про значення слів «старанність», «наполегливість» на прикладах народної казки «Ріпка», розвивати діалогічне мовлення, мислення.

Матеріал: фланелеграф, персонажі казки «Ріпка», канат, малюнок ріпки.

Словник: мотика, торочка, старанно, старанність, наполегливість.

Хід заняття

Вихователь пропонує дітям переглянути на фланелеграфі українську народну казку «Ріпка» у переробці І. Франка:

Був собі дід Андрушка, а в нього – баба Марушка, а в баби – донечка Мінка, а в дочки – собачка Хвінка, а в собачки – товаришка, киця Варварка, а в киці – вихованка, мишка Сіроманка.

Раз весною взяв дід лопату та мотику, скопав у городі грядку велику, гною трохи наносив, грабельками підпушив; зробив пальцем дірку та й посадив ріпку.

Працював дід немарно: зійшла ріпка гарно. Щодень ішов дід у город, набравши води повен рот, свою ріпку поливав, їй до життя охоти додавав.

Росла дідова ріпка, росла! Зразу така, як мишка, була, потім, як буряк, потім, як кулак, потім, як два, а наприкінці стала така, як дідова голова.

Тішиться дід, аж не знає, де стати. «Час, – каже, – нашу ріпку рвати!» Пішов він на город – гуп-гуп! Узяв ріпку за зелений чуб: тягне руками, уперся ногами, – мучився, потів увесь день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличе дід бабу Марушку: «Ходи, бабусю, не лежи, мені ріпку вирвати поможи!»

Пішли вони на город – гуп-гуп! Узяв дід ріпку за чуб, баба діда – за плече. Тягнуть, аж піт тече. Смикає дід ріпку за гичку, смикає баба діда за сорочку, працюють руками, упираються ногами. Промучилися увесь день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличе баба дочку Мінку: «Ходи, доню, не біжи, нам ріпку вирвати поможи!»

Пішли вони на город – гуп-гуп! Узяв дід ріпку за чуб, баба діда – за сорочку, дочка бабу – за торочку. Тягнуть руками, упираються ногами. Промучились увесь день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличе дочка собачку Хвінку: «Ходи, Хвінко, не біжи, нам ріпку вирвати поможи!»

Пішли вони на город – гуп-гуп! Узяв дід ріпку за чуб, баба діда – за сорочку, дочка бабу – за торочку, собачка дочку – за спідничку. Тягнуть руками, упираються ногами. Промучились увесь день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличе собачка кицю Варварку: «Ходи, Варварочко, не лежи, нам ріпку вирвати поможи!»

Пішли вони на город – гуп-гуп! Узяв дід ріпку за чуб, баба діда – за сорочку, дочка бабу – за торочку, собачка дочку – за спідничку, киця собачку – за хвостик. Тягнуть і руками, і зубами, упираються ногами. Промучились увесь день, а ріпка сидить у землі, як пень.

Кличе киця мишку Сіроманку: «Ходи, Сірочко, не біжи, нам ріпку вирвати поможи!»

Пішли вони на город – гуп-гуп. Узяв дід ріпку за чуб, баба діда – за сорочку, дочка бабу – за торочку, собачка дочку – за спідничку, киця собачку – за хвостик, мишка кицю – за лапку.

Як потягли – та й покотилися.

Упала ріпка на діда Андрушку, дід – на бабу Марушку, баба – на дочку Мінку, дочка – на собачку Хвінку, собачка – на кицю Варварку, а мишка – шусть у шпарку!

Вихователь обговорює з дітьми казку:

- Чому не міг дід витягнути ріпку?
- Хто допомагав діду?
- Назвіть, хто за кого тримався, коли тягнули ріпку.
- Бачите, дітки, тільки якщо всі разом наполегливо та старанно взялися до роботи, то й змогли її виконати.

Вихователь: Діти, тепер послухайте загадку і відгадайте, про що піде мова.

Хоч у нас їх лише дві,
Малюків-трудівників.
Кожен день вони працюють:
Шиють, варять, щось будують. (Руки.)

Так, молодці. Наші руки старанно та наполегливо працюють разом з пальчиками, то давайте для наших рук та пальчиків зробимо масаж.

Масаж рук та пальців

Наші пальчики-брати люблять працювати. (Діти плескають в долоні.)

Загадали раз вони колобка собі спекти. (Імітація ліпки колобка.)

Оцей пальчик (масаж великого пальця) – рубав дрова,

А цей пальчик (масаж вказівного пальця) – їх палив,

Оцей пальчик (масаж середнього пальця) – їм воду носив.

А оцей (масаж безіменного пальця) – борошно сіяв.

А ось цей (масаж мізинця) – тісто місив.

Тоді всі разом працювали, колобочки виробляли.

В печі гарячій випікали, із задоволенням куштували.

І гостей всіх пригощали.

(За ходом тексту діти масажують поверхню кожного пальця, роблячи це енергійно, з певним зусиллям. Після закінчення слів діти беруть у руки круглі соснові шишки і котять їх між долонями коловими рухами до легкого почервоніння шкіри і відчуття тепла).

Вихователь: Дітки, подивіться на свої ручки, ви їх так старанно та наполегливо розминали, що вони захотіли потягнути Ріпку.

Рухлива гра «Ріпка»

Вихователь ділить дітей на дві команди. Пропонує кожній команді взятися за мотузку з протилежних боків. Посередині чіпляється малюнок ріпки. За командою вихователя діти тягнуть ріпку у свій бік. Перемагає та команда, яка перетягне на свій бік ріпку.

- Дітки, ви молодці! Ви так старанно та наполегливо тягнули ріпку, що вона піддалася і ви її витягнули. Отже, у будь-якій життєвій ситуації потрібно бути старанним та наполегливим.

Читання вірша

Любімо труд, стараймося,
Корисних справ навчаймося!
Бо працюючими руками
Добро творить для нас!
В пошані різна праця, діти,
Та все старанно слід робити!

Пам'ятайте, дітки, Бог любить старанних, наполегливих, працелюбних діточок.

Розробила В. В. Скрипник

Заняття 23

Тема: Доброзичливість не доводить до сварки

Буття 9:9–15¹⁵

Мета: пояснити значення поняття «доброзичливість» як мудра поведінка, розвивати вміння налагоджувати стосунки між людьми на прикладі літературного твору; розвивати діалогічне мовлення, увагу, мислення.

Матеріал: казки М. Коцюбинського «Про двох цапків», «Дві кізочки».

Словник: доброзичливість.

Хід заняття

Вихователь: Дітки, ми сьогодні поговоримо про доброзичливість. Це слово складається з двох слів: «добро» та «зичливість», тобто посилати, бажати. Отже, доброзичлива людина – це та, яка бажає та посилає іншим людям добро. Вони поступаються іншим, аби всім було добре. І я думаю, що ми з вами також будемо всі доброзичливі і поступатимемося одне одному.

Але що буває, коли ми не поступаємось іншому?

Послухайте оповідання М. Коцюбинського «Про двох цапків» та «Дві кізочки». (Вихователь читає оповідання і викладає сюжет на фланелеграфі.)

З одного берега йде до річки білий цапок, а з другого берега підходить чорний цапок. І той хоче через річку перебраться, і другий. А через річку кладка. Така вузька, що тільки один може перейти, а двом тісно.

Не схотів білий цапок зачекати, поки перейде через кладку чорний, а чорний і собі не схотів заждати, щоб перейшов білий.

Ступили обидва на кладку, зійшлись на середині й ну один одного лобами й рогами бити! Бились, бились та й попадали обидва у воду.

- Отже, діти, що буває, коли люди не поступаються одне одному? (Обоє страждають.)
- Що треба робити, щоб не було бійок? (Треба бути мудрим, вміти поступатися.)
- Ми зараз прочитаємо, як дві кізочки вирішили перейти вузьке місце.

А дві кізочки – то були розумнішими. Стрілися вони на вузькій стежечці. З одного боку стежинки – глибокий рів, а з другого – висока та крута гора. Розминутися ніяк не можна.

Постояли вони, постояли, подумали-подумали, а тоді одна кізочка стала на коліна, перевернулася на бік, лягла на стежці і притиснулася спиною до гори.

Тоді друга обережно переступила через неї, а та, що лежала, встала і пішла собі.

- Ось які мудрі кізочки! Хто навчив їх мудрості? Бог.
- І ви, діти, маєте бути розумними, розважливими, доброзичливими – бо так хоче Бог.
- А якщо часом ми посваримося, то нам на допомогу прийде мирилочка, яка допоможе не тільки помиритись, а й показати, що ми доброзичливі та бажаємо всім добра та миру.

15. А Я, ось Свого заповіта укладаю Я з вами та з вашим потомством по вас. І з кожною живою душею, що з вами: серед птаства, серед худоби, і серед усієї земної звірини з вами, від усіх, що виходять з ковчегу, до всієї земної звірини. І Я укладу заповіта Свого з вами, і жодне тіло не буде вже знищене водою потопу, і більш не буде потопу, щоб землю нищити. І Бог промовляв: Оце знак заповіту, що даю Я його поміж Мною та вами, і поміж кожною живою душею, що з вами, на вічні покоління: Я веселку Свою дав у хмарі, і стане вона за знака заповіту між Мною та між землею. І станеться, коли над землею Я хмару захмарю, то буде виднітися в хмарі веселка. І згадаю про Свого заповіта, що між Мною й між вами, і між кожною живою душею в кожному тілі. І більш не буде вода для потопу, щоб вигубляти кожне тіло.

Давайте вивчимо нову мирилочку і будемо всі дружити (на вибір вихователя):

Дівчинка гарненька,
Хлопчик чепурненький
Посварилися в дворі,
Щось не поділили в грі.
Так кричали діти,
Що здійнявся вітер,
Сонечко злякалося –
В хмарку заховалося.
І пожовкла вся трава,
Бо отруйні ті слова.
Є слова жахливі,
Є слова лайливі.
Не повинні діти
Слів тих говорити!
Мирилка летіла,
На плече сіла,
Сказала тихенько:
– Миріться швиденько!
Ти не плач, не плач, не плач.
І скоріш мені пробач.
І на мене не сердься,
Бо у тебе добре серце.
Будемо завжди дружити
І ніколи не сваритись.
Навести приклади доброзичливості із життя дітей.

Розробила Т. В. Саннікова

Розділ 6. Любов і милосердя в земному житті Ісуса Христа

Заняття 24

Тема: Відкритість для людей, народження Ісуса Христа

Матвія 1:18–25¹⁶, Луки 2:1–20¹⁷

Мета: дати уявлення про святкування Різдва Ісуса Христа; пояснити, що цей день має назву Різдво і його святкують багато людей в Україні.

16. Народження ж Ісуса Христа сталося так. Коли Його матір Марію заручено з Йосипом, то перш, ніж зійшлися вони, виявилось, що вона має в утробі від Духа Святого. А Йосип, муж її, буди праведний, і не бажавши ославити її, хотів тайкома відпустити її. Коли ж він те подумав, ось з'явивсь йому Ангел Господній у сні, промовляючи: Йосипе, сину Давидів, не бійся прийняти Марію, дружину свою, бо зачате в ній – то від Духа Святого. І вона вродить Сина, ти ж даси Йому ймення Ісус, бо спасе Він людей Своїх від їхніх гріхів. А все оце сталося, щоб збулося сказане пророком від Господа, який провіщає: Ось діва в утробі зачне, і Сина породить, і назвуть Йому Ймення Еммануїл, що в перекладі є: З нами Бог. Як прокинувся ж Йосип зі сну, то зробив, як звелів йому Ангел Господній, і прийняв він дружину свою. І не знав він її, аж Сина свого первородженого вона породила, а він дав Йому ймення Ісус.
17. І трапилося тими днями, – вийшов наказ царя Августа переписати всю землю. Цей перепис перший відбувся тоді, коли владу над Сирією мав Квіріній. І всі йшли записатися, кожен у місто своє. Пішов теж і Йосип із Галілеї, із міста Назарету, до Юдеї, до міста Давидового, що зветься Віфлеєм, бо походив із дому та з роду Давидового, щоб йому записатися із Марією, із ним зарученою, що була вагітна. І сталося, як були вони там, то настав їй день породити. І породила вона свого Первенця Сина, і Його сповила, і до ясел поклала Його, бо в заїзді місця не стало для них... А в тій стороні були пастухи, які пильнували на полі, і нічної пори вартували отару свою. Аж ось Ангел Господній з'явивсь коло них, і слава Господня осяяла їх. І вони перестрашились страхом великим... Та Ангел промовив до них: Не лякайтесь, бо я ось благовіщу вам радість велику, що станеться людям усім. Бо сьогодні в Давидовім місті народився для вас Спаситель, Який є Христос

Матеріал: оповідання О. Мікули «Найчарівніша ніч», вироби з гіпсу на теми біблійних історій, фарби, пензлики тощо.

Словник: хліб, колядка, ясла.

Хід заняття

Вихователь пропонує дітям прослухати Різдвяні колядки (на вибір).

- **Вихователь:** Діти, зараз я прочитаю вам одну цікаву Різдвяну історію, яка називається «Найчарівніша ніч». Отже, слухайте уважно.

Ця дивовижна подія сталася дві тисячі років тому. І про це розповіло маленькій дівчинці ягнятко. Ось його розповідь.

Була темна ніч. На небі сяяли зорі. Мої тато і мама вже спали. Раптом я побачило, що поріг нашого хлівця переступили чоловік і жінка. Вони розмовляли тихо, і я заснуло. Раптом я прокинулося, бо плакало Дитятко. Уявляєш, цієї ночі в нашому хлівці народився Хлопчик! Його поклали до наших ясел, бо в Нього не було коліски.

А потім прийшли пастухи. Вони дуже раділи і казали, що це не простий хлопчик, це Син Божий! Хочеш, я скажу тобі на вушко Його Ім'я?

– Так! Його звать Ісус Христос. В ту дивну ніч у маленькому місті народився Син Божий. Він прийшов у цей світ, щоб стати нашим Господом і Спасителем.

– Христос народився!

– Прославляймо Його!

Вихователь: Чи сподобалося вам оповідання? Його написала для дітей О. Мікула.

- А зараз розфарбуємо ці картинки з гіпсу, на яких зображено Діву Марію і маленького Ісуса в яслах.

(Вихователь пропонує дітям розглянути зразок, а потім показує, як треба розфарбовувати картинку пензлем і фарбами поетапно.)

- Які чудові вироби в нас вийшли! Давайте їх подаруємо батькам на свято Різдва Христового. І розкажемо їм ту чудову Різдвяну історію О. Мікули, яку ми сьогодні прочитали.

В яслах Спаситель наш народився

Коло ягнят у нічку темну.

Хай і твоє освітить серце

Яскрава зірка Віфлеєму.

Колядка

Ой шла Колядка

Вулицями в місті,

У стрічках сріблястих,

В світлому намисті.

Іскорки веселі

На сніг розсипала,

«Божий Син родився!» –

Усіх сповіщала.

Господь. А ось вам ознака: Дитину сповиту ви знайдете, що в яслах лежатиме. І ось раптом з'явилася з Анголом сила велика небесного війська, що Бога хвалили й казали: Слава Богу на висоті, і на землі мир, у людях добра воля! І сталося, коли Анголи відійшли від них в небо, пастухи зачали говорити один одному: Ходім до Віфлеєму й побачмо, що сталося там, про що сповістив нас Господь. І прийшли, поспішаючи, і знайшли там Марію та Йосипа, та Дитинку, що в яслах лежала. А побачивши, розповіли про все те, що про Цю Дитину було їм звіщено. І всі, хто почув, дивувались тому, що їм пастухи говорили... А Марія оці всі слова зберігала, розважаючи, у серці своїм. Пастухи ж повернулись, прославляючи й хвалячи Бога за все, що почули й побачили, так як їм було сказано.

Стукала у вікна:
«Відчиняйте двері,
Дозвольте співати,
Вам на свят-вечері».
Назустріч Колядці
Вибігали діти,
Очі в них – мов зорі,
Усмішки – мов квіти.

Розробила Т. В. Саннікова

Заняття 25

Тема: Своєчасна допомога Ісуса рибалкам

Івана 21:1–6¹⁸

Мета: розкрити зміст понять «дружба між людьми» та «надання своєчасної допомоги»; виховувати бажання надавати допомогу іншим; формувати вміння розпізнавати потреби нужденних; практикувати орієнтування в просторі.

Матеріал: Дитяча Біблія, заготовки рибок для малювання, атрибути до гри «Спіймай рибку».

Словник: нужденні, своєчасна допомога, невід.

Хід заняття

Вихователь показує дітям сітку та вудочку. Питання до дітей:

- Чим можна більше наловити рибки?
- Для чого ловлять рибку? (Щоб споживати.)
- Але не завжди буває улов. Послухайте про це історію.

(Вихователь читає біблійну історію.)

Були якось разом Симон Петро, Хома, Нафанаїл та сини Зеведеєві. Петро говорить їм: «Йду рибалити», інші йому відповідають: «Ми йдемо з тобою». Пішли і у той же час сіли в човна. Вони прорибалили всю ніч, але нічого не спіймали.

Коли ж розвиднилося, на березі стояв Ісус, але учні Його не пізнали. Ісус питає їх: «Чи є у вас якась їжа?»

Йому відповідають: «Немає». Тоді Ісус запропонував їм: «Закиньте невода праворуч і спіймаєте рибу». Вони закинули і вже не могли витягнути невода через безліч риби. Тоді Петро говорить: «Це Ісус – Господь». Учні припливли човнами, тягнучи у неводі рибу. Коли ж вийшли на берег, то побачили розложений жар і на нім рибу й хліб.

Таким чином Ісус допоміг Своїм учням у скрутну годину.

Обговорення біблійної історії:

- Чому Ісус допоміг Своїм учням?
- Яку раду дав рибалкам?
- Як можна назвати цей надзвичайний улов?

18. Після цього з'явився Ісус знов Своїм учням над морем Тіверіадським. А з'явився отак. Укупі були Симон Петро, і Хома, званий Близнюк, і Нафанаїл, із Кани Галілейської, і обидва сини Зеведеєві, і двоє інших із учнів Його. Говорить їм Симон Петро: Підуй риби вловити. Вони кажуть до нього: І ми підемо з тобою. І пішли вони, і всіли до човна. Та ночі тієї нічого вони не вловили. А як ранок настав, то Ісус став над берегом, але учні не знали, що то був Ісус. Ісус тоді каже до них: Чи не маєте, діти, якоїсь поживи? Ні, вони відказали. А Він їм сказав: Закиньте невода праворуч від човна, то й знайдете! Вони кинули, і вже не могли його витягнути із-за безлічі риби...

- Що залишив Ісус на березі для Своїх?
- Як можна назвати дії Ісуса?

Гра «Спіймай рибку»

Блакитне полотно – «озеро» – розстеляють на килимі; рибки з магнітом «плавають» в озері. Діти вудками «ловлять» рибок та складають їх у цеберко.

- Порівняємо улов. У кого найбільший – той переможець.

(Розглянути «улов».)

- Що ми скажемо нашому Творцю? Дякуємо Тобі, Боже!

Малювання «Рибка»

Вихователь пропонує дітям розфарбувати заготовки рибок та розмістити їх на сітці, щоб риби було багато і для всіх нужденних вистачило.

Рухлива гра «Стрибає, літає, плаває»

Вихователь пропонує діткам назви звірів, птахів, риб, а діти показують за допомогою рук та ніжок (своїми рухами), як і де мешкають.

Ситуації з життя «Як ти вчиниш?»

Домашній улюбленець – котик – голосно нявчить, щось просить...

Втомлена бабуся помила посуд і присіла. Хто їй допоможе перетерти посуд?

Твоя подружка забула парасольку, а надворі йде дощ...

Ви втрюх сіли малювати, та всім одночасно знадобився синій олівець...

- Отже, ми всі повинні брати приклад з Ісуса Христа у ставленні до друзів.

Розробила Т. В. Саннікова

Заняття 26

Тема: Турботливість Ісуса про народ

Луки 15:3–6¹⁹

Мета: пояснити дітям, що Бог любить усіх людей, особливо дітей; виховувати любов до Ісуса Христа; розвивати мислення, слухове сприйняття та дрібну моторику.

Матеріал: Дитяча Біблія, оповідання «Старий швець», глина для виготовлення Різдвяних дзвоників.

Словник: швець, пізня ніч, Різдво, жебрачка, світле свято, задрімав, за подобою.

Хід заняття

Вихователь запитує у дітей:

- Діти, скажіть, будь ласка, хто у вас вдома готує їжу? (Матуся, бабуся.)
- А хто займається ремонтом? (Татусь.)
- А хто водить вас у садочок? (Батьки, брати, сестри.)

19. А Він їм розповів наступну притчу, говорячи: Котрий з вас чоловік, мавши сотню овець і загубивши одну з них, не покине в пустині тих дев'яносто й дев'яти, та й не піде шукати загубленої, аж поки не знайде її? А знайшовши, кладе на рамена свої та радіє. І, прийшовши додому, скликає він друзів і сусідів, та й каже до них: Радійте зо мною, бо знайшов я вівцю свою загублену.

- А чому вони все це роблять? Так. Вони піклуються про вас, про родину, про стареньких дідуся і бабусю, про сусідку, яка захворіла, і ще багато про кого.
- І вони так роблять тому, що й Бог так робить для всіх людей: піклується, навчає, лікує. (Вихователь розказує притчу про загублену овечку, показує ілюстрацію з Дитячої Біблії).
- А чому люди мають піклуватися одне про одного?
- Послухайте оповідання «Старий швець».

Жив собі самотній старий швець. Якось перед Різдвом йому приснився сон, начебто Ісус сказав йому, що збирається навідатися до нього в гості. Як він зрадив! Швець чекав Ісуса з раннього ранку до пізньої ночі. Він не відходив від вікна, боячись пропустити дорогого Гостя, але Ісуса все не було.

Різдво швець не провів на самоті, бо протягом дня до нього завітало декілька гостей. Це був старий двірник, жебрачка, молода мати з немовлям на руках. До кожного з них господар був уважний, пригощав чаєм, запрошував погрітися, подарував маляті чобітки. У світле свято Різдва він з любов'ю прийняв кожного відвідувача.

Проте Ісус так і не прийшов. І коли засмучений старий задрімав, Господь з'явився йому уві сні і сказав, що приходив до нього кілька разів і щоразу швець з любов'ю Його приймав!

Тоді старий швець зрозумів, що Ісус приходив до нього в образах людей, що побували в нього в гостях.

Запитання:

- Який сон приснився одного разу старому шевцю?
- Як старий готувався до зустрічі з Господом?
- Хто приходив у той день до старого?
- Як зустрічав старенький швець своїх гостей?
- Що сказав Ісус Христос шевцеві уві сні?
- Чому ми маємо піклуватися про інших людей? Тому що з кожною людиною – маленькою чи дорослою, багатого чи бідного, здоровою чи хворою, доброю чи не дуже – до нас приходять Ісус Христос, і до кожної людини нам з вами треба ставитись з любов'ю, бо так хоче Бог!

Подивіться, діти, що в мене в руках. Це – різдвяний дзвоник, і він нагадує нам, що до людей треба ставитися з любов'ю.

Вихователь пропонує дітям рухливу гру «Діти-ангелочки». Під слова віршика діти виконують рухи та разом з вихователем промовляють: «Христос народився!», «Славимо Його!»

Наші дітки-ангелочки
всі танцюють під дзвіночки.
Весело кружляють,
З Різдвом вас вітають.
«Христос народився!»
«Славимо Його!»

В. Скрипник

Ліплення

Вихователь пропонує дітям зліпити з глини різдвяні дзвоники і зробити виставку робіт у групі.

Розробила В.Є. Сучок

Розділ 7. Християнські свята в культурі українського народу

Заняття 27

Тема: Святий Миколай

Лялькова вистава

Привітання ведучої:

У грудні, в гарну тиху ніч
Зорі, як мільйони свіч,
Що світять вниз, на рідний край,
Де ходить святий Миколай.
Коли святий Микола
З дарунками іде,
Все Южне, наше місто,
Мов вулик бджіл гуде.

– Любі діти! Сьогодні ми зібралися з вами, щоб послухати про святого Миколая. Він жив дуже давно. Коли він залишився без батьків, то свій великий спадок став роздавати бідним. Миколай одягав плащ, щоб його не впізнали, та залишав біля дверей бідняків подарунки, – те, що було їм дуже потрібно, – їжу, одяг, гроші. Все життя Миколай жив за Божими заповідями, був священиком, його обрали єпископом, що говорить про глибоку пошану до нього оточуючих людей, а згодом Миколая причислили до святих. З тих часів вважають, що святий Миколай приносить під Новий рік подарунки всім слухняним дітям. Робить він це вночі, щоб його не бачили, як колись давно, не напоказ, а на радість.

Дітки співають пісню:

Біле поле, біла річка,
Срібно-білий гай.
Йде з небес на білу землю
Святий Миколай.
А з ним – срібні янголята
У двори спішать,
Щоби гарні подарунки
Діточкам роздать.
В Бога ласки за нас просить
Миколай святий,
Щоб у серденьку дитячій
Радість засвітить.

(Декорації: зимове місто, два будинки – великий та маленький.)

Ведуча:

Через всі таємничі шляхетні слова
В ніч Святого Миколи можливі дива.
Про всі ми не знаєм, не можемо знати,
Та спробуймо тільки одне розказати.

– Одного разу, коли наближалось свято Нового року, трапилася така історія. Був сильний мороз. Недовгий зимовий день закінчувався. Це був останній день року. Усі люди готувалися до святкування Нового року, купували подарунки один одному, накривали святкові столи. На одній

вулиці поряд стояли два будинки. Один високий, міцний, гарний, а другий – скромний, маленький та непоказний. У високому будинку жила із своєю сім'єю багата дівчинка.

Виходить багата дівчинка: Як добре! Сьогодні будемо святкувати Новий рік! Мама вже купила ласощі. Мабуть, я отримаю гарні подарунки, адже я весь рік була слухняною! Під Новий рік по місту проходить святий Миколай та нагороджує слухняних дітей подарунками. Завтра прокинуся, а біля ліжка – якийсь подаруночок! (ходить по дворі та наспівує.)

Святий отче Миколай,
Нашу хату не минай!
Подаруй мені на втіху
Величезну торбу сміху,
І здоров'я для родини
Й красну долю для України!

З'являється бідна дівчинка: Як мені холодно! Усі люди радіють, я теж рада, що надходить свято. Наша сім'я бідна, але ми теж привітаємо один одного зі святом. Ось тільки дарувати нема чого. Грошей на подарунки нема. Може, святий Миколай зробить нам подарунки, він такий добрий і любить дітей.

Я святого Миколая
Дуже-дуже добре знаю.
Він на свято в чобіток
Для слухняних для діток
Має у своїй торбинці
Найприємніші гостинці.

Ведуча: Наближався вечір, багата дівчинка пішла додому, грітися біля домашнього вогнища, їсти ласощі та гратися дорогими іграшками. А бідна дівчинка не спішила додому, бо там було холодно і не було смачної вечері. Її маленькі ручки геть змерзли. Голодна, вона йшла вулицею та сумно зітхала. Вона тремтіла від лютого холоду. Нарешті дівчинка прийшла додому та лягла спати. А вночі містом проходив святий Миколай.

З'являється святий Миколай, несе мішок, звучить музика:

Ось я і прийшов,
Чемних діток знайшов,
Є в торбині пакунки,
Діточкам подарунки:
Помаранчі, шоколад,
Тістечка і мармелад.
Все для діток малих
Несу з гір золотих.
Хто був чемним, не сварився,
Добрим був та гарно вчився,
Чесним був і був слухняним,
Подарунок враз дістане.

(Святий Миколай кладе подарунки біля ліжечок.)

Ведуча: Святий Миколай дуже любив дітей, завжди їх захищав і дарував їм подарунки. Він любив однаково всіх дітей, що слухняні своїм батькам. А ви, діти, слухаєте своїх маму й тата? (Відповіді.)

Бідна дівчинка (прокидається, бачить подарунок): Ой, що це?! Це ж, мабуть, святий Миколай мені приніс подарунок! Що ж там? Ой! Тепла одежа, яблучка, цукерки! Які теплі черевички! Як я мріяла про них!

Багата дівчинка:

В моєму домі тепло й чисто,
Є що вдягнути, є що з'їсти,
Та скільки вбогих є на світі –
В них голі й босі бідні діти.
Та й хліб вони не завжди бачать,
Їх мами часто гірко плачуть,
Спішать з молитвами до Бога...
Подаймо ж їм ми допомогу!
Ходімо з доброю душею,
В'язанку дров візьмем з собою,
Сорочку білу і хустину,
Насиплем борошна в торбину.
Ми людям радість принесемо,
До себе в гості позовемо.
У нас є хліб, заходьте, просим,
І вам і вашим дітям досить!

(Багата дівчинка бере подарунок та несе до бідної дівчинки, дарує, бідна їй дякує.)

Ведуча: Діти, як ви гадаєте, чи правильно зробила багата дівчинка, коли допомогла бідній дівчинці?

У них на серці, мабуть, стало тепло?

А що, як ви гадаєте, означає тепло? (Доброта, щирість, безкорисливість...)

А ви даруєте вашим близьким (мамі, татові, бабусі, дідусеві, братам, сестричкам) тепло?

Зігріти людині душу можуть не тільки подарунки, а й теплі, ласкаві слова. Зараз ми з вами пограємо в гру «Подаруй тепло другові». Кожен з вас підійде до свого товариша та скаже добрі, теплі слова. (Гра у колі, можна із м'яким в'язаним м'ячем – передаючи його один одному, діти кажуть пестливі слова.)

Ведуча: Святий Миколай дарував людям не тільки подарунки, а й тепло свого серця, своєї душі. Він любив людей, молився за них Богові, і люди відчували це тепло, воно зігрівало їх навіть у холодних домівках. Давайте й ми з вами, як святий Миколай, будемо дарувати людям свою любов і тепло свого серця.

Дитина:

Найпрекраснішому роду,
Українському народу,
Рідному своєму краю
Миру, злагоди бажаю!

Пісня (сл. К. Перелісної, муз. М. Ведмедері)

Пошли нам, Боже,
Маленьким дітям,
Щастя, здоров'я
На довгі літа!

Щоб вирости
Розумні й сильні,
Душею чисті
І серцем вільні.

Під музику діти виходять.

Розробила Т. В. Оборіна

Заняття 28

Тема: Святкування Різдва Христового

Мета: дати дітям уявлення про святкування дня народження Ісуса Христа; пояснити, що цей день має назву Різдво і його святкують багато людей в Україні.

Матеріал: Дитяча Біблія, вироби для різдвяної ялинки, ліхтарик, ангел, листівка, гіпсові відбитки «Біблійні сюжети», слова колядок.

Словник: колядка, вертеп.

Хід заняття

Вихователь пропонує дітям прослухати колядку «По всьому світі стала новина...».

- Сподобалася колядка? Такі веселі пісеньки співають люди на Різдво Христове, нагадуючи всім навколо, що день народження Сина Божого – це велике свято для людей.
- Бог так полюбив людей, що послав нам Свого Сина, щоб Він нас навчав і захищав. Подивіться, який Він маленький, Ісус, що народився у Діви Марії. (Діти розглядають ілюстрації у Дитячій Біблії, коментують.)
- А давайте вивчимо колядку «Нова радість стала ...», яку ви можете заспівати вдома разом з батьками на Різдво.

Нова радість стала, яка не бувала!
Над вертепом звізда ясна світу засіяла, (2 рази.)
Де Христос родився, з Діви воплотився,
Як людина пеленами вбогими повився. (2 рази.)
Пастухи з ягнятком перед тим Дитятком
На колінця припадають, Царя Бога вихваляють (2 рази.)
Ой ти, Царю, Царю, небесний Владарю,
Даруй літа щасливії цьому дому і господарю (2 рази.)
Даруй господарю, даруй господині,
Даруй літа щасливії нашій славній Україні! (2 рази.)

Подальше закріплення теми відбувається на заняттях з аплікації (ангел, ліхтарик), ліплення (різдвяні дзвіночки), малювання (розфарбування гіпсових виробів за сюжетами біблійних історій), а також через перегляд мультфільмів на різдвяну тематику та різдвяної вистави (в старших групах, куди діти молодшої групи запрошуються як глядачі).

Розробила В.Є. Сучок

Заняття 29

Тема: Великдень – свято життя

Матвія 28:1–10²⁰

Мета: ознайомити дітей із подією Воскресіння Ісуса Христа та з народними звичаями; виховувати почуття радості, милосердя.

Матеріал: фланелеграф, ілюстрації, Дитяча Біблія, Євангеліє.

Словник: Великдень, Пасха, Воскресіння.

Хід заняття

Вихователь: Діти, до нас наближається свято Великодня, ще його називають святом Воскресіння Ісуса Христа, Пасхою.

- Хто з вас знає, що це за свято? (Відповіді дітей.)

Вихователь читає вірш «Христос Воскрес!» В.М. Герасим'юка:

Чого всі радіють:
І мама, і тато,
Бабуні й дідуні,
І навіть малята?
Ще й звуки чарівні
Нам ллються з небес –
Бо свято сьогодні,
Христос наш Воскрес!
Давно вже звершив Він
Це диво із див –
Ціною життя всіх
Звільнив від гріхів.
Ми славу підносим
Його до небес –
Христос наш воскрес,
Він навіки воскрес!

- Великдень – це Великий, радісний день, – день, коли Ісус Христос воскрес із мертвих. Він помер за нас, за наші гріхи і воскрес з мертвих, сказав, що і ми також будемо мати нове життя. Зараз я прочитаю вам із Святого Письма, як Христос воскрес.

(Розповідь вихователя або читання Святого Письма (Мт. 28:1–10 з викладанням на фланелеграфі).

Запитання до дітей

- Хто був розп'ятий?
- Хто прийшов до гробниці?
- Що побачили жінки?

20. Як минула ж субота, на світанку дня першого в тижні, прийшла Марія Магдалина та інша Марія побачити гріб. І великий ось ставсь землетрус, бо зійшов із неба Ангел Господній, і, приступивши, відвалив від гробу каменя, та й сів на ньому. Його ж постать була, як та блискавка, а шати його були білі, як сніг. І від страху перед ним затряслася сторожа, та й стала, як мертва. А Ангел озвався й промовив жінкам: Не лякайтеся, бо я знаю, що Ісуса розп'ятого це ви шукаєте. Нема Його тут, бо воскрес, як сказав. Підійдіть, подивіться на місце, де знаходився Він. Ідіть же хутко, і скажіть Його учням, що воскрес Він із мертвих, і ото випереджує вас в Галілеї, там Його ви побачите. Ось, вам я звістив! пішли вони хутко від гробу, зо страхом і великою радістю, і побігли, щоб учнів Його сповістити. Аж ось перестрів їх Ісус і сказав: Радійте! Вони ж підійшли, обняли Його ноги і вклонились Йому до землі. Промовляє тоді їм Ісус: Не лякайтеся! Ідіть, повідомте братів Моїх, нехай вони йдуть у Галілею, там побачать Мене!

- На Великдень в Україні люди печуть паски, розмальовують писанки, вітаються по-особливому. Ми говоримо при зустрічі: «Христос Воскрес!», а нам відповідають: «Воістину Воскрес!».
- Давайте привітаємо один одного з цим чудовим святом! (Діти ходять по кімнаті і вітають один одного).

Читання вірша

«Зоряна Живка»

Привіт, горобчику! Ти знаєш –
Христос воскрес?!
Ця звістка райдужно лунає
Аж до небес!
Привіт, кульбабко! Знаєш ти –
Смерть переміг Ісус?!
Немає влади в темноті,
Я Богові молюсь!
О сонечку, привіт, привіт!
Зі мною порадій!
Любов'ю викупив наш світ
Господь, Спаситель мій!
Співають небо і земля,
Луна хвала над світом,
Бо кожне серце промовля:
Воскрес наш Викупитель!

Прослуховування та співання Великодніх пісень.

Розмальовування писанок.

Діти молодшої групи можуть бути запрошені на свято Великодня до дітей старшої групи.

Розробила Л. Мамалиженко

Розділ 8. Відданість Батьківщині на прикладах національної духовної культури

Заняття 30

Тема: Моє місто (село). Цільова прогулянка містом (селом)

1 До солунян 5:18²¹

Мета: закріпити у дітей знання про рідний край, місто (село). Виховувати любов та дбайливе ставлення до створеної Богом природи, рідного краю.

Попередня робота: розгляд фотографій про край, місто (село), вивчення віршів, бесіди, читання оповідань.

Матеріал: вірш з Біблії (1 Сол. 5–18), Дитяча Біблія, вірш А. Камінчука, вірш В. Новомирова «Україна».

21. Подяку складайте за все, бо така Божа воля про вас у Христі Ісусі.

Прислів'я, загадки:

«Нічого не руйнуй і братів менших шануй»,

«Зламав гілку – дереву гірко»,

«З любов'ю до Бога коротка дорога».

Хід екскурсії

Вихователь: Діти, сьогодні ми з вами підемо на екскурсію нашим улюбленим містом. Потрібно бути на вулицях уважними, слухняними, виконувати правила поведінки на вулиці. Добре?

(Пошикувавшись, йдуть в напрямку, спланованому вихователем. Зупинились, знак «Пішохідний перехід».)

Читання вірша вихователем:

Треба знати всім як слід
«Пішохідний перехід».
Тут малесенька людина
Попереджує машини:
Зачекайте, не спішіть,
Пішохода пропустіть.
Знак велику силу має –
Він машини зупиняє.

Бесіда: Діти, в кожній дівчинки та хлопчика є місце, де вони народилися. Це місце найрідніше, найдорожче для людини, і воно називається Батьківщиною. А скажіть мені, будь ласка, де ми живемо, в якій країні?

(Відповіді дітей).

- А тепер послухайте вірш В. Новомирової, який називається «Україна».

На білому світі є різні країни,
А в них – і ліси, і лани...
Та тільки одна на землі Україна,
А ми – її доньки й сини.
Усюди є небо, і зорі скрізь сяють,
І квіти усюди ростуть...
Та тільки одну Батьківщину я маю,
Її Україною звать.
Моя Україно, тебе я кохаю –
Тут дім мій, тут друзі живуть.
Тут мовою рідною пісня лунає
І мальви по селах цвітуть.

Продовження бесіди:

- А як називається наше місто?
- Які ще міста ви знаєте, в яких ви бували?
- А назвіть, будь ласка, столицю нашої країни. (Відповіді.)

Прослухайте вірш:

Ось повзе мурашка,
Ось хлюпоче річка.
Не зривай ромашку.

Не топчи травичку.
В зелені діброви,
В китицях ліщини Глянь, яка чудова
Наша Україна.
Журавлі над лугом
Крилять рідним клином.
Будь природі другом,
Батьківщині – сином.

- Діти, що вам подобається в нашому місті? (Відповіді.)
- А хто є Творцем цієї всієї краси? Правда, хочеться Йому подякувати за чудову красу нашого краю? Та сказати: «Дякуємо Тобі, Боже!»
- Що ми можемо зробити, щоб зберегти красу, створену Богом? (Не ламати гілок, не руйнувати гніздечок пташок, не бруднити воду, землю сміттям...)

Вихователь наводить приклади прислів'їв:

«Нічого не руйнуй і братів менших шануй»;

«Зламав гілку – дереву гірко» та просить разом їх повторити.

Вихователь: Молодці діти, ви вірно зрозуміли настанову нашого Господа.

Давайте розглянемо весняні квіточки, та в садочку, в групі, намалюємо їх (або зробимо аплікацію у групі на згадку про нашу екскурсію).

(Якщо є можливість – посадити саджанці дерев або кущів.)

Повернення в садочок.

Підбиття підсумку: Де ми були? Що бачили? Що сподобалося?

Розробила О. М. Біда

Заняття 31

Тема: Т. Г. Шевченко в дитинстві

Мета: показати ставлення Т. Шевченка (хлопчика) до біблійних моральних настанов, до простих людей, до рідної природи; ознайомити з дитинством Т. Шевченка, вчити поважати світосприйняття, духовні якості Великого Кобзаря, виховувати доброту, чуйність, любов до рідної країни; використовувати твори Шевченка про дітей та рідну природу в повсякденному житті.

Матеріал: портрет Т. Г. Шевченка, ілюстрації до творів, магнітофон.

Словник: доброта, чуйність, любов до свого народу.

Попередня робота: вивчення поезій Т. Г. Шевченка (про дітей, природу).

Хід заняття

Вихователь: Діти, хто це на портреті? (Відповіді.) Так, це великий український поет Тарас Григорович Шевченко. Діти, скажіть, а хотіли б ви дізнатись про світ, який ви ще не бачили, пізнати щось нове, цікаве? (Відповіді.)

Бесіда про Т. Г. Шевченка

Колись на світі жив маленький хлопчик Тарас. Він, як і ви, дуже хотів дізнатись про все на світі. Але в ті часи людям жилося дуже важко. Тарас народився у великій, але бідній родині. У нього ще було 5 сестер і 2 брати – Катерина, Ярина, три Марії, Микита та Йосип. Батьки Тараса дуже тяжко працювали на пана, приносили додому крихти, яких завжди не вистачало, щоб нагоду-

вати дітей. Від такої тяжкої роботи мати рано померла, батько привів додому мачуху, яка не дуже любила чужих дітей. Та згодом залишив цей світ і батько. Тарас, коли виріс, став великим поетом, почав писати вірші, в яких згадував важке дитинство.

Там матір добрую мою
Ще молодою у могилу
Нужда і праця положила.
Там батько, плачучи з дітьми,
Не витримав лихої долі –
Умер на панщині.
В тій хаті мучивсь я колись,
Мої тут сльози пролились,
Найперші сльози.

Читання віршів

Вихователь: Дітки, у Тараса Григоровича Шевченка були й світлі спогади, він писав дуже гарні вірші про красу рідної природи. Давайте пригадаємо, які вірші ми з вами знаємо:

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата.
Тече вода з-під явора
Яром на долину.
Пишається над водою
Червона калина.
Пишається калинонька,
Явір молодіє,
А кругом їх верболози
Й лози зеленіють.
Весна. Садочки зацвіли,
Неначе полотном укриті,
Росою Божою умиті
Біліють. Весело землі.

Прослуховування пісні на вибір вихователя

Вихователь: Діти, а ще маленький Тарас дуже любив заховатися десь у куцах і там читати, малювати і молитись. Ось його слова:

Молюся Богу... І не знаю,
Чого маленькому мені
Тоді так приязно молилось,
Чого так весело було?

Маленький Тарас був дуже набожною людиною, читав Псалтир – частину Біблії, де зібрані хвалебні пісні – псалми. Його душа зверталася до Бога:

Моліться Богові одному,
Моліться правді на землі,
А більше на землі нікому
Не поклоніться.

- Діти, чому маленький Тарас любив Бога? Яким є Бог? (Бог добрий, Він дбає про дітей, любить і захищає всіх, хто Його просить.)

Застосування нових знань. Бесіда:

- А як ви любите свою Батьківщину, свій народ, рідну мову? (Дітки розповідають.)

Висновок: Дітки, маленький хлопчик Тарас виріс, став великим поетом, прославив Україну, любив свій народ і Бога, який подарував йому такий талант.

Ось слова Тараса Григоровича Шевченка:

Свою Україну любіть,
Любіть її... Во время люте,
в останню тяжкую минуту
За неї Господа моліть...

Розробила О. Сидорук

Заняття 32

Тема: Мій рідний край

Мета: продовжувати виховувати позитивне ставлення до створеної Богом природи; спостерігати за довкіллям: за сонечком, погодою, рослинами, птахами; прищеплювати любов до рідного краю.

Матеріал: кружечки різних розмірів; пісня Тараса Петриненка.

Словник: велика Батьківщина та мала батьківщина, більший, найбільший, менший, найменший.

Хід заняття

Вихователь: Кожна пташина, кожна травинка, кожна людина на цьому світі має рідну землю.

- А що означає слово рідний? (Близький, дорогий.)
- Хто для вас, діти, рідний? (Відповіді дітей.)
- Рідні – це члени вашої сім'ї, родини. Це найдорожчі люди, які люблять вас. Весь час про вас дбають. А чи зможемо ми назвати рідною нашу країну, Україну?
- Так, бо ми тут народились, ми з вами – українці.
- Послухайте, як гарно про нашу країну написав поет:

Моя Батьківщина – це хата й калина,
Що виросла біля вікна.
Моя Батьківщина – це вся Україна,
Що в цілому світі – одна!
Моя Батьківщина – це будні і свято,
І неба безмежного шир.
Щасливе дитинство, це мама і тато,
Це радість, це ласка, це мир!

- Тож ми вже знаємо, що наша Батьківщина – це Україна, але у нас, дітки, є ще наша мала батьківщина, це те місце, де ми з вами народились. Ми називаємо рідними і свій дім, і вулицю, і місто (село).
- Як називається наше місто (село)?
- Тож яку вулицю, яке місто ми називаємо рідними?

Пояснення дітям ступеня якості слів рідна, рідніша, найрідніша.

Вихователь: Про кого чи про що ми можемо сказати: «рідна», «рідніша», «найрідніша»?

Вихователь пояснює, що слово «рідна» підійде до слова «країна»; рідніша – більше підходить до слова родина;
найрідніша – до слова мама.

- Ви погоджуєтесь? (Так.)
- Тоді давайте викладемо такий ланцюжок за допомогою символів (кружечки різних розмірів):

Країна – рідна → родина – рідніша → мама – найрідніша.
(Малий кружечок → більший → найбільший.)

За аналогією діти вибудовують ланцюжок:

Місто – велике → область – більша → країна найбільша.
(Малий кружечок → більший → найбільший.)
Місто Київ – найбільше, Одеса – більше, Южне → менше.
(Великий кружечок → менший → найменший.)

Вихователь: Отже, як для всіх рідних ми просимо у Господа захисту, так і для рідного краю – для своєї рідної Батьківщини – для України, ми у Господа просимо:

Боже великий, єдиний,
Нам Україну храни,
Волі і світу промінням
Ти її осіни.

Співзвучною до Духовного гімну України є пісня Тараса Петриненка «Господи, помилуй нас» (Звучить пісня Тараса Петриненка):

Навіть на останнім рубежі
промінь віри в нас ще не погас.
Боже, Україну збережи, Господи, помилуй нас!
Помилуй, Господи, помилуй, Господи, Господи, помилуй нас!

Розробила В. В. Скрипник

Заняття 33

Тема: Любов до Батьківщини

1 До солунян 5:18

Мета: ознайомити дітей з національностями людей, які проживають в Україні; формувати їхнє уявлення про те, що всі люди, що проживають в Україні, є її громадянами; виховувати повагу до історії та культури рідного краю.

Матеріал: накритий скатертиною стіл, лялька у національному одязі, рушничок, географічна карта України, ілюстрації із зображенням природи України, калина, яблука, особливості оздоблення житла, подвір'я залежно від регіону.

Словник: Батьківщина, національності, громадяни.

Попередня робота: вивчити з дітьми декілька віршів про Батьківщину на розсуд вихователя.

Хід заняття

Діти сідають на стільчики півколом.

Вихователь: Дітки, нас сьогодні запрошує в гості лялька Наталочка.

Діти оглядають кімнату, вбрання ляльки, ілюстрації із зображенням природи.

Бесіда про Україну

Вихователь: Лялька Наталочка одягнена в національний український одяг: вишиту сорочку, спідничку та яскравий фартух, на голові віночок з квітів та вплетені яскраві стрічки. Такий одяг завжди носили україночки і тепер одягають на свята. Але в нашій країні Україні проживають не тільки українці, а й люди інших національностей. Для всіх, хто мешкає в Україні, вона є Батьківщиною, наша рідна земля. Ми з вами любимо нашу Батьківщину і вивчаємо її.

- Діти, давайте поглянемо на карту України та на ілюстрації природи. (Розгляд і бесіда за зображенням гір, рік, рівнин, степів України.)
- Наша країна дуже багата і гарна.
- А чи знаєте, чим вона славна? (Родючими полями, лісами, добрими людьми.)

Вихователь: Україна – це місце, де ми народилися, живемо, де живуть наші батьки, дідусі та бабусі. Тому і називається вона Батьківщиною, батьківською землею для всіх людей, які живуть на ній.

Гра з м'ячем «Моя Батьківщина – найкраща»

Дитина, яка отримує м'яча, має назвати, що їй подобається у своєму місті (селі).

Вихователь: Як ви гадаєте, як ми можемо покращити своє місто (село)? (Прибрати у своєму дворі, посадити дерево, квіти, прибрати сміття біля моря, ставка, зробити годівницю для птахів, допомагати рідним.)

Вихователь: Так, дітки, це все ми можемо і будемо робити, щоб наше місто (село), рідний край, Батьківщина були гарними та привабливими, як говориться у віршах.

Читання дітьми віршів про Батьківщину.

Народна мудрість. В народі кажуть: «Рідний край – земний рай».

Висновок: Ми живемо в гарному місті, треба турбуватися про нього, про його мешканців. В Книзі життя – Біблії записано: «Подяку складайте за все» (1 Сол. 5:18). І на славу нашого Творця, в подяку за процвітання нашої рідної землі послухайте цей чудовий вірш:

Одна на світі Україна,
Один Господь, її Творець.
Поглянь, яка вона чудова –
Квітучий сад, немов вінець.
Одна матуся є у тебе,
Яка дала тобі життя.
Шануй її і буде добре
Тобі, дитино, все життя.
Один Господь, Творець єдиний,
Правдивий Бог на світі є.
Йому, дитино, поклоняйся,
В Його руках життя твоє.

Вихователь: Ось, діти, лялька Наталочка хоче вас пригостити яблучками. Дякуємо Богу за нашу Батьківщину, Наталочці за гостинність, а я вам дякую за вашу уважність і слухняність.

Розробила О. Ганник

Конспекти занять для дітей середнього дошкільного віку

Розділ 1. Світ – чудовий задум Творця

Заняття 1

Тема: Хто створив світ?

Мета: ознайомити дітей зі змінами в природі залежно від пори року, часу, доби й погодних умов. Виховувати любов до природи, прагнення зберігати її в чистоті; пояснити, що природне довкілля створене Богом і подароване людям для користування.

Матеріал: фланелеграф, Дитяча Біблія, оповідання В. Сухомлинського «Хлопчик і дзвіночок конвалії», м'яч, картки з малюнками тварин, комах, птахів тощо.

Словник: створив, будівельник, цегла, цемент, лань, конвалії.

Біблійний текст: Псалми 103:24, Пісня Пісень 2:12.

Хід заняття

Вихователь: Діти, подивіться, яка у мене є книга.

Чудова книга Біблія, найкраща серед книг.
Корисного багато так на сторінках твоїх.
Пригоди та поезія, історія буття.
Правдива книга Біблія, це добре знаю я.

– Малята, дуже давно жив на світі видатний вчений Михайло Ломоносов. Він писав, що Творець світу, Бог, дав людям дві книги. З одною книгою ми з вами знайомі. Як вона називається? (Біблія.) А хто її написав? (Мудрі люди за допомогою Бога.) Давайте пригадаємо відомі вам вірші із Біблії. (Гра «Закінчи вірш».) Я починаю вірш, а ви його закінчуєте:

Біблія... свідчить про Мене.
За все... дякуйте.
Люби... ближнього свого, як самого себе.

– А що ж це за друга книга, яку дав людям Творець? А друга книга – це природа. Ви тільки подумайте, яка навколо нас краса! У блакитному небі яскраво світить сонечко. У лісах та садах весело виспівують птахи. Навколо ростуть дерева, травичка, квіточки, над ними тішаться метелики. А звідки це все з'явилося?

Чи може, наприклад, наш садочок сам себе побудувати? (Ні.)
А хто ж його побудував? (Будівельники)
Так і природа має свого Творця. Називають Його Богом, що і означає Творець. Але для того, щоб збудувати садочок, будівельникам потрібні певні матеріали. Які саме, діти? (Цегла, цемент, дерево.)
Бог же створив світ із нічого. Він сказав слово – і сталося.
Малята, скажіть мені, за скільки днів створив Господь світ?
А тепер давайте пригадаємо, що Бог створював кожного дня. (Діти називають, а вихователь показує на фланелеграфі.)

Створення світу:

Перший день – світло, тобто день і ніч.
Другий день – небо, хмарки.
Третій день – земля, гори, моря, ріки, рослини: дерева, квіти.
Четвертий день – сонечко, місяць і зірочки.
П'ятий день – різні птахи і риби.

Шостий день – різні тварини і людина: Адам та Єва.
Сьомий день – день відпочинку.

Руханка

Давайте заспіваємо з вами пісеньку «Рибки у воді»

Рибки в воді,
Пташки в гнізді,
Лань на скаку,
Квітки в гаю.
Любить Спаситель і цих, і тих,
А нас, маляток, більш за всіх.
Слухайте люди:
Бог вас так любить,
Що в будь-який час
Він пам'ятає про вас.
Любить Спаситель і цих, і тих,
А нас, маляток, більш за всіх.

– Так, малята, Господь нас дуже любить. Подивіться, яку красу Він створив для нас з вами. Яка гарна наша Україна, яке квітуче наше місто. Бог не тільки створив світ, а ще й подбав про нього. Рослинам дав дощ і сонце, тваринам – їжу, а людям – усе необхідне для життя. Він поставив нас господарями на землі, щоб ми з вами доглядали, берегли рідну землю. Як ми з вами можемо зберегти квіточки, дерева, пташок тощо? (відповіді дітей). Давайте почитаємо цікаве оповідання.

Читання оповідання В. Сухомлинського «Хлопчик і дзвіночок конвалії»

Настала весна. Із землі визирнула зелена стрілочка. Вона швидко росла, потім поділилась на два листочки. Листочки стали великими. Між ними з'явився паросточок. Він піднявся, прихилився до одного листочка. А рано-вранці зацвів Дзвіночок. Це був Дзвіночок Конвалії. Побачив Дзвіночка Конвалії маленький Хлопчик. Його вразила краса квіточки, що він не міг відвести від неї очей. Хлопчик простяг руку і хотів зірвати квітку. Дзвіночок шепоче:

– Хлопчику, для чого ти хочеш мене зірвати?

– Ти мені дуже подобаєшся. Ти такий гарний.

– Добре, – сказав Дзвіночок Конвалії і тихенько зітхнув. – Зривай, але спочатку скажи, який я красивий.

Хлопчик задивився на Дзвіночок Конвалії. Квітка була прекрасна. Вона була схожа на ранкове небо і на блакитну воду ставка. Хлопчик стояв біля Дзвіночка Конвалії, зачарований красою квітки.

– Рости, Дзвіночку, – тихо мовив Хлопчик.

Питання до дітей:

Як ви думаєте, чому хлопчик не зірвав конвалії?

Як би ви вчинили, коли б вам захотілося зірвати красиву квітку?

А що дарує конвалія людям?

Кожен мешканець створеної Богом природи – жива рослина, тварина – приносить людям якусь користь.

Гра «Ми всі потрібні»

Педагог дає дітям картки з малюнками пташок, тварин, комах, дерев, моря, сонця, квітів, риб, дощичку тощо. Звучить музика, всі кружляють; коли музика стихає – усі зупиняються. Діти по черзі розповідають, яку користь приносить той чи інший мешканець природи.

В Біблії є такі слова: «Які то численні діла Твої, Господи, Ти мудро вчинив їх усіх, Твого творива повна земля!» (Пс. 103:24). Бог створив світ і людей мудро, щоб усе на землі було: і сонце, і земля, і вода, і рослини, і тварини. Нічого немає зайвого, ми всі потрібні одне одному, повинні любити одне одного і піклуватися про всіх.

Слухання пісні «Будь природі другом». Слова Анатолія Камінчука, музика Володимира Петровського

Он повзе мурашка,
Ось хлюпоче річка.
Не ламай ромашку,
Не топчи травичку.
В зелені діброва,
В китицях калина.
Глянь, яка чудова
Наша Україна!
Журавлі над лугом
Линуть рівним клином.
Будь природі другом,
Будь природі сином.
Знай-бо, це не мода,
Це життя потреба.
Нас віта природа
Чистим синім небом.

Руханка

Бог створив зорі ясні, (Пальчики звести-розкрити, руки вправо-вліво.)
Бог створив моря і річки, (Хвилясті рухи руками.)
Бог створив мене, а також і тебе, (Показати пальчиком.)
За все подяку складаймо, (Долоні разом, уклін.)
Пісні Богові співаймо. (Руки вгору, повороти тулуба.)

Розробила В. Є. Сучок

Заняття 2

Тема: Різнобарвність Божого творіння

Квіти – промінчики Божої краси

Мета: прищеплювати дітям любов до Творця, до Його творінь (природи, людини тощо).
Виховувати у дітей дбайливе ставлення до природи, любов до всіх творінь Божих. Вчити берегти та піклуватися про рослини і тварин. Виховувати почуття вдячності за все. Закріпити знання назв квітів.

Матеріал: квіти; картки із зображеннями квітів, на яких з іншого боку написані загадки; обруч, прикрашений штучними квітами, із прив'язаними стрічками різних кольорів.

Словник: аромат, кульбаба, шипшина, дзвоники, тюльпан, фіалки, веселка.

Біблійний текст: Буття 1:11,13, Пісня Пісень 2:12.

Хід заняття

Вихователь (звертає увагу дітей на букет квітів): Діти, послухайте вірш «Моя грядка».

Читання вірша «Моя грядка»

В мене є в садочку грядка, різні там ростуть квітки.
Їх веселі оченятка – чудо Божої краси!
Дуже гарно пахнуть квіти і приваблюють бджілок,
А метеликів яскравих закликають у танок.
Щиро дякую Ісусу і молюсь Йому щодня,
Завдяки Йому так гарно в квіти вбралася земля.
Поливаю я щоранку любі квіточки мої.
А Ісус на допомогу з неба дощик лле мені.
Хочу мати я, як квітка, чистий, гарний аромат,
знати Слово, мати віру, прикрашати Божий сад.
П`ють квітки вологу з неба, ось чому вони такі,
а мені корисно дуже Боже Слово для душі.
Грядка з ніжними квітками – це урок мені.
славлю серцем та устами Бога на землі! (Анна Лукс)

– Діти, подивіться, які гарні квіти у моєму букеті! Вдихніть їхній аромат. Приємно, так? Ви знаєте їхні назви? (Називають, якщо є потреба – за допомогою, підказкою педагога.) А які ви ще знаєте квіти? Давайте пограємо в гру. (На столі лежать картки зображенням вниз, на них зверху написані загадки про квіти. Діти відгадують, потім перегортають, дивляться на зображення квітів.)

Перший раз цвіла – жовтою була,
Як дозріла – побіліла,
Схопилася, полетіла
Знову десь рости
Й жовто зацвісти. (Кульбаба.)
Запалали в чистім полі,
Наче галстуки червоні.
То палає в полі так
Польовий червоний... (Мак.)
Червона кожушинка,
Всередині вітамінка.
Хто хоче зірвати,
Той поколеться. (Шипшина.)
Наче сонце, серединка,
Пелюстків біла хустинка.
Знає бджілка і мурашка,
Що звать квіточку... (Ромашка.)
Квіточки маленькі –
Суконьки синенькі.
Радо сонечко вітають,
Ніжним співом зустрічають.
– Добрий день, комашки,
І жучки, й мурашки,
З добрим ранком, коники, –

Радо дзвонять... (Дзвоники.)
На квітник погляньте, діти,
Там козак стоїть між квітів.
Весь червоний – гордий пан.
Не козак це, а ... (Тюльпан.)
Фіолетові фіранки
У світлиці та на ганку.
Фіолетові малята
Весну люблять зустрічати. (Фіалки.)

– Молодці, ви знаєте багато квітів, вони дуже гарні, Бог прикрасив ними нашу землю, подякуємо Йому (Кажемо разом: «Дякуємо, Тобі, Боже!»)

– Діти, погляньте, що за книга у мене в руках? (Біблія.) Про що в ній написано? Так, і про Бога, і про те, як жити на землі. І про квіти там теж написано, послухайте: «Показались квітки на землі, пора соловейка настала, і голос горлиці в нашому краї лунає!» (Пісн. 2:12).

(Звучить тиха музика, звук дощу.)

– Діти, що це чути? Так, дощик шумить. А хто знає, що буває після дощу? Коли вигляне сонечко, на небі з'являється веселка. (Дивимось зображення, повторюємо слово «веселка».)

Давайте пограємо (Для гри потрібен обруч, прикрашений штучними квітами, із прив'язаними стрічками різних кольорів. Діти беруться за стрічки, педагог у центрі тримає обруч. Діти ходять по колу. Коли називається колір, діти показують потрібну стрічку, піднімаючи її.)

В лузі дощик із квіток
кольоровий сплів вінок.
У долину, аж до річки,
простяглись барвисті стрічки.
Ось червона, перша стрічка, –
колір стиглої сунички.
Друга – наче мандаринки,
що оранжеві в них спинки.
Третя – жовта, наче сонце
зазирає у віконце.
А четверта – то зелена,
як листок берізки, клена.
П'ять – блакитна, барвінкова,
наче квіточка святкова.
Шоста – синя, як ті сливи,
що дощі вмивали й зливи.
Сьома – вкрили ліс та балки фіолетові фіалки.
(Сідаємо в коло на килимку)

– Молодці, ви знаєте кольори веселки. На що схожий цей обруч? На сонечко, бо він круглий, а стрічки – як промінці. Бог дав нам милуватися красою цього світу. А квіти – промінчики Божої краси. Крім квітів, Бог створив багато різних рослин, а хто їсть рослини? Тварини. (Дивимось зображення: олень, кролик, білка, верблюд, мишка – усіх називаємо.) Гарні тварини? Якщо любиш – захищай. Треба піклуватися про рослини, тварин. Адже Бог піклувався про нас, коли створив лікарські рослини. Давайте пригадаємо їх та відгадаємо.

Гра «Відгадай за ароматом»

Заздалегідь готують лікарські рослини, що мають своєрідний запах (м'ята, смородина, ромашка, звіробій, чебрець тощо). Дітям по черзі прикривають очі та пропонують, понюхавши рослину, назвати її.

– Діти, як називається наше місто? (Відповіді.) Так, ми любимо наше місто. Хто пам'ятає віршик про наше місто? (Вірш читає педагог або дитина.)

Влітку вишеньки на вітах,
Южне навесні у квітах!
Восени і взимку діти
Всі у Южному, наче квіти.

– Діти, наше місто гарне? А воно чисте? Що треба робити, щоб воно і далі було таким? Про кого можна сказати, що він любить своє місто? (Відповіді.)

– Хто побудував будинки в нашому місті? Дитячий садок, пісочниці, гойдалки? (Люди, будівельники.) А хто створив ці гарні квіти? Сонце, землю, небо? А кого Він любить?

– Так, діти, Бог любить слухняних дітей, ви слухняні і гарні, як квіти. А ще ми вдячні Богу за такі подарунки нам – тепле сонце, духмяні квіти. Скажемо слова подяки: (Разом.) «Дякуємо, Тобі, Боже!»

Кожній дитині пропонується сказати, за що саме вона вдячна. З дітьми проводиться **руханка** (імітаційні рухи під час промовляння тексту).

Який ти добрий, Боже, (Руки вгору.)
Даєш нам все, що гоже, (Руки в сторони.)
Даєш нам голосочок (Показуємо на горлечко.)
До гарних співаночок. (Руки рупором до губ.)
А ми собі співаєм, (Руки в боки, повороти тулуба в сторони.)
Як пташечки над гаєм, (Махаємо руками, як пташки.)
Як ластівоньки в стрісі,
Як щиглик на горісі.
А ми собі співаєм, (Руки в боки.)
Бо ще журби не знаєм, (Повороти голови вправо-вліво.)
Бо ти ласкавий, Боже, (Руки вгору.)
Даєш нам все, що гоже. (Руки в сторони.)

– У Біблії написано (педагог відкриває, читає): «І сказав Бог: Нехай земля вродить траву, ярину, що насіння вона розсіває, дерево овочеве, що за родом своїм плід приносить, що в ньому насіння його на землі. І сталося так. І був вечір, і був ранок, день третій».

– Давайте намалюємо гарні квіти та подаруємо їх своїм рідним. (Під музику діти працюють над розмальовками або малюнками. Можна зробити аплікацію.)

Не вважай, що подарунок
Завжди дорогий, великий.
Може бути це малюнок
Або квітка польова.
Подарунком може стати
Побажання щастя й миру,
Можна також дарувати
Свої лагідні слова.
Подарунком є квітка польова,

Подарунком є посмішка твоя,
Подарунком є лагідні слова,
Ти – для мене, а для тебе – я.

Розробила Т. В. Оборіна

Заняття 3

Тема: Закономірності в природі – Божа мудрість

Мета: познайомити дітей з творінням Божим – світлом, водою, повітрям, природою. Дати поняття мудрості. Закріпити знання про сенсорні еталони (колір), орієнтацію в просторі (спереду, ззаду, зліва, справа). Пояснити, що навколишнє середовище створене Богом для повноцінного існування людини. Виховувати турботливе ставлення до довкілля, відповідальність за його збереження.

Матеріал: склянка, тарілка, вода, ілюстрації із зображеннями рослин і тварин, твір К. Ушинського «Кругообіг води в природі» («Хрестоматія з духовно-морального виховання, ст. 119).

Словник: творення, кругообіг, пара, повітря.

Біблійний текст: Івана 5:39; 1 До солунян 5:18.

Хід заняття

З дітьми проводиться **руханка** (імітаційні рухи під час промовляння, проспівування тексту).

Скільки в небі зірочок, (Пальчики звести-розкрити, руки вправо-вліво.)
Скільки у хмарках пташок, (Махаємо руками, як пташки.)
Скільки різних рибок в морі, (Закруглені долоні разом, хвилясті рухи.)
Скільки зернят в помідорі? (Пальчиком постукати по долоні.)
Раз, два, три, чотири, п'ять (Показати вказівним пальчиком пальці іншої руки.)
Тільки Бог все може знати, (Руки вгору.)
Виміряти, рахувати. (Руки в сторони, показати на кілька діток.)
Скільки в світі є маляток –
Скільки хлопчиків, дівчаток?
Сильний слабших ображає – (Руки до щічок.)
Бог все бачить, Бог все знає. (Покачати вказівним пальцем.)
Скільки вишень на гілках, (Руки вгору.)
Хто співає у кущах, (Руки в боки, плечі підняти-опустити.)
Скільки бджіл в полях літає, («Літаємо».)
Мед цілющий там збирає. (Присіли.)

– Діти, що за книга у мене в руках? (Біблія.) «Дослідіть-но Писання, бо ви думаєте, що в них маєте вічне життя, вони ж свідчать про Мене!» – Бог сказав, що ми можемо Його пізнати, читаючи Біблію, а ще – споглядаючи Його творіння – нашу прекрасну планету Земля.

(Показати макет Землі (глобус), роздивитись його, звернути увагу на синій колір. Сказати дітям, що він означає. Розглянути ілюстрації з різноманітними рослинами і тваринами.)

Загадки про сонце, повітря, воду

Згадати з дітьми, за скільки днів Господь створив світ.

1. Серед темряви нічної
Бог творінню дав почин –

Світло зблиснуло раптово,
Це був день номер (Один.)
2. Була ще порожня планета Земля,
Лиш Дух над водою постійно витав.
«Хай станеться небо!» – Всесильний сказав
І воду у хмарах Він миттю підняв,
А воду вниз Він морем назвав!
Був вечір, був ранок... який день минав? (Другий день творіння.)
3. Ось вода вся розступилась.
І земля в момент з'явилась,
Виросла на ній трава,
Кущ і квітка польова,
На деревах плід всілякий.
Все запахло, зацвіло...
Підкажіть тепер нам, діти,
У який це день було? (Третій день творіння.)

Читання твору К. Ушинського «Кругообіг води в природі»

Кому тільки не потрібна вода! Траві, тваринам, пташці та людині. Для цього Бог наповнив нею великі моря та океани. Але в морі вода гірка та солоня, та й не всі живуть біля моря. Як же очистити її? Як перенести за тисячу верст? Як підняти на високі гори? Цю роботу доручив Творець відповідальному, старанному сонечку. Своїми теплими промінцями перетворює сонечко воду на легку пару. Водяні пари залишають сіль у морі, піднімаються вгору й видаються нам срібними хмаринками на голубому небі.

Підніметься пара хмарками: але ж не стояти їм над морем!

Виходить тут на роботу вітер – і розносить величезні хмари, як легенькі пір'ячка, на всі сторони білого світу. У кожній такій хмаринці так багато води, що якби вона вся разом упала на землю, то затопила б міста, села, людей і звірів. Але Господь влаштував справу інакше: вода з хмар сіється, як крізь сито, маленькими краплинками дощу або замерзає й летить пухнастими сніжинками.

Освіжить вода поля, ниви й почне всмоктуватися в землю. В землі краплина за краплиною збирається вона в маленькі струмочки. Струмочок тече до струмочка і з'являється з-під землі світлим, холодним джерельцем. Б'є джерельце і ллється по землі струмочком. Проріє собі струмочок русло в землі й біжить, дзюрчить по камінчиках: зустрінеться зі своїм братом, таким же балакучим струмочком, – зіллються й побіжать разом. Біжать вони разом, а до них по дорозі пристане третій, четвертий, п'ятий товариш... Дивишся: неабияка річка тече в зелених берегах. Поїть вона людей та тварин, освіжає рослини на полях, лугах, повертає колеса млина, носить дерев'яні плоти та легкі човни, а в її прохолодних потоках вже грають веселі рибки, поблискуючи срібною лускою. Біжить річка, зустрілася з іншою – зіллються й біжать разом. До них дорогою пристане третя, четверта... І вже величезна річка з багатьма притоками перетинає з кінця в кінець велику державу або десятки малих. Пливуть по річці важкі баржі, завантажені вщерть товаром; шумлять кораблі; а на березі стоять промислові села та торговельні міста, одне багатше від іншого. Несе річка великі прибутки з держави в державу, а в далеке море вносить своїм широким гирлом вже не маленькі човни, а великі кораблі, одягнені вітрилами, наче крилами. Багато води вливає річка в море, а сонце все працює: знову підніме воду у хмари й розкидає її по цілому світі. Ллються вічно ріки в моря й ніяк вилитися не можуть, черпає вічно сонечко воду з моря й ніяк вичерпати не може: так премудро цю справу влаштував Творець.

Обговорення за текстом

Показати, як випаровується вода. (Взяти склянку окропу, показати, як підіймається пара в повітря. Накрити склянку тарілкою на короткий час. Підняти її і звернути увагу дітей на те, як пара перетворилась на крапельки. Звичайним феном для сушки волосся показати, як на тарілці остання волога висушується теплим повітрям з фена.)

– Ось так у природі Творець сонечком нагріває воду, щоб вона випаровувалась і піднімалась парою в повітря. Потім вона перетворюється на хмарки, які вітер переносить туди, де дуже потрібна вода, або на рослини, щоб напоїти їх, або на море, океани, річки, щоб поповнити їх. Сонечко зігріває рослини, щоб вони росли догори, вода напоює рослини, і вони спочатку дадуть листочки навесні, влітку будуть плоди, а восени можна збирати врожаї овочів, фруктів, горіхів, ягідок. Ось так наш Творець піклується про нас. А щоб у нас було чисте повітря, Господь вирощує для нас всілякі дерева, листячко яких виробляє для нас чисте повітря. Вітерець із полів і лук, лісів та морів несе до нас свіже, чисте повітря.

Але є такі люди, які роблять не дуже добре: вирубають ліси, щоб зробити меблі, папір тощо. Будують заводи. Від них брудне повітря піднімається вгору, потрапляє у хмари, і потім цей бруд випадає з дощем на нашу землю.

Тож, діти, як ви гадаєте, ми можемо не шкодити природі? Так, ми з вами можемо кидати сміття тільки в урну або контейнер для сміття, дбайливо ставитись до кущів та дерев, не ламати їх. Що більше на дереві гілочок, то більше листочків, а що більше листочків, то більше повітря вони виробляють. Коли ми виходимо на пікнік, прогулянку, ми маємо завжди прибирати за собою, а ще дякувати Господу за те, що Він так мудро все створив: що сонце світить нам і обігріває нас, а не обпалює; вода нагрівається так, щоб ми могли купатися, а не закипає; а взимку вона замерзає, стає твердою, але тільки на поверхні – під кригою ж продовжується життя.

Дидактична гра «Повітряна кулька»

– За допомогою кульки ми можемо побачити повітря. Коли ми дмухаємо в кульку, вона росте, а коли відпускаємо – вона здувається. Якщо ж її зав'язати, то вона залишається круглою. Тоді, коли ми підкидаємо кульку, вона така легка, як повітря, що підіймається і опускається. На вулиці вітер може підняти її й понести далеко і високо.

(За допомогою свічки показати, як вгору йде дим.)

– Діти, так само заводи випускають у повітря брудний дим. Машини, які возять вантажі чи людей, також псують чисте повітря, випускаючи брудний дим. Це шкодить нашій природі й нам. А все, що створив Господь у природі, було і є добрим, гарним і корисним для нас.

Проводимо **руханку** (рухи під час промовляння тексту):

Вся земля співає – я це чую,
Я живу, я дихаю, сміюсь.
Я сміливо уперед крокую
і нічого в світі не боюсь.
Бог – мій Батько, я – Його дитина.
Благодать Його спасла мене.
Я тепер ніколи не загину,
Шлях мій у погибель не зверне.
Лише поруч з Ним вперед рушаю,
Тільки в Ньому – джерело життя.
Ось чому радію і співаю –
Бо навіки я Його дитя!

– Скажемо разом: «Подяку складайте за все, бо така Божа воля про вас у Христі Ісусі».

Звучить **пісня «Сонце, місяць, ясні зорі»** на слова В. Зибкіна, муз. В. Петровського.

Робота над тематичною розмальовкою. Доцільно використати розмальовки з видання «Розмалюй Біблію» К.Маккензі (ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія»).

Розробила О. М. Біда

Заняття 4

Тема: Тварини вчать трудитися

Мета: вчити дітей дбайливо ставитись до природи, до тварин. Виховувати любов до праці, пошану до працелюбних людей. Розвивати уважність, спостережливість, логічне мислення.

Матеріал: ілюстрації, вірші: С. Солонар «Лісова школа», В. Паронова «Мурашина сім'я». Прислів'я: «Не кажи – не вмю, а кажи – навчусь». Розмальовки (мурашки, бджілки, ластівки, бобри).

Словник: працелюбність, мудрий.

Біблійний текст: Приповісті 6:6.

Зміст заняття: <http://metodportal.com/node/76207>

Розробила О. М. Біда

Заняття 5

Тема: Природа говорить про Бога

Мета: виховувати дбайливе ставлення до природи; закріпити знання про повітря, світло, сонячні промінці, воду. Закріпити знання про прикмети осені. Розвивати рухову активність дітей.

Матеріал: ілюстрації, Дитяча Біблія, настільний театр до оповідання В. Сухомлинського «По волосинці».

Словник: вбрання, безліч, повсякчас.

Біблійний текст: Приповісті 6:6; Дії 17:25.

Хід заняття

Вихователь: Малята, скажіть мені, будь ласка, як називається ця книга, яку ми з вами любимо читати? (Показ дитячої Біблії.) Про кого вона написана?

Нас з вами оточує чарівний світ: рослини і тварини, гори і моря, люди і зорі. Ми бачимо цей світ і розуміємо, що він створений гарно і мудро.

Хто ж усе це створив? Хто є Творцем усього живого? А також Творцем самої землі і неба, гір і морів, річок і струмочків?

В Біблії написано: «Сам дає всім і життя, і дихання, і все».

Лиш слово Бог сказав
І все враз ожило –
Злетіло, поповзло і попливло!
У небо піднеслося безліч пташок:
Горобчиків, соколів і ластівок.
Воду наповнили рибки всілякі,

А також дельфіни, медузи і раки,
Плазують в траві павучки і мурашки,
Літають метелики й інші комашки.
Тепер розкажіть, діточки мої милі,
В який день з'явилися птахи сизокрилі? (П'ятий день творіння.)
– Ось жирафа довгошия і вухастий слоник,
Мавпа, бегемот, ведмедик і швиденький коник,
Ось собачка, порося і руденьке кошеня,
Ось лисичка, мишка, зайчик і біленьке козеня...
Та господарем тваринам
Була створена людина,
Щоби світ цей доглядати
І над всім цим панувати.
В день цей вирішив Творець
Дати твориву вінець! (Шостий день творіння.)

– Бог подбав про Своє творіння, вся природа створена Ним якнайкраще для нас. Ми можемо дихати чистим повітрям, бачити зміну пір року. Назвіть пори року (Відповіді).

Прослуховування пісні «Осінь» на слова Б. Чалого, муз. В. Петровського

– Жовте листячко летить, Під ногами шелестить. Сонце вже не припікає. Коли, діти, це буває? (Восени.) Давайте пригадаємо, як готуються тварини до зими. (Показ ілюстрацій: білочка, їжачок, бджілка, пташка.) Деякі звірятка змінюють своє вбрання на тепліше, а хтось узагалі впадає у зимову сплячку... Найпершими збирають запаси гризуні: мишки, бурундуки, бабаки. Уже влітку вони шукають по всьому лісу зернятка, горішки, відкладаючи їх у нірки. Це дає їм можливість всю зиму сидіти у своїй домівці, не виходячи назовні. Майже весь час гризуні сплять, перериваючи сон лише для того, аби підкріпитися. Лисички, зайці і вовки до морозів не готуються, бо проводять зиму на ногах у пошуках їжі. Зайченята лише перевдягаються: змінюють сірий кожушок на білий, щоб хижак не помічав їх на сніговій ковдрі. Ведмедик підшукує барліг, у якому буде спати до весни, пташки відлітають у теплі краї. А як же комахи готуються до зими? Як жук-сонечко готується до зими? Коли з дерев починає опадати листя і повітря стає прохолодним, сонечка об'єднуються у групки і шукають теплі місця для схову: кора дерев, мох, камінці. Основне завдання сонечка восени — пошук сухого та затишного місця для відпочинку. Сніжної зими ці комахи, на жаль, не бачать, адже впадають у сплячку ще до її приходу. Наступна диво-комашка – найбільша з усіх трудяжка, яка інколи кусається й мурашкою називається.

Як мураха зустрічає зиму? Мурашки постійно тримаються групками та все життя будують будиночки, що називаються мурашниками. Ці завзяті комашки зовсім не бояться холоду, бо не замерзають навіть тоді, коли ми одягаємо шуби та рукавички. Їм не потрібно шукати місця для зимової ночівлі, адже вони завжди можуть перепочити у лабіринтах мурашника. Однак до зими вони все ж таки готуються. Так, восени у тілі мурашки виділяється спеціальна рідина, яка зігріває її зсередини. А називається вона гліцерин. Саме завдяки цій рідині мурашки не мерзнуть взимку.

В Біблії ми читали про працьовитих мурашок. «Іди до мурашки, ліноху, поглянь на дороги її й помудрій...»

Читання оповідання В. Сухомлинського «По волосинці»

(з показом настільного театру)

Теплого весняного дня бабуся Марія повела свого онука Петрика до лісу. Першокласник Петрик був ледаченьким хлопчиком. Збираючись до лісу, бабуся дала йому нести вузлик

з їжею й водою. Петрикові вузлик здавався дуже важким. Бабуся понесла їжу сама, а Петрикові дала тільки пляшку з водою.

Прийшовши до лісу, бабуся з онуком сіли відпочити. Вони побачили, як до куща прилетіла маленька пташка. У дзьобуку вона принесла волосинку. Петрик підвівся й глянув на кущ. Він побачив велике волосяне гніздо.

Пташка швидко літала до гнізда, щоразу приносила по волосинці. Петрик від подиву й хвилювання стояв, широко відкривши очі.

– Бабусю, – пошепки запитав він, – невже вона по волосинці носила й збудувала таке велике гніздо?

– Так, по волосинці, – відповіла бабуся. – Це працююча пташка.

Петрик стояв задуманий. Через хвилину він сказав:

– Бабусю, я нестиму з лісу Ваше пальто...

Запитання до дітей:

– Куди повела Петрика бабуся Марія?

– Яким був Петрик?

– Що побачили вони біля куща?

– Як ви вважаєте, чи важко було пташці побудувати своє гніздечко по волосинці?

– Так, діти, усе в природі створено гарно і мудро, всі тварини старанні та працюючі. Ми вчимося в них цього.

Руханка

Бог присутній поміж нас. (Руки в сторони.)

Він на небі й на Землі. (Руки вгору, вниз.)

Він все бачить, (Долоньку козирком над очима.)

Він все чує, (Долоньки до вушок.)

Усім світом Він керує. (Руки в сторони, диригувати.)

Господь любить усіх нас. (Руки до сердечка.)

Він із нами повсякчас. (Взятися за руки, пожати.)

Робота над тематичною розмальовкою. Доцільно використати розмальовки з видання «Розмалюй Біблію» К. Маккензі, ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія».

Розробила В. Є. Сучок

Розділ 2. Дитина – Боже творіння

Заняття 6

Тема: Я дивно утворений. Пізнай себе

Мета: знайомити із тим, що людина – найдосконаліше творіння Боже. Пояснити, що за християнським віровченням людина – складна істота. Знайомити з поняттями фізичного та душевного болю. Виховувати самоповагу та повагу до інших людей.

Матеріал: Вірш О. Журливої «Маленька господиня», ілюстрації, нарізані фрукти.

Словник: найдосконаліший, образ, зір, дотик, смак, слух, душа.

Біблійний текст: Псалми 138:14; Буття 1:27; Буття 2:7.

Зміст заняття: <http://metodportal.com/node/76209>

Розробила Т. В. Оборіна

Заняття 7

Тема: Ми – оригінальні та неповторні

Мета: ознайомити з феноменом оригінальності і неповторності кожної людини. Пояснити, що все в людині гармонійно, оригінально: колір очей, шкіри, волосся, довжина носа тощо. Дати уявлення про людську гідність.

Матеріал: глобус, мікрофон, паперовий шаблон людини.

Словник: щоденний, схожий, неповторний, гідність.

Біблійний текст: До ефесян 4:29, 32; Приповісті 2:6.

Хід заняття

На столі вихователя – глобус. Якщо є можливість – показуємо презентацію за змістом вірша. Вихователь читає вірш, показуючи ілюстрації.

Читання вірша Світлани Касянчик «Мільярдами зірок вечірнє небо сяє»

Мільярдами зірок вечірнє небо сяє,
Про кожну з них Творець постійно пам'ятає.
Не осягнути нам ні розумом, ні зором
Небачені світи, неміряні простори.
Говорять, з висоти Земля мала й тендітна
Де океан блищить, у тих місцях – блакитна,
А де тайга шумить, де джунглі – вже зелена.
На полюсах сніги: там білизна страшенна!
Магнітні пояси горять Полярним Сяйвом.
(Наш Бог – Господь краси! Ніде ніщо не зайве!)
У формулі життя продумав всі деталі:
І змінність величин, і нерушимі сталі.
Біжить вервечка гір: за хмари рвуться піки.
Петляють по Землі, течуть до моря ріки,
А біля них впритул розкинулись долини.
Збудовані міста. Засновані країни.
У них живуть собі такі несхожі люди:
Ці їздять на авто, ті – верхи на верблюдах.
Хтось носить паранджу, хтось шорти, інший – рясу.
Культури різні в них, обряди, навіть – раси.
Хтось в Англії живе, хтось мешкає в Китаї.
Цей Мексику жарку ніколи не лишає.
А той Афганістан зове прекрасним домом.
Сто дев'яносто шість країн є нам відомих.
І кожну з них Господь в Своїх руках тримає,
Щоденний хліб дає та сонцем зігриває.

(Стаємо в коло або сидимо в колі.)

– Діти, подивіться одне на одного. Ви схожі? Так, вам усім 4 роки, комусь уже 5. У вас 2 оченят, вушок, ручок, ніжок, 1 носик, ротик. Але ви й різні – подивіться, очі різного кольору (називають), волосся, голос, характер, одяг у вас різний. Бог створив кожную людину неповторною, навіть пальчики у всіх людей різні. Ми з вами подивилися на картинках – на Землі живуть різні люди. Різного кольору шкіри, волосся, очей, у них різні мови. Послухайте, як дякують люди різних країн: (показуємо картинки – люди в національному одязі) українці – «дякую» (повторимо), росіяни – «спасибо», англійці – «сенк'ю», французи – «мерсі», італійці – «граціє», араби – «шукран», японці – «арігато».

Давайте пограємо в **гру-руханку** (імітаційні рухи під час промовляння тексту).

– Скільки чудового створено Богом: (руки в сторони, повороти тулуба вправо-вліво)

Риби, рослини, тварини, птахи, (Показуємо рухи-імітації.)

Тільки за образом Бога Самого (Руки вгору, тягнемося.)

Найдосконалішим створений ти. (Показуємо на кожного.)

– Будь-яка людина хоче, щоб її любили і поважали, цінували і розуміли, і дуже часто нам просто необхідно чути від людей, котрі нас оточують, добрі слова та побажання. Адже від цього поліпшується настрій і ми готові ділитися радістю і допомагати іншим.

Зараз кожен з вас, хто сяде на цей стілець і візьме в руки червоне м'яке серденько, дізнається про себе багато хорошого, всі решта розкажуть про хороші якості цієї дитини. (Граємо.)

– Приємно чути добрі слова? У Біблії написано: «Нехай жодне слово гниле не виходить із уст ваших» (Еф. 4:29).

– З хорошими людьми ми дружимо, хочемо знати про них більше.

Вправа «Мікрофон»

Кожен, хто по колу отримує мікрофон, відповідає на питання:

- Твоє захоплення (чим ти любиш займатися)?
- Про що ти мрієш? (Мікрофон пускається на друге коло.)
- Чи дізналися ви про своїх друзів щось нове?
- Що нового ви дізналися?
- Що вас здивувало, що сподобалося?

Вправа «Звали, звать, зватимуть ...»

Діти розсаджуються в коло і всі по черзі вимовляють:

– Коли я був зовсім маленький, мене звали Вовочка, зараз мене звать Володя, а коли я виросту, мене зватимуть Володимир Миколайович.

(Для багатьох дітей їхні ім'я та по батькові, вимовлені вголос, звучать незвично, але при цьому вони підвищують повагу дитини до себе, дають орієнтир на майбутнє, на дорослішання.)

Вихователь: Нам хочеться, щоб до нас ставилися шанобливо, називали нас ласкаво на ім'я, але для цього треба і самим розуміти, поважати людей, відчувати їхній настрій, намагатися нікого не ображати.

У Біблії написано: «А ви один до одного будьте ласкаві, милостиві, прощаючи один одному, як і Бог через Христа вам простив!» (Еф. 4:32).

Руханка

Бог любить тебе, (Показуємо на сусіда.)
Бог любить усіх на світі людей, (Показуємо на кожного.)
Він дбає про нас (Беремося за руки – справа, зліва.)
У будь який час.
Безмежно Бог любить всіх нас. (Обіймаємо одне одного.)

– Діти, хороша людина – та, що має гідність. Гідність – якість людини. Гідна людина – яка не дозволяє ображати інших, не залишає товариша в біді, смілива, чесна, відповідальна, виконує свої обіцянки, співчуває іншим.

Вправа «Намалюй себе»

Всі діти отримують шаблон людини. На основі цього шаблону вони малюють себе, додаючи свої індивідуальні особливості під пісню «Маленькі наші ручки» https://mp3ix.net/song/84621936/Ya_Bozha_ditina_Malenk_nash_ruchki_Hristiyanskij_sajt_Golub_MIRU/ –

Що спільного у всіх людей? (Голова, руки, ноги...)

– Чим вони відрізняються? (Одягом, кольором волосся, зачіскою, кольором очей.)
– Так, усі ми дуже різні, у кожного є свої особливості, не кажучи вже про внутрішній світ. Ми повинні поважати індивідуальність кожної людини, тому що ми всі люди. У нас є деякі відмінності, але кожен з нас неповторний і потрібен усім іншим. Біблія, Боже слово допомагає нам розуміти один одного. Тільки у спілкуванні з Богом ми отримуємо Його силу. «Господь дає мудрість, з Його уст – знання і розум» (Пр. 2:6). Співаємо пісеньку з рухами.

Даваймо разом руки (Руки вперед.)
Складімо до Христа, (Руки скласти.)
Нехай радіє небо (Руки вгору.)
І вся наша земля. (Руки вниз.)
Даваймо разом нині (Руки на пояс, повернутись вправо, вліво.)
Скажімо до Христа, (Руки скласти.)
Що ми є всі родина (Взятись за руки.)
Небесного Отця. (Руки вгору.)

Ми є родина у Христі. (Погойдуємось вправо-вліво під слова пісні гурту «Великодні зернятка».)

Розробила Т. В. Оборіна

Заняття 8

Тема: Здоровим бувай, про здоров'я своє дбай

Мета: пояснити важливість чергування фізичних вправ і відпочинку, загартування для здоров'я людини; наголосити на необхідності здорового харчування та запобігання шкідливим звичкам.

Матеріал: маленькі шматочки фруктів, овочів, рослини або ілюстрації. Пісня «Будь слухняною» на слова В. Беличенко, муз. В. Петровського.

Словник: кошик, цибуля, морква, подорожник, ожина, городина.

Біблійний текст: Буття 2:15.

Хід заняття

Вихователь: Діти, давайте пограємо в гру-руханку (імітаційні рухи під час промовляння, проспівування тексту).

Боже, Отче, глянь на діти, на прекрасні Твої квіти! (Руки вгору, козирком над очима.)
Світи сонцем і зірками над малими діточками, (Пальчики скласти-розвести, руки вправо-вліво.)

Дай нам сили і охоти для науки і роботи. (Руки в боки, повороти тулуба.)

Щоб росли ми здоровенькі на потіху батька й неньки. (Руки до плечей, наклони вправо-вліво.)

– Діти, погляньте, до нас прийшов зайчик, приніс кошика із сюрпризами з грядки. Давайте подивимось, що там. Цибуля – джерело вітамінів. Її використовують не тільки для приготування страв, але і як ліки. Вживати цибулю можна в будь-якому вигляді: сирого, смаженою, вареною, маринованою та сушеною. У їжу йдуть цибулина й листя не тільки цибулі ріпчастої, але й інших видів, таких як цибуля шалот, шніт-цибуля, порей та інші. Є й декоративні види цибулі. (Дивимось ілюстрації.)

– Подивіться, що це? Морква! На світі існує багато видів моркви. Вони можуть відрізнятися як за величиною, так і за кольором. Морква буває помаранчева, фіолетова, біла, жовта і червона. (Дивимось ілюстрації.)

Морква застосовується в кухонних рецептах майже всіх народів світу. Її можна варити, тушкувати, запікати або просто їсти в сирому вигляді. Моркву їдять не тільки люди, але й тварини, свійські та дикі. Якщо постійно пити свіжий морквяний сік, шкіра обличчя буде мати здоровий, квітучий вигляд. Також морква робить волосся блискучим, а нігті – міцними.

Дидактична гра «Відгадай на смак»

Дітям пропонується із заплющеними очима визначити на смак фрукти та овочі (педагог пропонує дітям заздалегідь приготовлені нарізані маленькі шматочки фруктів, овочів).

– Діти, у зайчика в кошику є ще якісь рослини, не прості, а лікувальні. Давайте відгадаємо про них загадки та подивимось на них. (Розглядаємо ілюстрації або рослину.)

Листячко довгасте з жилками-нитками
Можеш ти прикласти до своєї рани.
Вздвж доріг, стежинок я люблю рости,
Скрізь мене побачиш, де крокуєш ти.
(Подорожник. Лікує хвороби шлунка, кашель, гоїть рани.)

Хоч колюча та чорнюча,
Хоч і кисла, та смачнюча.
Зачеплюсь за одежину,
Ти зірви мене...
(Ожину. Лікує застуду, кашель, кишківник.)

Я на сонце дуже схожа,
Золотиста, ніжна, гожа.
Я щоранку розцвітаю,
Промінцями всіх вітаю.
Відгадати вам не важко,

Що за квітка я? (Ромашка. Використовують при хворобах шлунку, кишківника. Відваром користуються для промивання гнійних ран.)
Бджоли сонячний медок

Дістають з її квіток. (Липа. Її цвіт – найпопулярніший потогінний і жарознижувальний засіб. Цвіт сушать, заварюють і п'ють як чай.)

У червоному намисті

Видивляється у воду

На свою хорошу вроду. (Калина. В народній медицині нема кращих ліків від застуди, ніж калиновий чай. Свіжі плоди з медом та водою вживають при кашлі, серцевих захворюваннях, кров'яному тиску.)

Дивимось ілюстрації

Вихователь: Наша їжа повинна бути різноманітною. Нема жодного продукту, який мав би усі необхідні організму поживні речовини, тому потрібно їсти різноманітні продукти. З давніх-давен в Україні готували страви з проса, ячменю, вівса, кукурудзи, квасолі, гороху. Другим хлібом називали картоплю. З городини споживали гарбузи, огірки, капусту, буряк, моркву, редьку. Якщо людина їстиме такі продукти щодня, то обов'язково буде здоровою.

Господь подбав про нас, Він дав нам усе, щоб ми росли здорові. Але ми з вами самі робимо вибір, що нам їсти й пити: натуральні природні продукти або хімічні та шкідливі, гречану кашу або «Мівіну», яблучко чи цукерку, чисту водичку або «Кока-колу» (називаючи, показуємо картинки, де корисні продукти поряд з дитиною, що посміхається, і навпаки).

Бог дав нам корисні продукти для здоров'я. Що ми за все це скажемо Богу? Дякуємо!

Дякуємо Богу та й за допомогу.

Що надає силу, світлу дорогу.

Вірити й любити небеса і жито,

І кохану землю, де нам любо жити.

Ніжна пісня лине про рідну Україну,

Бо людина кожна – в Господа дитина. (Л. Павловський)

Розробила В. Є. Сучок

Заняття 9

Тема: Ми створені для добра

Мета: вчити, що справжнє добро безкорисливе; формувати уявлення, що людина не повинна робити добрі справи лише заради похвали від інших; виховувати скромність як уміння не вихвалитися добрими справами.

Матеріал: м'яке серденько, «Хатинка добрих вчинків» з «віконцями».

Словник: добрі справи, вихвалитися, винагорода.

Біблійний текст: Еклезіяст 9:10.

Хід заняття

Вихователь:

Від серця і до серця ми прокладемо стежинку,

У кожного позичим любові на краплинку.

І ось уже – дорога, по ній ітимуть люди.

Краплинка до краплинки – з любові море буде.

Ми ключик доберемо до кожного серденька.

Попросим добрих справ насипати у жменьку.

– Діти, як ви вважаєте, що означає робити добрі справи? (Відповіді дітей. Під час відповіді дитина тримає м'яке серденько.)

Так, добрі справи роблять люди, які мають добрі серця. Вони піклуються про інших і не вихваляються цим.

Дидактична гра «У якому вчинку живе добро?»

Вихователь називає вчинки, а діти мають визначити, які з них є добрими, а які – ні.

(Поважати старших, не ділитися іграшками, захистити слабкого, берегти природу, вихвалитися перед усіма, когось ображати).

Руханка

Руки наші можуть грати,
Спритно цвяхи забивати,
Хліб духмяний випікати
І картини малювати.
Будувати, одяг шити,
Із комп'ютером дружити.
Прасувати, вишивати,
Подарунки дарувати.
Руки всюди нам потрібні,
Бо вони слухняні й здібні.
Дав нам Бог їх для добра,
Не робіть руками зла.
Ми руками можемо брати,
Але Бог нас вчить давати,
Немічним допомагати,
Міцно друга обіймати.
А ще руки можуть прати,
Смачні страви готувати,
Сторінки книжок гортати,
Літери в слова складати,
Ще й оркестром керувати,
Квіти у букет збирати,
І за все, що руки можуть,
Ми тебе прославим, Боже.

– А як ви вважаєте? Чому потрібно робити добрі справи? (Відповіді дітей.) Так. Тому, що нас так вчить Господь.

Руханка

Ми – високі дерева, (Піднялися, руки вгору.)
Ми – низенька трава, (Присіли, руки вниз.)
Нас сонце голубить, (Долоні до щік.)
Нас дощ поливає, (Руки вгору, над головою зімкнути, зіщулитися.)
Нас вітер колише, тріпоче, зрива (Гойдатися все сильніше вправо-вліво.)
Та Бог на руках своїх міцно трима! (Руки вперед і до серця.)

Вихователь: А зараз давайте пограємо в гру «Хатинка добрих вчинків». Я пропоную вам заповнити віконечка хатинки сердечками. Кожне сердечко – це добрий вчинок. Кожен з вас

розкаже, які гарні вчинки ви нещодавно зробили: можливо, втішили добрим словом, комусь допомогли.

(Діти по черзі беруть сердечка та розповідають про свої вчинки.)

– Дітки, ви сьогодні дуже порадували мене своїми розповідями. Ви чуйні, порядні, доброзичливі, уважно ставитесь до своїх рідних, піклуєтесь про них.

Дуже важливо робити добро, не очікуючи за це винагороди. Тільки тоді добро буде справжнім та істинним.

У Біблії написано: «Все, що в силі чинити рука твоя, теє роби...» (Повторюємо.)

Боже, бережи мене від біди і зла,
Щоби я з Твоім ім'ям до мети ішла.
Боже, Ти навчи мене від гріха тікати,
Щоб з Тобою вміли ми труднощі долати!

Розробила І. О. Болібрух

Заняття 10

Тема: Вчимося мудрості

Мета: вчити дітей розуміти поняття мудрості; виховувати вміння поступатися, поважати думку інших людей, виконувати ті справи, які до снаги виконати; вчити логічно мислити; відповідати за свої вчинки.

Матеріал: ілюстрації (Україна, Київ, Ярослав Мудрий, монастир Св. Юрія, Золоті ворота), м'яке серденько.

Словник: християнство, мудрість.

Біблійний текст: Івана 13–34; 2 Хронік 1:10; Матвія 7:7.

Хід заняття

Вихователь пропонує дітям подивитися ілюстрації або презентацію:

– Діти, як називається наша країна? А столиця? (Відповіді.) Колись давно у Києві жив Київський князь Ярослав Мудрий, що прославився своєю мудрою політикою. За 35 років правління він зміцнив Українську державу, наполегливо дбаючи про її єдність і культурний розвиток. Окрім Софійського собору збудував у Києві церкву Св. Ірини, монастир Св. Юрія, Золоті ворота, а над ними – церкву Благовіщення. За його правління християнство поширилося всією Україною. Про його багатодітну родину розповідають написи та малюнки на стінах, мозаїки і фрески Софійського собору. У вірші «Ярослав Мудрий» поет Олександр Олесь наділяє Ярослава найвищими людськими чеснотами. За мудрість, за любов до книг князя Ярослава стали називати Мудрим.

І усю свою увагу
Ярослав звернув на лад.
І небавом Україна
Зацвіла, як пишний сад.

– Звичайно, головне у вірші – це заповіт Ярослава Мудрого своїм дітям. Мудрість заповіту полягає у єднанні синів, у необхідності жити в злагоді, разом іти до спільної мети:

Не сваріться, живіть у згоді:
Тільки мир збереже усе,

А незгода, наче вітер,
Все по полю рознесе.

– Мир дуже потрібен людям. Ви згодні, діти?

Руханка

Мир на землі – це дід, і мама, й тато, (Руки «дашхом» над головою.)
Й любові стільки – просто через край! (Руки в сторони, повороти тулуба вправо-вліво.)
Це та земля, де щастя є багато (Нахил, руки вниз, встати, руки до серця.)
І в кожному домі – хліба коровай! (Показати «коровай».)
Це та земля, де сміх і пісня лине, (Посміхнутися один одному.)
А діти йдуть до школи знов і знов. (Крокуємо.)
Й ніколи у боях ніхто не гине, (Заперечувальний рух.)
Бо там господар – щастя і любов! (Обійняти один одного.)

(Сідаємо в коло.)

Вихователь: Діти, в Біблії написано: «Нову заповідь Я вам даю: Любіть один одного! Як Я вас полюбив, так любіть один одного й ви!» (Ів. 13–34).

Бог любить нас і хоче, щоб ми теж були люблячими.

Кого ви любите? (Відповіді.)

Давайте пограємо в гру.

- Донька моєї мами – то моя... (Сестра.)
- Найбільше в нашій хаті свято, коли приходять з роботи... (Тато.)
- Своїх онуків розуму навчає старенький ... (Дідусь.)
- Найбільше пестять та голублять своїх дітей... (Мама.)
- Батькам на потіху росте здоровий, розумний їхній ... (Син.)
- Твою матусю донечкою кличе твоя ... (Бабуся.)

Гра «Подаруй серденько»

По колу діти передають м'яке серденько, кажучи добрі слова один одному.

Вихователь: Від Бога світ нам дістався надзвичайно прекрасний, чарівний. І треба любити цю диво-природу, захоплюватись і вміти милуватися, переживати, спостерігати і знати, для чого ми прийшли у світ. А приходять людина для добра і радості. Тому завдання у всіх людей на землі одне – творити добро!

Гра «Добре сонечко»

Зображення: сонечко закрили хмарки. Сонечко треба врятувати. Для цього треба, щоб кожна дитина по черзі назвала по одній позитивній якості людини. Дитина називає позитивну якість людини і знімає хмарку. (Доброта, смирення, щедрість, доброзичливість, милосердя, порядність, оптимізм, сміливість, ввічливість, чесність.)

Коли сонечко врятоване від хмарок, воно посміхається і дякує дітям.

Під звуки музики та пташок дивимося презентацію або ілюстрації:

Поглянь, дитино, світ такий, як казка! У пахощах, у звуках, в кольорах.
Від сонечка до нас струмить любов і ласка, Земля, як у віночку, вся в квітках!
Відчуй, дитино, запахи чарівні,
Що від землі ідуть, від квітів і від трав.
А поять нас струмки й джерела дивні...

Я хочу, щоб ти серцем це ввібрав!
Послухай пісню пташки на світанні і звуки лісу, поля і небес.
Яка гармонія! Яке міцне єднання краси і щастя, радості й чудес!

– Діти, в Біблії написано про мудрого царя Соломона. (Дивимось ілюстрацію в дитячій Біблії.) Мудрий був цар Соломон, коли просив Бога: «Дай тепер мені мудрість та знання». Але є мудрість вища від мудрості Соломона, і цю мудрість ви можете мати, якщо будете її прохати в Бога. Якщо ви будете знати Бога і любити Його. Ісус Христос сказав: «Просіть і буде вам дано, шукайте і знайдете, стукайте і відчинять вам...». Серце моє радіє, коли я бачу, що ви правильно відповідаєте на запитання і гарно поведетесь, але понад усе бажаю, щоб ви любили Бога і намагалися Йому догодити. Це ще краще, ніж мудрість Соломона.

Стаємо в коло, робимо плавні танцювальні рухи під час проспівування тексту:

Ми всі є Божа сім'я, Він з любов'ю створив весь наш світ.
Ось моя рука, подай руку свою, разом жити у мирі нам слід.
Ми всі Божа сім'я, Бог є з нами завжди,
Його славим ім'я на Землі я і ти.
Він дарує життя, щастя, радість та сміх,
Його щира любов зігриває нас всіх.
Хай живе радість в серцях, Божа милість і Божа любов,

Слово Господнє наше життя
Наповняє знову і знов.

http://emmanuel.org.ua/ll/kids/songGodsFamily_U.htm

Робота над тематичною розмальовкою. Доцільно використати розмальовки з видання «Розмалюй Біблію» К.Маккензі (ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія»).

Розробила Т. В. Оборіна

Розділ 3. Любов – найвища заповідь Христа

Заняття 11

Тема: Люби Господа Бога свого. Бог є любов

Мета: поглиблювати розуміння заповіді «Любити Господа Бога». Вчити не призивати Імення Боже та не згадувати Його Ім'я надаремно. Виховувати повагу до Господа Бога.

Матеріал: макети «скрижалей», ілюстрації з правил безпеки, вірш Галини Колесникової.

Словник: скрижалі, заповідь, даремно, праска, створіння.

Біблійний текст: Марка 12:30; Матвія 22, 36–40.

Хід заняття

Вихователь: Діти, ми вже знаємо, яка цікава книга – Біблія. Що в ній написано, які правила? Так, це Божі заповіді. Закон заповідей даний був людям на горі Синай через пророка Мойсея. В пустині на горі Синай Бог явив Свою присутність у вогні блискавок та в хмарах і голосом, подібним до грому, висловив Свій закон. Потім дав його, написаний на двох скрижалях – кам'яних дошках-таблицях – через Мойсея.

Дивимось ілюстрації або виготовлені макети – «скрижалі».

– Діти, пригадайте, для чого потрібні правила дорожнього руху? Що трапляється, якщо їх не виконувати? (Хаос на вулиці, аварії, травмування.)

Ми у своєму житті вивчаємо ще багато різних правил безпеки щодо того, як потрібно себе поводити в різних небезпечних ситуаціях, щоб зберегти собі здоров'я і навіть життя. Розкажіть, які ви знаєте правила безпечної поведінки? (Дивимось ілюстрації.)

Не відчиняти двері незнайомим людям. А то що може бути?
Без дозволу батьків не вживати ліки. Чому?
Не вмикати самим електричні прилади: праску, чайник тощо.
Не вмикати самим газову плиту.
Не брати голки, ножі, ножиці.

Але, діти, найперші і найважливіші правила були дані Богом. Бог турбується про людей, і одного разу він дав їм особливі правила. Ці правила називаються Заповідями Божими.

«Люби Господа, Бога свого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всім своїм розумом, і з цілої сили своєї! Це заповідь перша!»

Ми повинні всім серцем любити свого Господа, Творця, який дав нам життя, землю, – любити так, як ми любимо маму, тата. Якщо людина буде вірити в якогось іншого Бога, то вона не отримає Божих благословень, не буде Божою дитиною, не наслідує вічне життя.

Тому потрібно вірити в Єдиного Істинного Бога!

Мудра заповідь й проста:
Ти люби свого Творця.
Він – наш Батько,
Про нас дбає:
Вранці сонце посилає,
Щоб дітей Своїх зігріти,
Рясний дощик – щоб умити,
А веселку – звеселити.
І з любов'ю в небеса
Піднімаю очі я,
Бога єдиного, вічного, мудрого
Дуже люблю я!» (Т. Яременко)

Руханка

Бог великий все уміє, (Руки вгору.)
Він про всі створіння дбає, (Руки в сторони, повороти тулуба.)
Сонцем ніжно зігріває: (Руки до серця.)
Їжачка в густій траві, (Пальці віялом над головою, як голки їжачка.)
Що поважно йде собі; (Топати, піднімаючи коліна.)
І kota, що під віконцем, (Гладити уявного котика.)
Гріє теж ласкавим сонцем;
І маленьке зайченятко, (Стрибки на місці.)
Перелякане звірятко;
У болоті жабеня,
Що співає всім «ква-ква».
Там, де снігова країна, (Руки до тулуба, нахили вправо-вліво.)
Пам'ятає Бог пінгвіна,

І дідуся-бегемота
З африканського болота. (Руки імітують розкритий рот бегемота.)
Всіх, хто добрий, хто радіє, (Взятися за руки, посміхнутися один одному)
Боже сонечко зітріє.

Беремо в руки Біблію

«Не промовляй ім'я Господа твого даремно».

Буває часто так, що люди в різних дріб'язкових ситуаціях (коли в них щось падає або коли вони на щось чи на когось сердяться) вигукують «О Боже!», наче це звичайні слова на кшталт «Ох ти!» чи «Ура!». Такі вигуки є гріховними. До Божого імені потрібно виявляти благоговіння, повагу, а не вимовляти його тоді, коли ти при цьому не думаєш про Бога.

Друже милий, живи й знай:
Надарма не призивай
Ім'я Господа свого.
Вчись Отця ти поважати,
Марно слова не казати,
Святим ім'ям не клянись,
А з любов'ю помолись. (Т. Яременко)

– Сам Господь Ісус Христос назвав найважливіші правила для людини. Один чоловік спитав Його: «Яка заповідь найбільша в законі?» Він відповів: «Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією думкою своєю. Це найбільша й найперша заповідь. А друга однакова з нею: Люби свого ближнього, як самого себе. На двох оцих заповідях увесь Закон і Пророки стоять».

Руханка

Навчи мене, Спасителю, правдиво й чесно жити, (Руки вгору.)
Із ближніми ділитися і ворогів любити. (Обіймаємо сусіда справа, сусіда зліва.)
Навчи мене молитися, навчи добро творити, (Скласти долоні.)
Про тебе, любий Вчителю, всім людям говорити! (Руки в сторони.)
– Славить Бога кицька й пташка,
Славить квітка й камінець.
Чи ж тобі хвалити важко Того, хто усіх Творець?
Якщо ти з хвали Ісусу будеш день розпочинати,
То від тебе й хмари будуть разом з смутком утікати!

Звучить пісня «Твори добро» Слова В. Герасимюк, музика В. Петровського.

Робота під музику над тематичною розмальовкою.

(Доцільно використати розмальовки з видання «Розмалюй Біблію» К.Маккензі, ВВФ «Східноєвропейська гуманітарна місія».)

Розробила Т. І. Яременко

Заняття 12

Тема: «Люби ближнього, як самого себе»

Мета: пояснити значення слів «любити ближнього, як самого себе»; виховувати в дітей любов та повагу до оточуючих людей, родини; розвивати вміння поступатися; вчити не сваритися та не наполягати на своєму.

Матеріал: гарна квіточка, фланелеграф, ілюстрації до казок.

Словник: молитва, тварини, співчутливі.

Біблійний текст: Матвія 6:9–13; До ефесян 4:32.

Хід заняття

Вихователь: Мир вам, браття! Мир вам, друзі!

Мир хай буде у рідні,
У великій, славній, дружній,
Що зібралася в ці дні.
Ми – найменші християни,
Поклоняємось Христу.
За любов, що є між нами,
Дуже вдячні ми Йому.
За погожу, теплу днину,
За єднання у цей час,
Дякуємо, Спасе, щиро,
Що живеш Ти поміж нас (Автор невідомий).

– Доброго ранку, діти! Бог нам сьогодні дарує новий день. Подякуємо Йому!

(Діти по черзі дякують Богу за маму, за тата, за сонечко тощо.)

– Кожного ранку ми зустрічаємось з Богом у молитві.

(Кажемо з дітьми «Отче наш».)

«Отче наш, що еси на небесах! Нехай святиться Ім'я Твоє, нехай прийде Царство Твоє, нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. Хліба нашого насущного дай нам сьогодні. І прости нам довги наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим. І не введи нас у випробовування, але визволи нас від лукавого. Бо Твоє є царство, і сила, і слава навіки. Амінь».

Гра «Будемо знайомі»

Вихователь: Візьмемось всі за руки та пограємо в гру.

У мене є гарна квіточка, ми будемо передавати її один одному та розповідати про себе. Я починаю. Мене звати (ім'я та по-батькові), я вихователь і дуже люблю дітей.

А як звати тебе? Що ти любиш? (Відповіді.) Ось ми й познайомились. Сідайте, будь ласка.

Фланелеграф, викладені картинки (Ісус, діти)

– Подивіться на фланелеграф. Кого ви бачите? (Відповіді.) Ісус Христос. Хто до нього прийшов? (Відповіді.) Ісус сказав: «Пустіть дітей приходити до мене, бо їх є Царство небесне». Послухайте, діти, будь ласка, пісню «Прийдіть, діти, до Ісуса».

– Чи хочете ви зустрітись з Ісусом? А хто такий Ісус? (Син Божий.)

– А хто такий Бог? (Бог – це любов.)

– Що ще ви знаєте про Бога? Бог – це наш небесний Отець. Він створив 1) нашу землю; 2) повітря, яким ми дихаємо; 3) місяць, сонце та зірки; 4) Бог створив моря та океани, заселив їх рибами та морськими тваринами; 5) на землі Він створив різні дерева та квіти, заселив землю різними тваринами; 6) Бог створив і нас – людей. Першими людьми були Адам і Єва.) Бог наповнив серця людей любов'ю. (Педагог бере до рук Біблію.)

– В нас є мудра книга, яку ми любимо читати. Як вона називається? (Біблія.) Читаючи її, ми дізнаємося, що наш прекрасний світ створив хто? (Бог.)

– А ще Бог для людей дав правила, за якими треба жити на землі. Як вони називаються? (Заповіді.) Ось ми бачимо, як Ісус Христос навчав людей.

Найголовніші заповіді: 1) Люби Господа Бога свого всім серцем своїм (повторюємо). Чи любите ви Бога? (Відповіді.)

2) Люби ближнього свого, як самого себе. (Повторюємо.)

– Всі ми любимо себе. Ми себе не ображаємо, не робимо собі боляче, не говоримо собі поганих слів. Так? Так само треба ставитись і до інших людей, любити ближніх, як самих себе, робити іншим добро, допомагати їм.

У казці «Рукавичка» всі звірята дружні. У казці «Ріпка» всі допомагають одне одному.

А у казці «Котик та півник» котик рятував свого друга від лисиці. У казці «Трое поросят» Наф-Наф пробачив Нуф-Нуфа та Ніф-Ніфа і врятував їх від вовка.

Треба всім жити дружно. Допомогати одне одному, любити одне одного.

Гра «Я люблю тебе»

Вихователь: Станемо у коло. Скажемо одне одному: «Я люблю тебе». (Передаємо одне одному сердечко.)

Чи приємно вам чути ці слова? Коли люди говорять гарні слова, то це завжди приємно та добре. А від поганих слів люди інколи гірко плачуть.

Є таке прислів'я: «Добре слово краще за цукор та мед».

Чи любите ви цукор та мед? А добрі слова – це ще краще за всі солодощі.

В Біблії написано: «А ви один до одного будьте ласкаві. Співчутливі, прощаючи один одному, як і Бог у Христі простив вам».

Коли люди ввічливі, ласкаві й люблять одне одного, то це приємно Богові.

Гра «Чарівні слова»

Пограємо у гру «Чарівні слова» (Дякую, будь ласка, вибач, доброго дня, на добраніч тощо.)

Гра «Дім любові» (хороводна)

У нашому домі всі живуть в любові.

Ти до мене посміхнись, у таночку звеселись, обнімімося!

Любіть своїх ближніх, не кривдіть нікого,

З любов'ю у серці до неба дорога.

«Любов'ю живіть всі», – Господь нас навчає,

В єдиній родині любов нас єднає.

Вихователь: Я хочу всім вам побажати жити в мирі та злагоді й любити один одного, як заповідав нам Господь Бог.

Розробила Т. І. Яременко

Заняття 13

Тема: Піклування про близьких

Мета: пояснити значення слів «моральне добро», «матеріальне добро». Вчити дітей розуміти важливість дбайливого ставлення до батьків та близьких людей. Виховувати вміння прощати, любити, бажання допомагати, бути вдячними.

Матеріал: ілюстрації (пташки з пташенятами), м'яч, оповідання В. Сухомлинського «Намісто з чотирма променями», ілюстрації.

Словник: лелеки, піклуватися, моральне і матеріальне.

Біблійний текст: До филип'ян 2:4.

Зміст заняття: <http://metodportal.com/node/76204>

Розробила В. Є. Сучок

Заняття 14

Тема: Скажи людині: «Здрастуйте!»

Мета: формувати у дітей навички використання українських етикетних формул (вітання, звертання, прощання, подяка). Навчити використовувати християнські вітання. Виховувати у малюків справедливість, ввічливість, повагу, готовність прийти на допомогу.

Матеріал: Дитяча Біблія, пісенька «Зернятко».

Біблійний текст: До ефесян 4:32.

Зміст заняття: <http://metodportal.com/node/76206>

Розробила Т. І. Яременко

Розділ 4. Моральні закони Святого Письма

Заняття 15

Тема: Заповідь Божа «Шанування батьків»

Мета: ознайомити дітей із заповідями Божими. Нагадати про заповідь шанування батьків. Показати, що дотримання цієї заповіді має обітницю довголіття. Виховувати повагу та любов до батьків

Матеріал: вірш «Родина» Я. Паладій, ілюстрації (сім'я), оповідання В. Сухомлинського «Іменинний обід», ілюстрації, серце-іграшка.

Словник: шануй, повага.

Біблійний текст: Вихід 20:12; Матвія 15:4; Левит 19:32.

Хід заняття

Вихователь: Діти, сьогодні ми з вами поговоримо про тих людей, що дуже вас люблять, постійно дбають про вас, і яких ви теж любите.

– Хто це?

– Правильно, це ваші батьки, ваша родина. Ось послухайте вірш:

Як мені вас не любити,
Рідний батьку, нене!
Та ж ви мене згодували
І дбали про мене.
Батько розуму навчає,
Мати приголубить,
Ніхто мене так на світі,
Як вони не любить.
Дай же, Боже, щоб я виріс,
В школі гарно вчився,
Щоб я батькові і неньці
Добре відплатився.

– А що таке «сім'я»? Сім'я – це найрідніші на світі люди, які люблять одне одного, шанують: мамо, тато, братик, сестричка, бабуся, дідусь. Батьки подарували вам життя, вони завжди вислухають вас, зрозуміють, простять.

– Розкажіть, як ви ставитеся до своєї матері? Тата? Бабусі? Дідуся?

– Чому діти повинні слухатися батьків?

– Діти повинні бути слухняними батькам у всьому, бо слухняні, привітні, добросердечні діти – це втіха та гордість для батьків. Ісус Христос, коли був на землі, любив дітей, благословляв і ставив за приклад дорослим. Але не всі діти слухняні. Мати каже вам вставати, вмиватися – а ви наче не чуєте. Батьки кажуть не лазити по деревах – знову не слухаєтесь. А уявіть собі, що батьки зникли. Хто буде вам купувати одяг, іграшки, готувати їсти, хвалити за успіхи? Ви ще маленькі, не можете працювати, щоб платити за продукти. Коли когось із рідних довго не буває вдома, нам стає сумно, ми нудьгуємо за ними. А багато дітей не мають батьків, рідних і виховуються в дитячих будинках. Давайте подякуємо Богу, що в нас є мами й тата, бабусі й дідусі.

Пісенька з рухами «Я щасливий»

Тато й мама в кожний час
Завжди турбуються про нас –
Я щасливий!
З любов'ю їжу подають
І новий одяг нам дають,
Ласкаво в ліжечко кладуть –
Я щасливий!
Про мене дбає добрий Бог
Він захищає від тривоги –
Я щасливий!
В країні вічній, неземній
Господь по милості Своїй
Для мене дім дарує Свій –
Я щасливий!

– Батьків, малята, неможливо вибрати – Бог обирає їх для нас. Ми повинні з повагою ставитись до них – цим ми виказуємо повагу до самого Бога.

Прослуховування оповідання В. Сухомлинського «Іменинний обід»

У Ніни велика сім'я: мати, батько, дві сестри й бабуся. Ніна найменша: їй восьмий рік. Бабуся – найстарша: їй вісімдесят два роки. У бабусі тремтять руки. Несе ложку бабуся – ложка дрижить, крапельки падають на стіл.

Скоро у Ніни день народження. Мама сказала, що на її іменини буде святковий обід. На обід Ніна хай запросить подруг.

Ось настав цей день. Мама застеляє стіл білою скатертиною. Ніна подумала: це і бабуся за стіл сяде. А в неї ж руки тремтять.

Ніна тихенько сказала мамі:

– Мамо, хай бабуся сьогодні за стіл не сідає.

– Чому? – здивувалась мама.

– В неї руки тремтять. Крапає на стіл.

Мама зблідла. Не сказавши жодного слова, вона зняла зі столу білу скатертину і сховала її в шафу. Довго сиділа мовчки, потім сказала:

– У нас сьогодні бабуся хвора. Тому іменинного обіду не буде. Поздоровляю тебе, Ніно, з днем народження. Мое тобі побажання: будь справжньою людиною.

Питання до дітей

Розкажіть про Нінину сім'ю.

Чому Ніна не захотіла, щоб бабуся була присутня на святковому обіді?

Чи згодні ви з Ніниною мамою? Чому?

Як би ви вчинили на місці Ніни?

Чи поважаєте ви своїх близьких?

Якими повинні бути ви, діти, щоб вас поважали дорослі?

У Біблії написано: «Шануй свого батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі!». «Перед лицем сивизни встань, і вшануй лице старого, і будеш боятися Бога свого. Я Господь!». За пошану до батьків Господь обіцяє добро, благополуччя.

Гра «Повага»

Діти стають у коло, вихователь в середині з серцем-іграшкою. Вихователь дає по черзі дітям серце і питає, за що вони поважають маму, тата, братиків, сестричок, бабусю, дідуса, друзів тощо.

Вихователь: Послухайте ще вірш.

Ліси виростають родинами в горах, чайки відлітають у вирій гуртами,

Родинами плавають риби у морі, хмари гуртами летять над містами.

І десь астронавт у безмежнім просторі,

І десь мореплавець у чорну годину,

І сивий дідусь у самотньому горі, –

Усі вони мріють про рідну родину.

Ста друзів не стане у справжньому горі,

Заваляться плани, мільйони й палати.

Та сяйвом рятунку в життєвому морі

Завжди для нас будуть родина і мати.

– У Біблії написано: «Шануй батька та матір». Запам'ятаймо ці слова на все життя. Любіть своїх батьків, слухайтеся, допомагайте їм.

Розробила О. М. Біда

Заняття 16

Тема: Заповідь «Не заздри і не бажай чужого»

Мета: ознайомити дітей із заповідями Божими як джерелом моральних правил життя, отриманих через Мойсея на скрижалях; презентувати заповіді «Не говорити неправди», «Не заздрити»; виховувати чесність, правдивість, відкритість, поважати чужу власність, радіти за інших, вміння прощати; вчити використовувати знання Божих заповідей у житті.

Матеріал: фланелеграф, фігурки Ісуса, дітей, дитяча Біблія з малюнками, оповідання М.Д. Онисько «Ложка».

Словник: скрижалі, заповіді, заздрість, неправда.

Біблійний текст: Марка 10:14; Вихід 20:17.

Хід заняття

Вихователь: Діти, давайте розглянемо ці малюнки у Біблії: ось Ісус Христос та люди, що прийшли до нього. Він любив дітей і, хоча був дуже зайнятий (а Він лікував людей, вчив, допомагав їм), Ісус знаходив для них час. У Біблії написані Його слова: «Пустіть діток до Мене приходити, і не бороніть їм, бо таких Царство Боже!» (Мр. 10:14). Звернення людини до Бога називається молитвою. «І Він їх пригорнув, і поблагословив, на них руки поклавши». І ви можете звернутися до Ісуса Христа з подякою чи з проханням. Господь почує вас і допоможе.

– Що робив Ісус Христос, коли Він ходив по землі, розмовляв з людьми? Звідки ми знаємо, що Він любив дітей? Що Він сказав про діток? Як ми можемо звернутися до Ісуса Христа?

– Ось, послухайте, будь ласка, вірш:

Боже мій Всевишній, все в Твоїх руках.
Сонечко сміється в синіх небесах.
Бачиш все і чуєш, нас прощаєш знов,
Щедро всім даруєш Ти Своєю любов.
Я твоє створіння, ангельське, земне.
Милістю своєю огорни мене!
Розкажи, як жити, шлях мій освіти,
Я ж такий маленький, будь зі мною Ти...

– А ще у Біблії написано: «Діточки, – любимо не словом, ані язиком, але ділом та правдою!» Ділом та правдою! Діти, якими ділами ви можете показати свою любов? Так, слухатися, допомагати, вчитись...

– Пригадаймо, діти, на чому були записані правила для людей – заповіді Божі? Подивимось: це скрижалі (Повторимо.)

Заповідь 9: «Не свідкуй неправдиво на свого ближнього!»

«Всяка неправда є гріх», – написано у Біблії. І якщо ти, знаючи правду, говориш про когось неправду, вона все одно коли-небудь впливе, і тоді тобі буде дуже соромно і незручно. Господь сказав: «Недобре звинувачувати того, хто правий і бити чесних за правду...». «Той, хто виправдовує нечесного, і той, хто звинувачує праведного, – обидва мерзенні перед Богом». Ісус Христос навчав: «...бо яким судом судити будете, таким же осудять і вас.» (Мт. 7:2).

Господь навчає нас не йти на зло за більшістю і не відхилятися від істини; судити миролюбно і по правді; шукати правду, щоб бути живими і отримувати у спадщину землю.

Руханка

Брехня очі опускає, (Нахилити голову вперед.)
Від брехні щока палає. (Руки до щічок.)
Буду правду я казати (Руки в боки, повороти тулуба вправо-вліво.)
І не буду пліткувати! (Закрити ротик руками.)

Заповідь 10: «Не жадай...»

«Не жадай дому ближнього свого, не жадай жони ближнього свого, ані раба його, ані невольниці його, ані вола його, ані осла його, ані всього, що ближнього твого!» – сказав Бог у заповідях людям.

Заздрість – це дуже небезпечно і недобре почуття. Через заздрість, як ми читаємо в Біблії, Каїн вбив свого брата Авеля; через неї фарисеї і священники бажали смерті Ісуса, через заздрість відбувається багато крадіжок та вбивств. Також пригадаймо історію про Йосипа. Біблія нам розповідає про те, що Йосип був улюбленцем свого батька, Бог був із ним. Брати ж його заздрили йому. Через це продали Йосипа в рабство до Єгипту. Але згодом Бог повернув Йосипу добро.

Руханка

За все, що маєш, вдячним будь, (Руки вперед і до серця.)
Про чорну заздрість ти забудь. (Заперечувальні рухи руками.)
Не заздри! Не бажай чужого, (Повороти тулуба в сторони, руки на пояс.)
Великий гріх це перед Богом. (Руки вгору.)

Будь задоволений тим, що в тебе є, і Боже благословення завжди буде на тобі!

Прослуховування оповідання «Ложка»

«У цей вечір Люся ніяк не могла заснути. Вона часто розплющувала очі і дивилася через вікно на кінчик місяця, який виглядав з-за хмарки.

– Нічого виглядати! – шепотіла Люся. – Все одно ти нічого не знаєш! І ти, годиннику, тікай не тікай, теж нічого не знаєш! І нічого нікому не скажете! І Мурка нічого не скаже, мама подумає, що це Мурка з'їла половину торта – я навмисне залишила дверцята буфету відкритими...

Торт був такий смачний і солодкий, що я не змогла утриматися! Мені дуже соромно, що я так зробила, але тепер нічого уже не вдієш!

Почувши шепіт і схлипування маленької донечки, мама ввійшла в кімнату, схилилася. Люся обійняла маму за шию і все-все розповіла.

– Я це знала, – посміхнулася мама.

– Хіба ти не подумала, що це зробила Мурка?

– Ну що ти, Мурка ніколи не лишила б поруч вимазану ложку.

Питання до дітей:

Перед якою спокусою не встояла Люся?

Як мама дізналася про те, що Люся їла торт?

Як би ви вчинили на місці Люсі?

Для чого потрібна людині совість?

Прислів'я

Залізо іржа з'їдає, а заздрий від заздроців помирає.

Заздрий від чужого щастя сохне.

Заздрість здоров'я їсть.

Робота над тематичною розмальовкою. Доцільно використати розмальовки з видання «Розмалюй Біблію» К.Маккензі, ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія».

Розробила Т. І. Яременко

Заняття 17

Тема: День для служіння Богові

Мета: пояснити значення заповіді про святкування неділі. Закріпити поняття «свято», «будень»; навчити поважати свята та традиції інших народів; дати уявлення про те, що у неділю слід піклуватися про свою душу та уникати щоденної роботи.

Матеріал: календарі, вірші «Дні тижня» М. Вересюк, «Воскресіння» Зоряни Живки, «Слава Богу» Мирослави Приходько.

Словник: тиждень, будень, понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця, субота, неділя.

Біблійний текст: Вихід 20:8–11.

Хід заняття

Вихователь: Діти, подивіться, що це у мене? (Один календар або декілька різних.) Так, це календар, який допомагає нам знати, який сьогодні день. Ось, послухайте.

Дні тижня

Днів у тижні рівно сім.
Це давно відомо всім.
Кожний свою назву має,
Один одного міняє.
Споконвіку так ведеться,
Перший – Понеділком зветься!
Кажуть, що цей день важкий!
І чому це він такий?
Другий день Вівторком звати,
А за ним, потрібно знати,
Третій день одразу йде,
Він нам Середу веде.
День четвертий в нас – Четвер,
Пам'ятаймо відтепер.
П'ятий – П'ятницею звать
І її зазвичай ждуть,
Бо попереду чекають
Дні, коли відпочивають.
Шостий день у нас – Субота,
Та ще хатня є робота.
Тому треба помагати
Батькам в хаті все прибрати,
На городі і в саду

Все привести до ладу.
Сьомий день у нас – Неділя.
День святковий, день дозвілля.
Йдуть до церкви і гуляють,
Всі в цей день відпочивають!

– Діти, ви знаєте, як називаються дні тижня, так? У тижні 7 днів (понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця, субота, неділя). Перші п'ять днів – це робочі дні, «будень» (повторимо). В ці дні дорослі працюють, діти ходять у дитячий садок або навчаються в школі. Останні два дні (субота та неділя) – це вихідні дні, в ці дні більшість людей відпочивають, роблять хатні справи. Діти, подивіться, ось календар. Яким кольором виділені усі неділі? Так, червоним.

Понеділок – день після неділі (дня, коли немає діла).
Вівторок – другий день.
Середа – середина тижня.
Четвер – четвертий день тижня.
П'ятниця – п'ятий день тижня.
Субота – від єврейського слова «шаббат» – відпочинок, кінець справ.

У всіх слов'янських мовах, крім російської, неділя – день, коли немає діла. В Італії це «доменіка» – день Господній. У російській мові неділя отримала свою назву на честь чудесного воскресіння Ісуса Христа – «воскресенье». Це свято, (повторимо), святковий день, коли людина у церкві або там, де може, дякує Богу за те, що має, за Його любов. У цей день добре насолодитися красою природи, бачачи створений Богом світ.

Сонце сяє у ясній блакиті,
Теплим променем цілує світ увесь.
І серця для радості відкриті:
Знайте, люди, що Христос Воскрес!
Він воскрес! Нам явилось спасіння,
Що чекали його всі століття!
Ми для Бога відкуплені діти!
Поклонітесь Христа воскресінню!

– Давайте повторимо ще раз дні тижня і пограємо.

Руханка

Вранці ми із добрим ділом (Крокуємо.)
Привітали... (Понеділок, кажемо назву разом.)
Ніченька минула скоро руки складені під щічкою, погойдуємось на п'ятках
Трудовий іде... (Вівторок, кажемо назву разом.)
Спритна, вміла, молода (Руки в боки, повороти тулуба вправо-вліво.)
Вже настала... (Середа, кажемо назву разом.)
Йде четвертий день тепер, (Крокуємо.)
Називається... (Четвер, кажемо назву разом.)
Діло добре ладиться (Плескаємо в долоні.)
Як настала... (П'ятниця, кажемо назву разом.)
Вдома скрізь кипить робота (Імітуємо прання)
Як почався день... (Субота, кажемо назву разом.)
А субота з хлібом-сіллю («Печемо хлібчик».)
Привела сестру... (Неділю, кажемо назву разом.)

Гра «Будьте уважними»

Педагог називає різні слова, у тому числі й дні тижня. Якщо діти чують назву дня тижня, то повинні плеснути в долоні (лисиця, хліб, вівторок, середа, книга, неділя, шорти, велосипед тощо).

– У Біблії написано про створення Богом світу. Давайте послухаємо. (Дивимось ілюстрації, великі картки з цифрами або презентацію.)

Над прірвою, покритою мороком, у якій все було перемішано: земля, вода, вогонь і повітря, носився Животворящий Дух Господа, з волі якого вся ця похмура безодня за шість днів перетворилася на прекрасний світ за всесильним словом всемогутнього Творця: «Так буде!» У перший день з'явилося світло. У другий – розпростерлася твердь небесна. У третій – відділилися води від землі. З'явилися моря й річки, з'явилася суша і покрилася рослинами. У четвертий день творіння небесна твердь прикрасилася сонцем, місяцем і зірками. У п'ятий день у водах з'явилися риби, а в повітрі – птахи. У шостий день суходіл населився різними тваринами, і були створені дві перші людини – Адам і Єва. Прекрасний був первозданий світ!

Закінчивши творіння, Господь став відпочивати від усіх своїх трудів на сьомий день, благословивши і освятивши його. Цим самим Творець вказав людині, щоб вона, після шестиденних трудів своїх, присвячувала день свого відпочинку і спокою прославлінню і служінню Богу.

«Пам'ятай день суботній, щоб святити його!»

Шість день працею і роби всю працю свою, а день сьомий субота для Господа, Бога твого: не роби жодної праці ти й син твій, та дочка твоя, раб твій та невольниця твоя, і худоба твоя, і прихोцько твій, що в брамах твоїх.

Бо шість день творив Господь небо та землю, море та все, що в них, а дня сьомого спочив, тому поблагословив Господь день суботній і освятив його».

Слава Тобі, Боже, за батьків і друзів,
За биття їх рідних, лагідних сердець.
За надію, віру, за Христа Ісуса,
Слава, Тобі, Боже, Всесвіту Творець!
Слава Тобі, Боже, за слова молитви,
За чудовий ранок, за недільний день!
Славлять Тебе, Боже, всі дорослі й діти.
Це Тобі віночок радісних пісень.

Слухаємо пісню (Гурт «Великодні зернятка», пісня «Тобі, о Боже») Розмальовуємо підготовлені тематичні розмальовки-календарики для подарунка рідним. Доцільно використати розмальовки «Розмалюй Біблію» К. Маккензі, ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія».

https://mp3ix.net/song/124880139/Velikodn_zernyatka_Lyublyu_cej_svt/

Розробила Т. В. Оборіна

Заняття 18

Тема: Турбота про друзів. Друг пізнається в біді

Мета: пояснити, що дружні стосунки слід підтримувати турботою; нагадати, що дружба завжди є безкорислива; виховувати у дітей доброту, чуйність, любов до ближнього на прикладі біблійних історій.

Матеріал: Дитяча Біблія, оповідання В. Сухомлинського «Покинуте кошеня», іграшкове поросятко, кошеня. Ілюстрації.

Словник: покинуте, правдивий, ворог, мирилка.

Біблійний текст: Приповісті 17:17.

Хід заняття

Вихователь: Діти, чи є у вас друзі? Кого, на вашу думку, можна назвати другом?

Прослуховування вірша «Друг – це людина, якій ви довіряєте»

Та, яку любиш. Якій допомагаєш.
Друг, він не буде тобі дорікати,
Раптом тебе не почне ображати.
Друг не покине ніколи в біді,
Стане підтримкою всюди й завжди.
Друг не обмане і не підведе.
Друг – це такий, хто тебе поважає,
Той, хто тобі лише добре бажає,
Друг – допомога, підтримка в житті.
Хоч вірного друга і складно знайти. (Марина Галацина)

Діти, подивіться, ось Біблія, книга, де написано Боже Слово. Ісус Христос казав, що Його учні – це Його друзі. Велика честь і велика радість бути другом Самого Господа. Спілкуючись із Ним, із тим, хто Його любить, ми ставатимемо дедалі більш схожими на нашого Вчителя.

У Біблії написано: «Правдивий друг любить за всякого часу, в неволі ж він робиться братом».

Чуєте, діти, правдивий друг – хто це? Той, хто не каже неправди. Одна з Божих заповідей – «не свідкуй неправдиво на свого ближнього». Це означає, що не можна брехати.

Гра «Обери правдиву відповідь»

Вихователь: Давайте пограємо в гру, оберемо правдиву відповідь.

- Людина має три руки?
- Черепаха має біле хутро?
- У слона є два вуха?
- Ведмеді вміють літати?
- У крокодила є гострі зуби?
- На березі ростуть яблука?
- Риба вміє розмовляти?
- Сніг падає влітку?
- Корови дають молоко?
- Людина має крила?
- Молодці, діти, ви обрали вірні відповіді, сказали правду – це добре! Послухайте вірш:

Якщо скажеш, хто твій друг, я скажу хто ти.
Швидше роздивись навкруг, друга ти назви.
Може сотні у житті друзів ти придбав,
Подружок, товаришів – ти не рахував.

Якщо серце від гріха Бог омив твоє
Кров`ю Господа Христа – Друг у тебе є.
Якщо заповіді знаєш, любиш, бережеш,
То Ісуса своїм Другом впевнено назвеш.
Коли правду любиш ти і не боягуз,
Не приймаєш гріх, сварки, то твій друг – Ісус.
Коли з Богом дружиш ти, зможеш світ любити,
Й друзям всім допомогти із Христом дружити. (Олена Горбова)

Вихователь використовує іграшкове поросля Чуню, розповідає про нього історію. Від вередуна й забіяки Чуні пішли друзі: Котик та Собачка. Чуня дуже скучив за ними і кличе своїх друзів:

– Друзі милі, друзі вірні, ви мені допоможіть.
Я не буду більше битись,
Вибачте мені й простіть!

– Чому друзі покинули Чуню? (Він бився.)

– Як ви гадаєте, чи повернуться друзі до Чуні? (Повернуться, бо він попросив пробачення і пообіцяв, що більше ніколи не буде битися.)

– Як би ви вчинили на місці Котика і Собачки?

– Діти, в Біблії написано: «Правдивий друг любить за всякого часу». Це означає, що справжній друг пробачає другові, якщо той навіть зачинив перед ним двері.

Вихователь пропонує дітям вивчити мирилочку. Стаємо в коло. Робимо рухи під час промовляння (загальнорозвиваючі вправи).

Мирилка

Ти не плач, не плач, не плач.
І за все мені пробач.
Прошу я тебе, не сердься,
Бо ж у тебе добре серце.
Будемо завжди любитись,
Щоб ніколи не сваритись!
Ти – не ворог, я – не ворог.
Нам сваритись просто сором.
Помирились, помирились,
Щоб ніколи не сварились. (В. Паронова)

Прослуховування оповідання

– Діти, сідайте на килимок, послухайте цікаве **оповідання**. (Біля себе педагог ставить іграшкового котика).

«Хтось виніс з хати маленьке сіре кошенятко і пустив його на дорогу. Сидить кошеня та й нявчить, бо хоче додому, до матусі. Проходять люди, дивляться на кошеня. Хто сумно киває головою, а хто сміється. Хто жаліє: бідне кошенятко, та йде далі.

Настав вечір. Зайшло сонце. Страшно стало кошенятку. Притулилось до куца й сидить – тремтить. Поверталася зі школи маленька Наталочка. Чує – нявчить кошеня. Вона не сказала ні слова, а взяла кошеня і понесла додому. Пригорнулося кошенятко до дівчинки. Замуркотіло. Раде-радісіньке. І забрала Наталочка кошенятко додому, щоб зігріти та нагодувати. Яка хороша, добра дівчинка Наталочка».

Будемо добрими, лагідними до всіх Божих творінь, бо так вчить Господь.

Я всміхаюсь сонечку:
– Здрастуй, золоте!
Я всміхаюсь квітоньці:
– Хай вона цвіте!
Я всміхаюсь дощику:
– Лийся, мов з відра!
Друзям усміхаюся
Зичу їм добра! (М. Познанська).

Робота під музику над тематичною розмальовкою

Звучить пісня «Будь природі другом» на слова А. Камінчука, муз. В. Петровського.
Доцільно використати розмальовки з видання «Розмалюй Біблію» К. Маккензі, ВБФ
«Східноєвропейська гуманітарна місія».

Розробила В. Є. Сучок

Розділ 5. Моральні чесноти у старозавітних образах

Заняття 19

Тема: Послух та впертість. Ной та Йона

Мета: показати наслідки послуху та впертості на прикладі біблійної історії про Йону; пояснити, що Бог негативно ставиться до непослуху і впертості; показати наслідки послуху на прикладі біблійної історії про Ноя; формувати якості слухняності та лагідності.

Словник: ной, ковчег, «кожної тварі по парі», назви тварин, Йона, Ніневія.

Біблійний текст: Йона 2; Буття 6:8–21.

Хід заняття

Вихователь демонструє ілюстрацію «Йона» та читає історію про нього з дитячої Біблії.

– Що Бог сказав зробити Йоні? – Йти у Ніневію. Навіщо він мав туди піти? – Щоб сказати, що жителі Ніневії не виконують правил Бога.

І тому що з ними може статися? – Вони можуть загинути?

Що зробив Йона? – Сів на корабель, щоб утекти в інше місто.

Що сталось на морі з кораблем? – Він потрапив у шторм (бурю).

Що людям довелось зробити, щоб буря вщухла? – Кинути Йону в море.

Йона потонув? – І призначив Господь велику рибу, щоб вона проковтнула Йону. І був Йона всередині цієї риби три дні та три ночі.

Що робив Йона? – Молився Богу і просив пробачення.

Коли Господь пробачив Йону, що Він наказав зробити рибі? – Виплюнути Йону на сушу.

Вихователь: Коли Йона опинився на суходолі, він виконав те, що сказав йому Господь. Він пішов у Ніневію і попередив людей про загрозу. Бачите, дітки, Бог дуже терплячий. Він хоче, щоб ми були слухняними і робили добрі вчинки. А коли ми не слухаємось, Богу дуже неприємно. Він може нас зупинити навіть за допомогою тварини. Але Господь радий пробачити, коли людина просить пробачення і стає слухняною.

Гра «Погано-добре»

Діти стають у коло. Вихователь всередині з м'ячем, по черзі кидає його дітям та говорить, наприклад: «Добре посміхатись?» Дитина відповідає: «Добре», – і повертає м'яч. Вихователь кидає м'яч іншій дитині і питає: «А сваритись?» Дитина відповідає: «Погано» тощо.

Вихователь: Добре. Сідайте на свої місця. Сподобалась вам гра? Дуже добре, що ви знаєте, що таке «добре», і що таке «погано». Я вважаю, тепер ви будете робити тільки добро. Послухайте, будь ласка, вірш Ольги Шармазанашвілі «Благословення».

– Хай буде Господь попереду тебе,
І вірним шляхом веде на небо,
Нехай Він буде поруч з тобою,
Охороняє Своєю рукою.
Позаду тебе хай Бог прямує,
Хай ворогів Його око пильнує,
Нехай у серці твоїм живе,
Від лиха й горя хай береже.
Навколо тебе хай буде завжди
Серед випробувань та біди,
Хай буде Бог завжди над тобою
Надійною скелею, муром, стіною.

– Ми повинні пам'ятати, що впертими та неслухняними бути погано. А слухняних Бог благословляє та дає їм Свою нагороду. А впертість і непослух, навпаки, дуже Його засмучують. То давайте будемо слухняними!

Робота з фланелеграфом

Вихователь: Послухайте, будь ласка, іншу біблійну історію про слухняного чоловіка Ноя.

(Вихователь читає історію про Ноя з Дитячої Біблії та разом з дітьми викладає на фланелеграфі героїв історії. Діти називають тварин.)

Обговорення розповіді:

- Яким був Ной перед Богом? – слухняним.
- Що Бог сказав побудувати Ною? Що це таке? – Ковчег? Так, великий корабель.
- Для кого Ной мав зробити ковчег? – Для родини Ноя та для тварин, птахів тощо.
- Як Ною треба було відбирати тварин? – кожної тварі по парі.
- Твар у Біблії – жива істота, тварина.
- Ной був слухняним, як того хотів Господь. А ви слухаетесь Бога?

Руханка

Великий наш Бог, (Руки вгору.)
Він – сила моя, (Зігнути руки, лікті в сторони, напружити м'язи.)
Неможливого в Нього нема. (Розвести руки в сторони.)
Всі гори – робота Його, (Руки над головою, як дах.)
Зірки ясні Він створив, (Розкривати пальці як промінці.)
Воду в річки напустив. (Нахил, хвилясті рухи руками.)
Великий Бог – Творець усього
над нами сонце засвітив.
Ти автор неба голубого,

моря безкраї Ти створив.
І гори ті, що підпирають
такі високі небеса,
і всі птахи, що там літають.
Це все Твоя, Твоя краса!
Великий Бог, ти навіть дбаєш
про всіх мурах і всіх рослин.
Думки людей усіх читаєш.
Ти – Всемогутній Бог один.
Молитви слухаєш охоче
і всім бажаєш допомогти.
Коли хто буде з Тобою хоче, то завжди поруч будеш Ти! (Юрій Задерій)

– Дітки, ви почули в цьому віршику, який Бог великий. Він про все і про всіх піклується, дбає, хоче, щоб людям було добре і щоб вони Його славили.

Робота під музику над тематичною розмальовкою

Звучить пісня «Колоски» на слова С. Загорулька, муз. В. Петровського. Доцільно використати розмальовки з видання «Розмалюй Біблію» К. Маккензі, ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія».

Розробила О. М. Біда

Заняття 20

Тема: Працелюбність і турботливість

Давид піклується про свої отари

(Варіант 1)

Мета: показати на прикладі біблійної історії про Давида-пастушка моральні чесноти: працелюбність та турботливість; навести приклади Божої турботи про світ; виховувати вдячність Богові за піклування.

Матеріал: Дитяча Біблія, іграшковий зайчик, ілюстрації, тематична презентація.

Словник: филистимляни, Голіаф, арфа, псалми.

Біблійний текст: Псалми 22:1–3; Івана 14:27; Псалми 90:11.

Хід заняття

Вихователь: Діти, подивіться, в мене хтось є – це маленький зайчик. Він хоче заховатися. Але чому? Він когось боїться? (Відповіді.) А ви чогось боїтеся? Ось зайчик зараз піде до кожного з вас у руки та послухає, чого ви боїтеся. Скажіть йому (Іграшка йде по колу, діти називають неприємні речі, яких вони бояться.) А тепер зайчик послухає разом з нами про маленького сміливого хлопчика. Ми дізнаємося, де ж знайти сміливість.

– Діти, подивіться, що в мене за книга? Так, це Біблія, Боже Слово. Давайте послухаємо цікаву історію (дивимось ілюстрації або презентацію).

– Жив колись один хлопчик, звали його Давид. Він був працелюбний, пас овечок свого батька, турбувався про них. Він навчився захищати овечок: якщо ведмідь або лев хотіли напасти на них, Давид влучно відганяв їх камінчиками. А вечорами Давид вчився грати на арфі. У піснях він дякував Богові, який оберігав його весь день і допомагав стерегти овечок.

Одного разу филистимляни зібрали свої війська проти ізраїльського народу. Ізраїльтяни під проводом царя Саула теж приготувалися до війни. Троє старших братів Давида пішли з військами Саула. По деякому часі батько послав Давида в ізраїльський стан віднести хліб для братів і дізнатися про їхні потреби і про здоров'я.

Коли Давид прийшов до ізраїльських військ, то він, пробравшись до братів, раптом побачив величезного на зріст филистимлянина на ім'я Голіаф, одягненого в мідну броню, шолом. Велетень тримав величезні спис і щит. Однак ніхто з ізраїльського табору не наважувався вийти битися з Голіафом, боячись і жахаючись його виду.

Давид, почувши таке, підійшов до царя Саула з проханням дозволити йому битися з Голіафом. Саул сказав йому: «Ти ще малий, а він вояк». Але Давид розповів Саулу, як Бог допомагав йому в боротьбі з левами і ведмедами, коли він пас овець. Тоді Саул дозволив йому вийти на бій.

Голіаф, побачивши Давида, став сміятися з нього. Давид сказав йому: «Ти йдеш на мене з мечем, списом і щитом, а я йду на тебе в ім'я Господа». Давид був маленький, але Бог допоміг йому перемогти Голіафа. І побачили филистимляни, що їх силач загинув, стали розбігатися, а ізраїльське військо здобуло над ними перемогу.

Давид став царем, а ще він складав гарні псалми – подячні пісні. У Біблії вони записані:

1. Господь – то мій Пастир, тому в недостатку не буду,
2. на пасовиськах зелених оселить мене, на тихую воду мене запровадить!
3. Він душу мою відживляє, провадить мене ради Ймення Свого по стежках справедливости.

Руханка «Не лякайся, бо у світі є Бог»

Під пісню в колі на килимку робимо плавні танцювальні рухи.

Сміливість

Слова Віталія Стебенева, музика Віктора Пеньковського

Може раптом тобі стало страшно
Від турбот і тривоги у житті,
Але ти хочеш бути відважним,
Та не можеш підтримку знайти.
Не лякайся, бо у світі є Бог,
Він тебе у біді не покине,
Ти сміливим станеш з Богом удвох,
І твій страх у житті швидко згине.
Ворог тоді не залякає,
Бо з тобою Бог поруч завжди,
Від тривоги Сам Господь захищає,
І для тебе нема вже бід.
Пам'ятай завжди: у світі є Бог,
Він ніколи тебе не покине.
Ти сміливим будеш з Богом удвох,

І на тебе вже страх більш не вплине. (emmanuel.org.ua, з альбому «Подарунок від Робіка»)

(Сідаємо з дітьми в коло. Дивимось ілюстрації.)

– Діти, Бог піклується про квіти – які вони гарні, дощик їх поливає. Бог піклується про тварин – в них є тепле хутро і їм не холодно взимку. Бог дає сили пташкам летіти у теплі краї.

Бог пам'ятає й любить усіх, бо Він – Творець. Тож, діти, Біблія вчить нас в усьому покладатися на Бога:

«Господь стерегтиме тебе від усякого зла, стерегтиме Він душу твою, Господь стерегтиме твій вихід та вхід відтепер аж навіки!»

«Зоставляю вам мир, мир Свій вам даю! Я даю вам не так, як дає світ. Серце ваше нехай не тривожиться, ані не лякається!»

«Бо Своїм Анголам Він накаже про тебе, щоб тебе пильнували на всіх дорогах твоїх...». Дивимось ілюстрації (ангел-охоронець).

– Діти, Бог дає вам ангелів-охоронців, що захищають вас. Скажемо: «Дякуємо Тобі, Боже!» (Діти на заготовки-трафарети у формі ангелів наклеюють блискітки, пір'їнки, потім дарують або готують для подарунка рідним.)

Розробила Т. В. Оборіна

(Варіант 2)

Мета: показати на прикладі біблійної історії про Давида пастушка його слухняність та працелюбність перед Богом. Навести приклад Божої турботи про світ. Виховувати вдячність за піклування. Розуміння того, що Давид в усьому покладався на Бога.

Матеріал: Дитяча Біблія, ілюстрації.

Словник: вівця, працелюбний, пастух, слухняний.

Біблійний текст: 1 Самуїла 17:28, 29, 37; 18:14.

Хід заняття

Вихователь пропонує дітям розглянути ілюстрації з пастушком Давидом та вівцями.

– Діти, відгадайте загадку: І мала, і кучерява,

І тихенька, і ласкава.

Песик її стереже,

хазяїн доїть і стриже.

Має брата баранця,

Називається... (Вівця.)

Дидактична гра «Назви диких тварин»

Вихователь пропонує дитині відгадати загадки. Якщо відповідь правильна, демонструється картинка — відгадка: Великий, бурий, кошлатий, клишоногий, незграбний. (Ведмідь.) Сірий, злий, зубастий, сердитий, голодний. (Вовк.) Хитра, пухнаста, руда, моторна. (Лисиця.) Маленький, довговухий, полохливий. (Заєць.)

Читання біблійної історії про Давида

Робота з дітьми на фланелеграфі. Діти працюють по черзі за вказівкою вихователя, викладаючи фігурки на полотні.

Бесіда за текстом

Ким був Давид? (Пастухом.)

Він був великий чи малий? (Малий.)

Як він піклувався про овець? (Захищав від диких тварин, оглядав, годував та ін.)

Хто допомагав Давиду в його нелегкій справі? (Бог.)

Так, Давид покладався на Бога і довіряв Йому. Тому найнебезпечніші тварини були йому не такі страшні, Давид їх не боявся. Господь любив його за те, що він слухняний Богові, працелюбний, сміливий.

Давид в усьому покладався на Бога. В Біблії написано: «І сказав Давид: Господь, що врятував мене з лапи лева та з лапи ведмедя, Він урятує мене».

« І почув Еліяв, його найстарший брат, як він говорив до людей. І запалився Еліяв гнів на Давида, і він сказав: Чого то зійшов ти? І на кого ти позоставив трохи тієї отари в пустині? Я знаю зарозумілість твою та порожнечу твого серця, бо ти зійшов, щоб подивитися на війну!»
«А Давид відказав: Та що я зробив тепер? Чи не на наказ батька?»

– Бачите, діти, він був слухняний батькові.

«І мав Давид поведження в усіх дорогах своїх, і з ним був Господь».

– Бог турбується про світ, дає тепло, світло, їжу, допомагає тим, хто просить Його. Ми вдячні за піклування? (Так!)

Руханка

– Давайте ми з вами станемо в коло і проспівемо пісеньку з рухами «Біблію читай кожен день».

Біблію читай кожен день, (Скласти руки, як книгу.)

Молись завжди, (Повторити двічі, руки разом.)

Біблію читай кожен день, (Скласти руки, як книгу.)

Щоб тобі зростать. (Повторити тричі, долоні над головою, присідати, вставати, ніби рости.)

Біблію читай кожен день, щоб тобі зростать!

Кожен день ти Бога прославляй, (Повторити тричі, руки до рота, ніби співати.)

Кожен день ти Бога прославляй,

Щоб тобі рости. (Повторити тричі.)

Кожен день ти Бога прославляй, щоб тобі рости (Долоні над головою, присідати, вставати, ніби рости.)

Робота під музику над тематичною розмальовкою

Звучить пісня «Будь слухняною» на слова В. Беличенко, муз. В. Петровського. Доцільно використати розмальовки з видання «Розмалуй Біблію» К.Маккензі, ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія».

Розробила О. М. Біда

Заняття 21

Тема: Старанність. Будівництво Храму Соломоном

Мета: дати визначення поняттю «старанність»; розповісти про цю чесноту з біблійної оповіді про будівництво Храму Соломоном; формувати старанність у щоденному житті; мотивувати дітей будь-яку справу виконувати старанно.

Матеріал: презентація або ілюстрації, картинки з різними видами професій, вірш «Тоді в світі гірко жити, як не працювати», автор Н. Красоткіна.

Словник: старанність, праця, мудрість.

Біблійний текст: До римлян 12:11; До Тита 2:7; Приповісті 13:4.

Хід заняття

– Любі діти! Добрий день!
Зичу праці і пісень.
А ще, друзі, всім бажаю
Сил, натхнення на весь день!
З Богом ми почнемо день,
Ми берем з собою знання,
вміння, навички й старання.

– Діти, дивіться, який чудовий світ створив Бог! (Ілюстрації.)

– Бог старанно світ створив,
Все красою наділив,
Розпочавши добру справу,
До кінця її довів.

– Старанність – добра риса людини. Робота, праця – це те, з чим ми стикаємося майже кожного дня в нашому житті. Дорослі люди, мами й тата працюють, щоб мати їжу, одяг, житло й ін. І що цікаво, коли ми зазирнемо в Біблію (розкриваємо Біблію), то побачимо, що Слово Боже вчить, що той, хто любить Бога, повинен мати особливе ставлення до своєї праці. «У старанності не лінуйтеся, духом палайте, служіть Господеві...»

– Всі знають, що царя Соломона називали наймудрішим з усіх людей. Свою мудрість він вперше довів, коли Бог запропонував йому на вибір будь-який подарунок. І Соломон попросив мудрість. Головною справою життя царя Соломона стало будівництво Єрусалимського Храму, що тривало багато років. Коли Храм був споруджений, цар прочитав спеціальну молитву, в якій просив Бога слухати всіх, хто прийде в Святилище. Коли завершилось будівництво Єрусалимського храму, цар Соломон запитав, хто з будівничих найголовніший. Муляр, тесля та землекоп довго сперечалися, і кожен назвав себе. Але Соломон розсудив інакше, вважаючи, що без людини цієї професії ніхто б з них не побудував храму. Що це за професія? Коваль, він зробив усім інструменти.

Але так само, як організмові людини потрібні руки, ноги, голова, серце, так і для будь-якої справи потрібні різні таланти, різні професії.

Дивіться, діти, ось картинки з різними видами професій. Давайте відгадаємо загадки та назвемо їх.

Літаком керує вправно,
Коли навіть в небі хмарно,
Посміхається з висот
Найхоробріший... (Пілот.)
Хто людей з біди рятує
І хвороби всі лікує,
Призначає процедури
І таблетки, і мікстури? (Лікар.)
Залюбки він куховарить –
нам смачненькі страви варить. (Кухар.)
Громадян охороняє
і порушників шукає. (Поліцейський.)

Із пожежами воює,
від вогню усе рятує. (Пожежний.)
Все, що бачите, малята,
може вам намалювати. (Художник.)
Із кермом приятелює,
все дорогами мандрує. (Водій.)
Як рубанком дошку чистить,
Летить стружка золотиста.
З-під рук майстра той же колір.
Як цей майстер зветься?.. (Столяр.)
Професії (це кожен знає)
Важливішої немає!
Він – наставник і навчитель,
Мудрий, приятний... (Учитель.)

Руханка

Тоді в світі гірко жити,
Як не працювати. (Руки в боки, повороти тулуба вправо-вліво.)
Нема чого їсти, пити
І що одягати. (Повороти голови вправо-вліво.)
Навіть схочеться напитись
У спеку водички, (Нахили, руки вниз, до обличчя.)
Треба буде нахилитись
До струмка чи річки. (Нахили, руки вниз, до обличчя.)
Бо, як кажуть добрі люди,
«Праця всіх годує! (Руки до серця, в сторони.)
Від роботи сила буде,
А от лінь – марнує.» (Руки зігнуті в ліктях, долоні до плечей, повороти тулуба.)

(Сідаємо з дітьми в коло.)

- У кожної дитини є обов'язки, заняття, цікаві справи – допомогти батькам прибрати у квартирі, поскладати іграшки та книжки, уважно слухати та запам'ятовувати, коли вам читають, вас навчають.
- Розкриваємо Біблію. У Біблії написано: «У всім сам себе подавай за зразок добрих діл, у навчанні непорушеність, повагу...». «Пожадає душа лінюха, та даремно, душа ж роботящих насититься».

Аплікація або конструювання з дітьми

«Будівництво» – треба виявити старанність, творчість, щоб викласти з деталей гарну будівлю. Завдання можуть бути різними для кожної дитини.

Пісня «Маленькі наші ручки»

Маленькі наші ручки
У силу ще зростуть,
На силу України
Всю працю віддадуть.
Маленькі наші ніжки
Вже знають свою путь.
На службу Україні,
Як виростуть, підуть.

Дитячі в нас серденька,
А щире в них чуття,
Любити Україну
Будуть ціле життя.

[http://muzlishko.ru/mp3/Маленькі%20наші%20ручки%20\(Християнський%20сайт%20Голуб%20МИРУ\)](http://muzlishko.ru/mp3/Маленькі%20наші%20ручки%20(Християнський%20сайт%20Голуб%20МИРУ))

Розробила Т. В. Оборіна

Заняття 22. Тема: Доброзичливість. «Дівчинка та Нааман»

Мета: нагадати, що доброзичливість є християнською чеснотою. Пояснити, що доброзичливість це надання доброї поради з метою допомогти людині. Формувати доброзичливість для примноження добра у світі.

Матеріал: фланелеграф, настільний театр.

Словник: батьківщина, ідол, пророк,

Біблійний текст: 2 Царів 5; Ісая 45:24.

Зміст заняття: <http://metodportal.com/node/76200>

Розробила Т. В. Оборіна

Розділ 6. Любов і милосердя в земному житті Ісуса Христа

Заняття 23

Тема: Чуйність та милосердя Ісуса Христа. Зцілення сліпих

Мета: познайомити дітей з чуйністю та милосердям Ісуса Христа на прикладі зцілення незрячих. Показати, що чуйність і милосердя полегшує тягар біди. Спонукає виявляти милосердя і бути чуйним до проблем однолітків і у власній сім'ї.

Матеріал: Дитяча Біблія, фланелеграф або презентація, картинки.

Словник: сліпі, незрячі, зір, зцілення, вірити.

Біблійний текст: Матвія 9:27–31; Луки 6:18–19.

Хід заняття

- Діти, подивіться у вікно – що ви бачите? (Відповіді.)
- Сонечко світить, пташки співають, природа гарна. Хто її створив? Так, це Бог, Творець.

Чудово, що я очі маю
І все навколо розглядаю,
Листи пишу, книжки читаю
І бачу з ким я розмовляю,
Бо я чудові очі маю.
Я відрізнити можу день від ночі,
Порівнювати барви кольорів.
Подяка Богові, що маю очі
І споглядаю все, що Він створив.

– Як добре все це бачити. Тепер заплющте оченята. Видно щось? Нічого. А є люди, які через порушення зору нічого не бачать. Візьмімо Біблію, прочитаймо щось цікаве.

(Доцільно ілюструвати розповідь на фланелеграфі або презентацією, картинками).

Ісус Христос з учнями йшли дорогою. За Ним йшли два сліпці й вони голосно вигукували та благали: «Змилуйся над нами!»

Яким чином незрячі могли йти за Ісусом, не убачивши Його? Гадаю, що на це є лише один спосіб. Сліпі мусили уважно слухати і йти за голосом. Слухання Слова (читання Біблії) є першим кроком виходу з темряви і наслідування Господа. Можливо, не все у цих двох сліпих виходило, може, час від часу вони спотикалися, ба навіть падали. Треба слухати Слова Господа і Його голосу, бо це вказує напрямок у житті.

«І коли Він додому прийшов, приступили до Нього сліпці. А Ісус до них каже: Чи ж вірите ви, що Я можу вчинити оце? Говорять до Нього вони: Так, Господи».

Тоді Він доторкнувся до їхніх очей і сказав: Нехай станеться вам згідно з вашою вірою!

І очі відкрилися їм. А Ісус наказав їм суворо, говорячи: Глядіть, щоб ніхто не довідавсь про це!

А вони відійшли, та й розголосили про Нього по всій тій країні» (Мт. 9:27–31).

Ісус Христос навчав всіма можливими методами: бесідами, розповідями, Своїми вчинками, а також дивами, які Він творив. Приходило багато учнів і народу, «посходилися, щоб послухати Його та вздоровитися із недугів своїх... і вони вздоровлялися. Увесь же народ намагався бодай доторкнутись до Нього, бо від Нього виходила сила, і всіх вздоровляла».

Обидва сліпі прозріли і з радістю побачили світ. Їх зір був відновлений завдяки їхній вірі. Справді, Ісус зілював багатьох людей. Він допомагав їм позбутися фізичних страждань, але Його покликанням було духовне зцілення людей, задля чого Він прийшов на землю. Й саме це диво – оздоровлення очей двом сліпим – означає те, що треба, аби народи, усі люди повірили Богу, прозріли і змінилися, щоб жили, як вчить Бог.

Прослуховування пісні «Божа любов»

Слова Л. Стебеневої, музика В. Пеньковського

(робимо прості танцювальні рухи)

Дякуємо Тобі, Господь, за те, що Ти нас любиш.
Хворих дивно зілюєш, молитву нашу чуєш,
Від незгод і зла завжди Ти нас охороняєш,
Всі потреби наші знаєш і допомагаєш.
Бог любить мене, Бог любить тебе,
Бог любить усіх на світі людей:
Він дбає про нас у будь-який час.
Безмежно Бог любить всіх нас:
Ти однаково всіх любиш – і слабких, і сильних,
І великих, і маленьких, і багатих й бідних.
Любиш нас безмежно Ти, бо ми Твоє створіння,
І з небес даруєш нам Свої благословіння.
У житті якщо ти станеш Богу довіряти,
Буде Він, як вірний друг, тобі допомагати.
Треба тільки своє серце перед Ним відкрити
І в своє життя Ісуса щиро запросити.

http://emmanuel.org.ua/ukr/II/kids/songGodsLove_U.htm

Робота над тематичною розмальовкою

Доцільно використати розмальовки з видання «Розмалюй Біблію» К. Маккензі, ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія».

Розробила Т. В. Оборіна

Заняття 24

Тема: Доступність Ісуса. Історії з Закхеєм

Мета: показати, що Ісус Христос був доступним для всіх: і бідних, і заможних. Вчити бачити в кожній особі, перш за все, людину, а не її посаду. Формувати відкритість до людей. Проілюструвати як зустріч Закхея з Ісусом змінила якість його життя.

Матеріал: ілюстрації, Дитяча Біблія.

Словник: Закхей, заможні, доступний, посада.

Біблійний текст: Луки 19:1–10.

Хід заняття

Вихователь показує ілюстрацію з царем та його слугами. Розповідає, що до царя не можна було прийти, коли захочеш, як до свого друга.

– Прислуга царя не допускала до нього, а бідних людей не пускали навіть до будівлі царського палацу. Цар товаришував тільки з дуже заможними, допомагав тільки їм, а на простих, звичайних людей навіть не дивився. Вони були для нього як сміття.

Але послухайте історію про зустріч Ісуса – Сина Божого, Царя Небесного – із митарем Закхеєм.

Читання Нового Заповіту

«І, ввійшовши Ісус, переходив через Єрихон. І ось чоловік, що звався Закхей, – він був старший над митниками, і був багатий, –

бажав бачити Ісуса, хто Він, але з-за народу не міг, бо малий був на зріст.

І, забігши вперед, він виліз на фігове дерево, щоб бачити Його, бо Він мав побіч нього проходити.

А коли на це місце Ісус підійшов, то поглянув угору до нього й промовив: Закхею, зійди зараз додолу, бо сьогодні потрібно Мені бути в домі твоїм!

І той зараз додолу і зліз, і прийняв Його з радістю.

А всі, як побачили це, почали нарікати, і казали: Він до грішного мужа в гостину зайшов!

Став же Закхей та й промовив до Господа: Господи, половину маєтку свого я віддам ось убогим, а коли кого скривдив був чим, – верну вчетверо.

Ісус же промовив до нього: Сьогодні на дім цей спасіння прийшло, бо й він син Авраамів.

Син-бо Людський прийшов, щоб знайти та спасти, що загинуло!» (Лк. 19:1–10).

Бесіда за прочитаним текстом

– Чим займався Закхей? Якого він був зросту? Що він зробив, щоб побачити Ісуса? Як змінилося життя Закхея після зустрічі з Ісусом?

Бачите, діти, як Ісус Сам звернувся до Закхея. Закхей хотів лише побачити Ісуса. Він і подумати не міг, що Ісус буде з ним товаришувати і запропонує зайти до нього в гості. Закхею стало соромно за те, що він обманював людей.

Що він зробив? Так, він повернув гроші людям, які взяв у них нечесно.

Ось і ми з вами, діти, повинні пам'ятати, що Бог любить нас всіх: і бідних, і заможних, і тих, хто робить погані вчинки, теж. І хто з чистим серцем звертається до Ісуса Христа, тим Він допомагає повернутися на правильний шлях життя, не робити поганих вчинків.

Гра «Відгадай, хто це»

Вихователь: Давайте пограємо в гру. Я прочитаю загадку, а ви відгадаєте, про кого вона.

Тут скоро має проходити Він,
Вчитель відомий, Ісус, Божий Син.
Чув я багато про Нього і хочу
Його побачити на власні очі.
Я невеличкий на зріст, що ж робити?
Тільки одне лише можу вчинити:
Влізу на дерево, хай всі глузують,
Та я Ісуса побачу й почую!

– Хто це?

Так, діти, це – Закхей. Бачите, він не переживав про те, що з нього будуть сміятися всі, хто там був, бо дорослому чоловікові це дуже соромно – вилазити на дерево. Його бажання хоча б побачити Ісуса було дуже сильним.

Пам'ятайте, діти, й кожного з вас Господь любить та бажає, щоб і ви прагнули зустрічі з Ним. А зараз давайте розучимо пісеньку з рухами про Закхея.

Руханка

Під небом синім-синім (Руки руками вгору.)
В далекій Палестині
Маленький жив Закхей. (Присідають, долоні на голові.)
І було йому сумно, (Проводимо пальчиком біля очей.)
Хотів він Ісуса побачити скоріш, (Долоню до лоба, як козинок.)
На дерево повище (Руки руками і ногами – імітація підйому на дерево.)
Піднявся він та чує, (Руку до вуха.)
Ісус його кличе: «Закхей! (Руки до рота.)
Швидше з дерева злізай, (Рух рукою, як поклик.)
Ходімо до твого дому (Імітація ходи.)
Та зустрічай гостей!» (Розвести руки в боки.)

Пригощання дітей печивом

Робота над тематичною розмальовкою, використати розмальовки з видання «Розмалюй Біблію» К. Маккензі, ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія».

Розробила О. М. Біда

Заняття 25

Тема: Турботливість Ісуса про народ. Насичення їжею 5 тисяч людей

Мета: виховувати доброзичливість, чуйність, любов до ближніх; познайомити з євангельською історією про насичення Ісусом 5 тисяч людей. Показати, що Ісус турбувався не лише про духовні, а й про фізичні потреби людей; учити вчасно прийти на допомогу, виконати доручену справу.

Матеріал: ілюстрації, Дитяча Біблія.

Біблійний текст: Луки 9:11–17.

Хід заняття

Вихователь пропонує дітям розглянути ілюстрації з зображенням народу та Ісуса.

Читання з Євангелія історії про п'ять тисяч людей, яких нагодував Господь

«А день став схилитися. І Дванадцятєро підійшли та й сказали Йому: Відпусти вже людей, – нехай вони йдуть у довколишні села й оселі спочити й здобути поживи, бо ми тут у місці безлюдному!

А Він їм сказав: Дайте їсти їм ви. Вони ж відказали: Немає в нас більше, як п'ятеро хліба й дві риби. Хіба підемо та купимо поживи для всього народу цього.

Бо було чоловіків десь тисяч із п'ять. І сказав Він до учнів Своїх: Розсадіть їх рядами – по п'ятдесят.

І зробили отак, і всіх їх розсадили.

І Він узяв п'ять хлібів та дві риби, споглянув на небо, поблагословив їх, і поламав, і дав учням, щоб клали народеві.

І всі їли й наситились! А з кусків позосталих зібрали дванадцять кошів...» (Лк. 9:12–17).

Запитання до дітей за історією

- Звідки взялася їжа?
- Що сказав Ісус?
- Хто поділився з людьми?
- Чи достатньо було їжі, щоб нагодувати людей?
- Що зробив Ісус, щоб їжі стало досить всім?

Вихователь пояснює дітям, що ці люди були не родичами Ісуса, не друзями, з якими він ріс з дитинства. Там було багато чоловіків, жінок, дітей, яких Він бачив уперше. Але Ісус подбав про те, щоб жодна людина не залишилася голодною. Бо Він любить кожного з нас.

– Діти, а скажіть мені, що в цій ситуації було дивом? Так, це те, що така мала кількість їжі після благословення Ісусом збільшилася на велику так, що вистачило всім і навіть ще залишилось.

Молодці, ви уважно слухали цікаву історію про Ісуса. А зараз я хочу прочитати вам віршика:

Я щасливий!
Тато, мама кожен час
Завжди турбуються про нас – я щасливий!
З любов'ю їжу подають
І новий одяг нам дають,
Ласкаво в ліжечко кладуть – я щасливий!

Про мене дбає добрий Бог.
Він захищає від тривог – я щасливий!
В країні вічній, неземній
Господь по милості Своїй
Для мене дім дарує Свій – Я щасливий!

Ось такі гарні слова пісеньки ми можемо співати й дякувати Богові за Його любов до людей. Він навчає своїм прикладом, як нам, людям, ставитися одне до одного.

А зараз ми з вами зробимо одне маленьке диво.

Дидактична гра «Розділи яблуко»

Сюрпризний мішечок, в якому лежить яблуко (апельсин). Діти повинні відгадати на дотик і за запахом. Після цього дорослий питає дітей, скільки яблук у мішечку? (Одне.)

– Дітки, а хто хоче яблучко (апельсин)? (Відповіді.) Виходить, що майже всі. Ой! А що ж нам можна зробити, щоб вистачило всім? (Відповіді дітей.) Подивіться, що я зроблю зараз, я його розріжу на стільки частин, щоб вистачило на всіх. Ви мені вірите?

Спочатку я його розріжу навпіл. Подивіться, скільки в мене частин (Дві.) Вистачить? (Ні.) А ще раз навпіл? (Ні.)

(Вихователь ділить фрукт доти, доки часточок не вистачить усім дітям і вихователю.)

Бачите, дітки, я змогла розділити яблуко на всіх, але ви можете тільки скуштувати, а не наїстися. А Ісус зміг нагодувати 5 тисяч людей. Ось який наш Господь великий!

Робота над розмальовкою «Хлопчик з рибою»

Доцільно використати розмальовки з видання «Розмалюй Біблію» К. Маккензі (ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія»)

Розробила О. М. Біда

Розділ 7. Християнські свята в культурі українського народу

Заняття 26

Тема: Святий Миколай

Мета: ознайомити з традиційним святом, історією святого Миколая; виховувати співчуття, бажання допомагати, не потребуючи вдячності; викликати позитивні емоції від святкування.

Матеріал: ілюстрації, Дитяча Біблія.

Біблійний текст: До Тита 3:8; Матвія 22:37–39.

Хід заняття

Вихователь пропонує дітям переглянути ілюстрації або презентацію:

– Діти, 19 грудня вся християнська спільнота України святкує День святого Миколая Чудотворця. Цей святий міста Мири Лікійські, який жив давно, у IV столітті, вшановується всім християнським світом як заступник і покровитель всіх бідних, знедолених, несправедливо ображених, а також всіх подорожуючих. Святим він став не одразу. Коли він жив на землі як проста людина, то дуже любив допомагати іншим. Ще коли він був

маленьким хлопчиком, то допомагав своїм товаришам так, що вони не здогадувались, хто це їм допомагає.

У Біблії написано: «Вірне слово, і я хочу, щоб ти і про це впевняв, щоб ті, хто ввірував у Бога, дбали про добрі діла пильнувати. Для людей оце добре й корисне!»

А коли святий Миколай Чудотворець виріс, то працював у церкві, став архієпископом і далі допомагав людям. Бідні, хворі й люди з інвалідністю знаходили перед порогом свого житла несподівані дари в той час, коли дуже потребували такої допомоги. Миколай любив допомагати у справах освіти, мистецтва і науки. Працьовиті студенти, наполегливі вчені отримували несподівану фінансову допомогу, коли вони опановували науку і намагалися винайти хороші речі для людей.

Особливо Миколай любив знаходити дітей, які багато працювали, щоб опанувати навчання і різні вміння. А коли це були щирі чемні діти, тоді Миколай постійно піклувався, щоб з них виростили хороші люди і чудові професіонали.

В Україні 19 грудня на Миколая з подарунками чекають передовсім ті діти, які були щирими, чемними і з великим старанням опановували знання і вміння. У Нідерландах відзначають свято Сінтер Клаас 5 грудня. В Америці Святого Миколая називають Санта Клаус. В якій країні ми живемо? Так, в Україні, і ви чекаєте подарунків від кого? Так, від святого Миколая. Якими треба бути, щоб отримати заслужений подарунок? (Відповіді.)

Ми допомагаємо, піклуємось одне про одного тоді, коли любимо. Ісус Христос сказав: «Люби Господа Бога своїм всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою. Це найбільша й найперша заповідь. А друга однакова з нею: Люби свого ближнього, як самого себе».

(Вихователь ставить на стіл фігурку ангела).

Я маленьке янголятко,
Маю біленькі крилятка.
Доброго Вам дня, малятка!
Знаю, ввечері молились,
Тата, маму поважали,
Рідну мову шанували.
Святий, щедрий Миколай
Йде щороку в рідний край
В кожну хату, в кожен дім
І несе дарунки всім.
Добрим є він для людей,
Для усіх, усіх дітей!
І його щедрота й ласка
Для нас є як справжня казка!
Бо приходить він тоді,
Коли темно на землі.
Тихо-тихо в дім прийде,
Подарунки покладе.

– Стаємо в коло.

Давайте, діти, покажемо, що ми виховані та чемні. Я буду казати речення, якщо ви згодні зі мною, то відповідайте хором: «Це все я, це все я, це компанія моя», а якщо не згодні – мовчіть.

– Хто співає, веселиться і роботи не боїться?

– Хто із вас таких хороших, на каток іде в калошах?

- Хто із вас, скажіть лишень, знає віршів і пісень?
 - Чи багато тут у нас невмивак є серед вас?
 - Хто із вас, скажіть лишень, на зарядці день у день?
 - Хто найбільш із вас зумів з річки виловити корів?
 - Хто пройти ладен півсвіту, Миколая щоб зустріти?
- Давайте, теж, як святий Миколай, зробимо подарунки нашим рідним.

Виготовлення святкових листівок разом з дітьми

Грає музика: Зоряна Вовк, Ігор Яснюк та РГ «Великодні зернятка» – Святий Миколай.

<https://mixmuz.ru/mp3/великодні%20зернятка>

Розробила Т. В. Оборіна

Заняття 27

Тема: Різдво Христове

Мета: закріпити знання дітей про Різдво Христове, відтворюючи дії на фланелеграфі; пояснити, що Немовлятко Ісус народився у бідній сім'ї, щоб бути доступним кожній людині; закріпити знання традицій українського народу: вітання колядками, розповідання віршів.

Матеріал: фланелеграф, Дитяча Біблія, медіа-презентація, ілюстрації.

Словник: ясла, годівниця, гріх.

Біблійний текст: Луки 2:7–11.

Хід заняття

Вихователь пропонує дітям переглянути ілюстрації або презентацію, або працює з фланелеграфом.

– Діти, скоро в нас буде свято. Воно називається Різдво Христове. «Різдво» означає народження. Дві тисячі років тому народився Ісус Христос. Біблія розповідає, як це було.

Біля міста, що називається Віфлеєм, не в будинку, а в печері, де пастухи тримають корів, проста добра дівчина Марія народила нашого Спасителя.

Читання з Євангелія історії про народження Ісуса

«І породила вона свого Первенця Сина, і Його сповила, і до ясел поклала Його, бо в заїзді місця не стало для них...

А в тій стороні були пастухи, які пильнували на полі, і нічної пори вартували отару свою.

Аж ось Ангол Господній з'явивсь коло них, і слава Господня осяяла їх. І вони перестрашилися страхом великим...

Та Ангол промовив до них: Не лякайтесь, бо я ось благовіщу вам радість велику, що станеться людям усім.

Бо сьогодні в Давидовім місті народився для вас Спаситель, Який є Христос Господь»

(Лк. 2:7–11).

– Подивіться, що це таке – ясла. Це годівниця, наповнена соломкою. В ту ніч, коли народився Ісус Христос, на небі засяяла велика зірка. А поряд на полі пастухи пасли овець.

Прослуховування пісні на різдвяну тематику

Побачивши зірку в небі, до Віфлеєму прийшли мудреці зі Сходу, принесли Ісусу дари.

– Діти, ви знаєте, чому Ісуса називають Спасителем? Від чого Він спасає людей? Від гріха. А що це таке? (Коли ображають, обманюють, крадуть...)

– Всі дуже раділи народженню Ісуса Христа. Люди завжди раді, коли народжується маленька дитина. Коли ви народилися, ваші батьки теж були дуже раді, щасливі. Ісус Христос народився як людина, але Він був Бог, Божий Син. І Він ніколи не робив поганих вчинків. А ви теж знаєте, що не можна робити поганого.

– Діти, а хто розповість віршика про Різдво?

Завтра знову свято буде,
Завітай Різдво до нас!
«Радуйся, – лунає всюди. –
Народився людям Спас!»
Каже знов, оповідає
Нам стара колядка,
Як у яслах спочиває
Пресвяте Малятко.
Заясніла над вертепом
Зіронька велична.
Ангел сповіщає з неба
Про спасіння вічне.
«Слава Богу, мир у серце», –
Радісно співай.
Фіміамом пісня ллється:
«Богу серце дай!»
Звучать різдвяні пісні, колядки.

Робота над розмальовкою «Святе сімейство»

Доцільно використати розмальовки з видання «Розмалюй Біблію» К. Маккензі, ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія».

Розробила В. Є. Сучок

Заняття 28

Тема: Благовіщення Діві Марії

Мета: закріпити пройдений матеріал; надати дітям уявлення про такі поняття, як «Благовіщення», «Діва Марія», «ангел»; повідомити, що ця подія сталася навесні; виховувати у дітей любов до Бога.

Матеріал: Дитяча Біблія, оповідання «Різдво Христове» Вальдемара Цорна, медіа-презентація, ілюстрації.

Словник: тесля, звістка, довіряти.

Біблійний текст: Луки 1:38; Луки 2:19.

Хід заняття

Вихователь пропонує дітям продивитися ілюстрації або презентацію.

– Історію, яку я хочу сьогодні розповісти, записано у першому розділі Євангелія від Луки. Вона така чудова, така дивовижна!

У Назареті – місті, розташованому в Галілеї, жила молода дівчина, яку звали Марія. Вона ще не була заміжня, але вже заручена з Йосипом, теслею із цього ж містечка. Він був небагатою людиною, хоча, як і Марія, походив із царського роду.

Одного разу в кімнаті, де була Марія, з'явився ангел Гавриїл. Його послав до Марії Сам Бог, щоб повідомити їй дивовижну звістку. Ангел сказав Марії: «Радій, благодатна, Господь із тобою! Ти благословенна між жонами!» Гадаєш, Марія злякалася ангела? Ні. Вона тільки зняковіла від такого вітання. Як це ангел називає її благодатною серед жінок усього світу?! Вона, напевно, тільки про це й думала, поки дивилася на світлого ангела, що стояв посеред кімнати. Ангел Гавриїл мовив їй: «Не бійся, Маріє, бо в Бога благодать ти знайшла! І ось ти в утробі зачнеш, і Сина породити, і даси Йому ймення Ісус. Він же буде великий і Сином Всевишнього званий, і Господь Бог дасть Йому престол Його батька Давида. І повік царюватиме Він у домі Якова, і царюванню Його не буде кінця».

Марія навіть не засумнівалася в тім, що Бог може це зробити. Вона тільки запитала: «Так я ж ще незаміжня, як у мене може бути Син?» Ангел відповів їй, що Син у неї буде не від чоловіка, а Сам Бог створить Його в ній, як Він створив увесь світ. Це Богу зовсім неважко зробити. Марія сказала: «Добре. Я раба Господа, Бога мого, так буде мені згідно зі словом твоїм». І ангел зник.

Так починається історія земного життя нашого Господа Ісуса Христа, Якого Бог вирішив віддати в дарунок світові, що гине, щоб усякий, хто буде вірити в Нього, не загинув, але мав життя вічне. Хіба ж не дивовижна історія?

– Діти, в Біблії написано (педагог розкриває Біблію): «А Марія оці всі слова зберігала, розважаючи, у серці своїм». Тобто вона поклалася на Божу волю, довірилася Богу. Так і ми маємо довіряти Богу.

(Питання до дітей за текстом.)

Руханка

Свято Благовіщення прийшло до нас,
Вас вітаю, друзі, у весняний час!
Блага вість прийшла в цей особливий день,
А за ним настане згодом Великдень.
Сповістив Архангел, що вона «жона»,
Богом обрана Марія Пресвята,
І вона почула із священних вуст,
Що народить сина і назве Ісус.
Добра звістка й радість для усіх людей –
Звільнення від смерті в цей знаменний день!
Хай живе у серці радість і добро,
Віра в Бога проростає, як зерно! (Ольга Шнуренко)

Звучить пісня «Будь слухняною» на слова В. Беличенко, музика В. Петровського. Робота над розмальовкою «Марія та ангел». Доцільно використати розмальовки з видання «Розмалюй Біблію» К. Маккензі, ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія».

Розробила В. Є. Сучок

Заняття 29

Тема: Великдень

Мета: вчити розуміти значення Воскресіння Христового для людей; ознайомити дітей з подіями Воскресіння Ісуса Христа; нагадати про народні звичаї святкування Великодня; виховувати почуття милосердя, радості.

Матеріал: Дитяча Біблія, вірш «Христос воскрес!» М. Верес, ілюстрації.

Словник: християни, воскрес, Великдень.

Біблійний текст: Луки 24:6,7.

Хід заняття

Вихователь: Діти, до якого свята готуються усі християни навесні? Яку ще назву має це свято свят? (Відповіді дітей.)

Усе радіє, сміється сонечко з небес,
Прозора річечка леліє – Христос воскрес! Христос воскрес!
В траві фіалочки зітхають і пролісок тремтить увесь,
Розквітла яблунька аж сяє – Христос воскрес! Христос воскрес!
Дзвенять пташки у полі, в лісі,
І дзвін співає до небес,
Де білі хмарки розпливлися –
Христос воскрес! Христос воскрес!

Перегляд з дітьми презентації або ілюстрацій

– За 6 днів до Великодня Ісус Христос зі своїми дванадцятьма учнями йшов до Єрусалима. Він казав людям про істинного Бога, проповідував любов до ближнього та праведне життя, зцілював тяжко хворих людей. Дорогою Спасителя радісно вітали люди, ламали пальмові гілки й кидали йому до ніг. В Україні замість пальмових гілок беруть вербові гілочки, щоб привітати Христа у своєму серці. Неділю за тиждень перед Великоднем називають Вербною.

Знайшлися злі й заздрісні до чужої слави люди, які звели на Христа наклеп, священники підкупили за тридцять срібних монет одного з Ісусових учнів – Іуду, щоб він зрадив свого Вчителя і передав до рук влади. Сина Божого засудили до страти, Ісуса Христа було розп'ято на горі Голгофа поблизу Єрусалима.

Один з учнів Христа, Йосип, був дуже багатю та поважною людиною, йому вдалося випросити в Понтія Пілата тіло Спасителя та поховати в печері у власному саду.

На третій день після смерті Ісус Христос воскрес. В Біблії написано: «Нема Його тут, бо воскрес! Пригадайте собі, як Він вам говорив, коли ще перебував в Галілеї. Він казав: Сину Людському треба бути виданому до рук грішних людей, і розп'ятому бути, і воскреснути третього дня».

Христове воскресіння стало свідченням того, що Ісус Христос – це істинний Спаситель, бо Він переміг смерть, воскреснувши. І цим Він дав надію всім віруючим людям. Бог і любов завжди перемагають зло.

Християнські звичаї завжди допомагають людям долати зло в собі та прикрашають життя добрими справами. На Великдень люди повинні вибачити одне одному всі минулі провини та образи. У неділю до церкви збирається дуже багато людей на святкову службу, вони святять паски, яйця, поздоровляють один одного, обмінюються писанками, привітаннями і кажуть:

– Христос воскрес!

– Воістину воскрес! (Повторимо.)

Музичний супровід «Святковий передзвін дзвіниці Києво-Печерської Лаври».

Руханка «Радіємо у Господі»

<https://mixmuz.ru/mp3/великодні%20зернятка>

– Діти, на свято ми з вами готуємо подарунки для рідних, близьких нам людей.

Прослуховування пісні «Маленькі наші ручки»

https://mp3ix.net/song/84621936/Ya_Bozha_ditina_Malenk_nash_ruchki_Hristiyanskij_sajt_Golub_MIRU/

Робота над розмальовками на великодню тематику. Доцільно використати розмальовки з видання «Розмалюй Біблію» К. Маккензі, ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія».

Розробила Т. В. Оборіна

Розділ 8. Відданість Батьківщині на прикладах національної духовної культури

Заняття 30

Тема: Моя мала батьківщина

Мета: нагадати що в кожній людині є місце її народження, яке зветься Батьківщиною. Уточнити що Батьківщину не змінюють, хоч жити можна далеко від неї. Виховувати розуміння що людина має представляти свою Батьківщину. Виховувати гордість за рідну землю і її народ

Матеріал: вірш А. Камінчука, вірш В. Новомирової „Україна”, прислів'я „Нічого не руйнуй і братів менших шануй”, „Зламав гілку – дереву гірко”, „З любов'ю до Бога коротка дорога”.

Словник: країна, китиці, гербарій.

Біблійний текст: (1 До солунян. 5:18)

Попередня робота: розгляд фотографій про місто, край, вивчення віршів, бесіди, читання оповідань. Слухання пісень «Будь природі другом» (слова А. Камінчука, музика В. Петровського), «Рідна мова» (на слова В.Гринько, В.Петровського)

Зміст заняття: <http://metodportal.com/node/76203>

Розробила В. Є. Сучок

Заняття 31

Тема: Твори для дітей Т. Г. Шевченка та Лесі Українки

Мета: знайомити з дитячим роками великого Кобзаря, його світоглядом та духовно-моральними якостями. Виховувати естетичні почуття на основі поезії геніального поета. Виховувати любов до культури України.

Матеріал: портрети Т.Г. Шевченка та Лесі Українки, ілюстрації до творів, магнітофон.

Словник: пан, псалми, плуг, Псалтир. Попередня робота: вивчення поезій Т.Г. Шевченка (про дітей, природу).

Біблійний текст: Псалми 1:1-3

Зміст заняття: <http://metodportal.com/node/76208>

Розробили В. Є. Сучок, О. М. Біда

Заняття 32

Тема: Державні символи

Мета: закріпити матеріал щодо символів України. Спонукаючи розповісти про них друзям і рідним, відтворювати у малюнках. Розвивати мислення, увагу, вміння спостерігати. Виховувати у дітей дбайливе ставлення до оточуючого світу, вдячність Творцю за свою державу. Навчити дітей нового засобу малювання (за допомогою долонь).

Матеріал: Дитяча Біблія, прапор України, зображення герба – тризуба, прапор міста, де живеш, ілюстрації із зображенням видів української природи, Києва, міста. Ікона, свічка, писанка, калина, барвінок, рушник, віночок, вишиванка. Вірш А. Костецького «Знаєш ти, що таке Батьківщина?»

Словник: прапор, герб, гімн, тризуб.

Біблійний текст: До ефесян 3:14,15

Зміст заняття: <http://metodportal.com/node/76199>

Розробили В. Є. Сучок, О. М. Біда

Заняття 33

Тема: Любов до Батьківщини

Мета: знайомити з поняттями «громадянин», громадянство», «Батьківщина». Розкрити дітям славі сторінки вітчизняної історії; розповісти про унікальність нашої Батьківщини. Виховувати любов до історії та культури рідного краю та своєї Батьківщини.

Матеріал: лялька у національному одязі, рушничок, карта України, ілюстрації із зображенням природи України, калина, яблука, особливості оздоблення житла, подвір'я, вірш В. Новомирової «Що знаю я».

Словник: батьківщина, великодушність.

Біблійний текст: 1До солунян 5:18.

Зміст заняття: <http://metodportal.com/node/76201>

Розробила Т. В. Оборіна

Рекомендована література

1. Андрусич Н. Духовний світ плекає гармонія / Н. Андрусич // Дошкільне виховання. – 2013. – № 9. – С. 18–20.
2. Армор Ф. Уроки для виховання характеру: навч. посіб. / Ф. Армор, І. Сіданіч ; пер. з англ. В. Степанова. – ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія», 2015. – 60 с.
3. Біблія для юних читачів / М.К. Армор ; пер. з англ. П. Бабенко. – Донецьк : ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія», 2013. – 304 с.
4. Багірова В. Таємниця місячного сяйва / В. Багірова. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2014. – 60 с.
5. Багірова В. Тарасова Україна / В. Багірова. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2014. – 28 с.
6. Багірова В. Творіння Божої краси / В. Багірова. – Івано-Франківськ, 1993. – 28 с.
7. Багірова В. Бог любить нас / В. Багірова. – Івано-Франківськ, 1996. – 38 с.
8. Багірова В. Ми чекаємо Миколая / В. Багірова. – Івано-Франківськ, 2011. – 22 с.
9. Багірова В. України славні діти / В. Багірова. – Івано-Франківськ, 2015. – 68 с.
10. Багірова В. Золота паска / В. Багірова. – К., 2012. – 68 с.
11. Бех І.Д. Виховання особистості / І.Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – Кн. 3. – 270 с.
12. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання – нова освітня філософія / І.Д. Бех // Педагогіка толерантності. – 2001. – № 1. – С. 16–19.
13. Біблія, або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту. – К. : Укр. Біблійне тов., 2002. – 1375 с.
14. Богуш А.М. Шлях до милосердя і любові / А.М. Богуш // Дошкільне виховання. – 2001. – № 2. – С. 3.
15. Богуш А.М. Уроки духовності дітям / А.М. Богуш, В.Є. Сучок. – Одеса : Друк, 2007. – 198 с.
16. Богуш А.М. Духовність у педагогічному вимірі / А.М. Богуш. – Одеса : Друк, 2007. – 88 с.
17. Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. – Полтава, 1994. – 192 с.
18. Ващенко Г. Виховання волі і характеру / Г. Ващенко. – К. : Школяр, 1999. – 385 с.
19. Виховання молодого покоління на принципах християнської моралі в процесі духовного відродження України // Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. : статті, доповіді, виступи. – Острого, 1998. – 444 с.
20. Дзюба П.П. Виховуємо моральні якості / П.П. Дзюба. – 2007. – 108 с.
21. Доля Н. Ми повинні жити як частина суспільства і впливати на це суспільство / Н. Доля // Слово вчителю. – 2012. – № 1. – С. 4–6.
22. Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку: програма з духовно-морального виховання дошкільників: навч.-метод. посіб. / уклад. : В.В. Скрипник, В.Є. Сучок ; за ред. проф. В.М. Жуковського. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Острого : Вид-во Національного ун-ту «Острозька академія», 2012. – 48 с.
23. Жуковський В.М. Морально-етичне виховання в історії американської школи : монографія / В.М. Жуковський. – Острого, 2002. – 428 с.
24. Жуковський В.М. Теорія і методика викладання предметів духовно-морального спрямування у середніх навчальних закладах: навч. посіб. / В.М. Жуковський, Л.Ю. Москальова. – Острого : Вид-во Національного ун-ту «Острозька академія», 2013. – 364 с.
25. Кислашко О.П. Християнська педагогіка: навч. посіб. / О.П. Кислашко, І.Л. Сіданіч. – К. : Духовна вісь, 2015. – 510 с.
26. Коменский Я.А. Великая дидактика / Я.А. Коменский. – М. : Изд. кн. магазина «Начальная школа». – 1893. – 308 с.
27. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: наук.-метод. посіб. /

- наук. ред. О.Л. Кононко. – К. : Дошкільне виховання, 2003. – 244 с.
28. Княжицкий А.И. Притчи / А. И. Княжицкий. – М. : МИРОС, 1994. – 216 с.
 29. Концептуальні засади вивчення в загальноосвітніх навчальних закладах предметів духовно-морального спрямування. // Історія України: правознавство та інші суспільні дисципліни. – 2006. – № 36. – С. 1–4.
 30. Мельничук М. Духовність дитини очима Софії Русової / М. Мельничук // Дошкільне виховання. – 1997. – № 6. – С. 14.
 31. Наказ Міністерства освіти і науки України від 26 липня 2005 р. № 437 «Про вивчення у навчальних закладах факультативних курсів з етики віри та релігієзнавства» // Офіційний вісник. – 2005. – липень.
 32. Основи християнської моралі та поведінки. Планування та конспекти занять з християнської етики для дітей дошкільного віку / В.Є. Сучок ; автор. кол. ДНЗ № 4 м. Южне. – Одеса : Друк, 2009. – 108 с.
 33. Розмалюй Біблію / Карін Маккензі. – Донецьк: ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія», 2013. – 34 с.
 34. Сіданіч І.Л. Освітнє середовище школи-дитсадка: педагогічний аспект / І.Л. Сіданіч // Відкритий урок. – 2005. – № 13/14. – С. 61–64.
 35. Сіданіч І.Л. Як зробити батьків і дітей щасливими? / І.Л. Сіданіч // Відкритий урок. Початкова школа. – 2005. – № 3/4. – 118 с.
 36. Сіданіч І.Л. Виховання любові та поваги до батьків / І.Л. Сіданіч // Відкритий урок. Основна школа. – К. : Вид-во «Плеяди». – 2005. – Вип. 7/8. – 180 с.
 37. Сіданіч І.Л. Культура взаємин батьків і дітей / І.Л. Сіданіч // Відкритий урок. Дошкільна освіта. – 2005. – № 5/6. – С. 147–166.
 38. Сіданіч І.Л. Духовно-моральне виховання дітей в історії педагогіки та вітчизняної школи : монографія / І.Л. Сіданіч, О.П. Кислашко. – К. : Дорадо-Друк, 2012. – 496 с.
 39. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: у 5 т. / В.О. Сухомлинський. – К. : Рад. шк., 1976. – Т. 1. – 657 с.
 40. Сухомлинський В.О. Вічна тополя: казки, оповідання, етюди: для молод. шк. віку / В.О. Сухомлинський; упоряд. О. Сухомлинська. – К. : Генеза, 2003. – 272 с.
 41. Сухомлинська О.В. Концептуальні засади формування духовності особистості на основі християнських моральних цінностей / О.В. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2002. – № 4. – С. 6 – 12.
 42. Ушинський К.Д. Твори: в 6-ти т. / К.Д. Ушинський. – К., 1954. – 228 с.
 43. Хіміч Н. На засадах християнської моралі / Н. Хіміч // Дошкільне виховання. – 2002. – № 6. – С. 14.
 44. Християнство і духовність: наук. зб. за ред. А. Колодного. – К., 1998. – 68 с.
 45. Хрестоматія з духовно-морального виховання дошкільників / уклад. : А.М. Богуш, В.Є. Сучок. – Острого : Вид-во Національного ун-ту «Острозька академія», 2011. – 118 с.

Науковий керівник програми:

Богуш Алла Михайлівна, дійсний член Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики дошкільної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського.

Авторський колектив програми:

Богуш Алла Михайлівна, дійсний член Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики дошкільної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського.

Жуковський Василь Миколайович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови і літератури Національного університету «Острозька академія», м. Острог.

Сіданіч Ірина Леонідівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри управління навчальним закладом та педагогіки вищої школи Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, м. Київ.

Саннікова Тетяна Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри суспільно-гуманітарної освіти Одеського обласного інституту удосконалення вчителів, м. Одеса.

Скрипник Віра Валентинівна, старший викладач кафедри психолого-педагогічної та корекційної освіти Одеського обласного інституту удосконалення вчителів, м. Одеса.

Сучок Віра Євгеніївна, завідувач дошкільного навчального закладу № 4, м. Южне, Одеська область.

Оборіна Тетяна Володимирівна, вихователь-методист дошкільного навчального закладу № 4, м. Южне, Одеська область.

Біда Олена Миколаївна, вихователь дошкільного навчального закладу № 4, м. Южне, Одеська область.

Яременко Таїсія Іванівна, вихователь дошкільного навчального закладу № 4, м. Южне, Одеська

Нотатки

Науковий керівник програми:

Богуш Алла Михайлівна
Жуковський Василь Миколайович
Сіданіч Ірина Леонідівна
Саннікова Тетяна Василівна
Скрипник Віра Валентинівна
Сучок Віра Євгеніївна
Оборіна Тетяна Володимирівна
Біда Олена Миколаївна
Яременко Таїсія Іванівна

Духовно-моральне виховання
дітей дошкільного віку
на християнських цінностях
Навчальна програма
та календарно-тематичний план

Підп. до друку _____. Формат _____

Папір офсетний

Ум. друк. арк. _____

Тираж ____ пр. Зам. № _____

ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія»

03148 Київ, а/с 80

www.eemukraine.org • www.eemeurope.org

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи Серія ДК № 5179 від 10.08.2016

Віддруковано

Видання має висновок Державної санітарно-епідеміологічної експертизи